

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

SİNOP- TÜRKELİ İLÇESİ YER ADLARI

EDA DEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. ERGÜN ACAR

SİNOP- 2024

TEZ KABUL

Eda DEMİR tarafından hazırlanan “**SİNOP-TÜRKELİ İLÇESİ YER ADLARI**” başlıklı bu çalışma, 28.05.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Muharrem ÖZDEN
Trakya Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi

İmza

**Üye
(Danışman)**

Doç. Dr. Ergün ACAR
Sinop Üniversitesi / Fen-Edebiyat Fakültesi

İmza

Üye

Dr. Öğretim Üyesi Işıl AYDIN ÖZKAN
Sinop Üniversitesi / Fen-Edebiyat Fakültesi

İmza

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Fadime DİRİK

İmza

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Eda DEMİR

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİNOP- TÜRKELİ İLÇESİ YER ADLARI

EDA DEMİR

SİNOP ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: DOÇ. DR. ERGÜN ACAR

Toponimi, yer adlarını çeşitli yönleriyle inceleyen bilim dalıdır. Ad biliminin alt dalı olan bu disiplin, söz varlığı bakımından ad biliminin (onomastik) en zengin kollarından biridir. İnsanların hayal gücüne bağlı ortaya çıkan yer adları, içinde bulunduğu yerin fiziki özelliklerine dair birçok bilgiyi barındırabileceği gibi o yerde yaşayan insanların içtimai hayatından maneviyatına kadar birçok bilgiyi bünyesinde taşır. Bu yönüyle ad bilimi disiplinlerarası bir çalışmayı gerektirir. Ad bilimi ve özellikle onun alt dalı olan yer adı bilime katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada Sinop-Türkeli ilçesine bağlı 33 köyün yer adları görüşme yöntemi ile derlenmiş ve elde edilen veriler köken, anlam ve yapı bakımından tasnifleme yoluna gidilmiştir. Yer adlarının genel çerçevesine bakıldığında alıntı kelimelerin de yer adı olarak kullanılmasına karşın nicelik olarak Türkçe yer adlarının çokluğu dikkat çeker. Tarihi süreç içinde yörede yaşayan çeşitli toplulukların yer adı verme üzerindeki etkisi de kimi yer adlarında görmek mümkündür.

ANAHTAR KELİMELEER: Yer adı bilimi; Toponimi; Onomastik; Türkeli yer adları.

Mayıs 2024, 216 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

TOPONYMYS OF SINOP/TURKELI

EDA DEMİR

**SINOP UNIVERSITY INSTITUTE OF GRADUATE PROGRAMS
DEPARTMENT OF EDUCATION OF TURKISH LANGUAGE AND
LITERATURE**

SUPERVISOR: ASSOC. DOÇ. DR. ERGÜN ACAR

Toponymy is the branch of science that studies place names in various ways. This discipline, which is a sub-branch of science, is one of the richest branches of science (onomastic) in terms of vocabulary. The names of the places created by people's imagination can contain a lot of information about the physical features of the place, and they carry a lot of information from the social life to the spirituality of the people living there. In this respect, science requires an interdisciplinary approach. In this study, which was carried out in order to contribute to science and especially its sub-branch, geography, the place names of 33 villages of Sinop-Türkeli district were collected by interview method and the obtained data were classified in terms of origin, meaning and structure. Looking at the general framework of place names, despite the fact that borrowed words are also used as place names, the number of Turkish place names is noteworthy. It is also possible to see the influence of various communities living in the region on the naming of places in the historical process.

KEYWORDS: Toponymy; Toponymy; Onomastics; Turkeli place names.

May 2024, 216 Page

TEŞEKKÜR

“Sinop-Türkeli İlçesi Yer Adları” başlıklı tez çalışmama olan katkıları ve özellikle akademik hayatıma kattıklarıyla, yol göstericiliğiyle ve daima destekleyici bir üslup sergileyip alanda bizi yüreklendirmesiyle anımsayacağım kıymetli hocam Doç. Dr. Ergün ACAR’a en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Özellikle veri toplama esnasında çeşitli zahmetlere girip çalışmama yardımcı olan ve bu çalışmaya kadar hayatımdaki her şeyi destekleyip beni yalnız bırakmayan sevgili annem Gürcan Demir’e; yine veri toplama çalışmalarındaki yardımları ve özellikle manevi desteğiyle hep yanımda olan nişanlım Mehmet Demir’e; çalışmamda bilgisine başvurduğum kaynak kişilere ve çalışmamda en ufak desteği olan herkese teşekkürü borç biliyorum.

Son olarak, her çalışma -eser- hayatta bıraktığımız izler olarak kalacaktır. Çalışmamı, hayatta iz bırakacak kadar vakti olmayan, genç yaşında rahmete kavuşan babam Davut Demir’e armağan ediyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ KABUL.....	ii
ETİK BEYANI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	7
TABLolar DİZİNİ.....	11
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	13
1. GİRİŞ.....	14
1.1. Çalışmanın Amacı	14
1.2. Çalışmanın Önemi.....	14
1.3. Çalışmanın Konusu	14
1.4. Çalışmada Kısıtlılık.....	15
1.5. Çalışmanın Yöntemi.....	15
2. AD BİLİMİ VE YER ADI BİLİMİ	18
2.1. Ad Koyma Geleneği	18
2.2. Ad Bilimi (Onomastik) Nedir?	21
2.3. Yer Adı Bilimi (Toponimi) Nedir?.....	22
2.4. Dil-Kültür İlişkisinde Yer Adı Biliminin Önemi	25
2.5. Yer Adlarının Değişimi Meselesi.....	26
2.6. Yer Adı Biliminin Diğer Disiplinler ile İlişkisi	29
2.7. Türkiye’de Yer Adı Bilimi Çalışmaları.....	30
2.7.1. Sinop ili ve ilçeleri üzerine yapılan yer adı bilimi çalışmaları.....	35
2.8. Yer Adı Biliminin Sorunları	36
3. TÜRKELİ.....	37
3.1. Türkeli’nin Tarihi	37
3.2. “Türkeli” Adının Kökeni.....	37
3.3. Coğrafyası ve Konumu.....	39
3.4. İklimi	39
3.5. Ekonomik Yapısı	40
3.6. Demografik Yapısı.....	41

3.7.	Türkeli Köylerinin Değişen Yer Adları	48
3.8.	Türkeli'ye Bağlı Köyler	51
4.	TÜRKELİ YER ADLARININ SINIFLANDIRILMASI	86
4.1.	DİLBİLİMSEL SINIFLANDIRMA.....	86
4.1.1.	Ses bilgisi	86
4.1.1.1.	Türkeli ilçesinin yer adlarında görülen ses olayları	86
4.1.2.	Şekil bilgisi	100
4.1.2.1.	Yapısı bakımından Türkeli yer adları.....	100
4.1.2.1.1.	Basit yapıdaki yer adları.....	100
4.1.2.1.2.	Türemiş yapıdaki yer adları	106
4.1.2.1.2.1.	Türemiş yapıdaki yer adlarının yapım ekleri.....	110
4.1.2.1.3.	Birleşik yapıdaki yer adları.....	113
4.1.3.	Söz dizimi	140
4.1.3.1.	İsim tamlaması yoluyla oluşan yer adları.....	140
4.1.3.1.1.	Belirtili isim tamlaması kuruluşu ile oluşan yer adları	140
4.1.3.1.2.	Belirtisiz isim tamlaması kuruluşu ile oluşan yer adları	140
4.1.3.2.	Sıfat tamlaması yoluyla oluşan yer adları	149
4.1.3.3.	Cümle yapısında olan yer adları	155
4.2.	SEMANTİK SINIFLANDIRMA	155
4.2.1.	Çeşitli topluluk/ cemaat/ boy/ aşiret ve oymaklar ile ilgili adlar	156
4.2.2.	Şahıs/ kişi ile ilgili adlar	157
4.2.3.	Coğrafi terimler ile ilgili adlar.....	158
4.2.3.1.	Ziraat/ bitkilerle ve bitki parçaları ile ilgili adlar	159
4.2.3.2.	Yer-yön ile ilgili adlar.....	160
4.2.3.3.	Hidronimi (su) ile ilgili adlar	161
4.2.3.5.	Doğal yapılar ile ilgili adlar	161
4.2.3.6.	Maden/alaşım veya değerli taşlar ile ilgili adlar	161
4.2.3.7.	Yerin yapısı ile ilgili adlar	162
4.2.3.8.	Yükselti/ derinlik/ düzlük ile ilgili adlar	162
4.2.3.9.	Konum/ mekân ile ilgili adlar	162
4.2.3.10.	İklim ile ilgili adlar	162
4.2.4.	Ünvan/ lakap/ rütbe ile ilgili adlar	162
4.2.5.	Renkler ile ilgili adlar	163
4.2.6.	Gıda ile ilgili adlar	163

4.2.7.	Uzuvlar ile ilgili adlar	163
4.2.7.1.	Uzuv/ vücut kısımları ile yer-yön bildiren adlar	163
4.2.8.	Hayvanlar ile ilgili adlar	163
4.2.9.	Mimari yapı/ yapı parçaları ile ilgili adlar	164
4.2.10.	Ebat olarak nitelik bildiren adlar	164
4.2.11.	Gün/ ay/ yıl ile ilgili adlar	164
4.2.12.	Zaman ile ilgili adlar	164
4.2.13.	Akrabalık ile ilgili adlar	164
4.2.14.	Meslek ile ilgili adlar	165
4.2.15.	Eskilik- yenilik hâlini niteleyen adlar	165
4.2.16.	Askerlik ile ilgili adlar	165
4.2.17.	Sayı ile ilgili adlar	165
4.2.18.	Dinî ve çeşitli inançlar ile ilgili adlar	165
4.2.19.	Yansıma sesler ile ilgili adlar	165
4.2.20.	Sayısal olarak topluluk ifade eden adlar	165
4.2.21.	İdari birim veya siyasi yapı ile ilgili adlar	165
4.2.22.	Kusur/ eksiklik/ yoksunluk ile ilgili adlar	166
4.2.23.	Aletler/ araç-gereçler/ gündelik eşyalar ile ilgili adlar	166
4.2.23.1.	Araç/ vasıta ile ilgili adlar	166
4.2.24.	İstek-temenni ile ilgili adlar	166
4.2.25.	Sempatik ifadeler ile ilgili adlar	166
4.2.26.	Temsili değeri ifade eden adlar	166
4.2.27.	Ekonomi ve ticaret ile ilgili adlar	167
4.2.28.	Arkeoloji ve kültürel miras ile ilgili adlar	167
4.2.29.	Açık alan/ meydanlar ile ilgili adlar	167
4.2.30.	Duygu durumları ile ilgili adlar	167
4.2.31.	Ulaşım ile ilgili adlar	167
4.2.32.	Eylem veya durum bildiren adlar	167
4.2.33.	Mesafe ile ilgili adlar	167
4.2.34.	İhtimal bildiren adlar	167
4.2.35.	Asıl ve belirleyici nitelik bildiren adlar	167
4.2.36.	Zamir ile ilgili adlar	168
4.2.37.	Maddenin halleri ile ilgili adlar	168
4.2.38.	Anlamsal olarak herhangi bir kategoriye dahil edilemeyenler	168

4.3. KÖKENBİLİMSEL SINIFLANDIRMA	168
4.3.1. Tek kelimeden oluşan yer adlarının kökenleri	168
4.3.2. İki kelimeden oluşan yer adlarının kökenleri	176
4.3.3. Üç kelimeden oluşan yer adlarının kökenleri.....	198
4.3.4. Dört kelimeden oluşan yer adlarının kökenleri	202
4.3.5. Kökeni bilinmeyen yer adları	203
5. TÜRKELİ YER ADLARI SÖZLÜĞÜ	204
6. YER ADI BİLİMİ TERİMLER SÖZLÜĞÜ	210
7. SONUÇ	210
KAYNAKLAR.....	212
ÖZGEÇMİŞ.....	216

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1 Türkeli ilçesi köyleri ve bunlara bağlı mahallelerin 2021 yılı nüfusu.....	41-47
Tablo 2.2 Sinop İli Türkeli ilçesi ve köylerinin 2014 yılına ait nüfus verileri	47
Tablo 2.3 Yeni Tabii Yer Adları 1977 adlı esere göre Sinop'un değişen yer adları ve adların haritadaki yerine ait tablosu	49
Tablo 2.4 Kaynaklara Göre Türkeli Köylerinin Değişen Yer Adları Tablosu	50-51
Tablo 3.5 Akçabük köyünden derlenen toponimler	51-52
Tablo 3.6 Alagöz köyünden derlenen toponimler.....	52
Tablo 3.7 Ayaz köyünden derlenen toponimler	53-54
Tablo 3.8 Çatakgeriş köyünden derlenen toponimler	55
Tablo 3.9 Çatakgüney köyünden derlenen toponimler.....	56-57
Tablo 3.10 Çatakörencik köyünden derlenen toponimler	57-58
Tablo 3.11 Direkli köyünden derlenen toponimler	59
Tablo 3.12 Düz köyünden derlenen toponimler.....	59
Tablo 3.13 Düzler köyünden derlenen toponimler	60-61
Tablo 3.14 Gaziler köyünden derlenen toponimler.....	63
Tablo 3.15 Gencek köyünden derlenen toponimler	64
Tablo 3.16 Gökçealan köyünden derlenen toponimler	65
Tablo 3.17 Gündoğdu köyünden derlenen toponimler.....	66
Tablo 3.18 Güzelkent köyünden derlenen toponimler	67
Tablo 3.19 Hacı köyünden derlenen toponimler.....	67
Tablo 3.20 Hamamlı köyünden derlenen toponimler.....	68
Tablo 3.21 Işıklı köyünden derlenen toponimler	69
Tablo 3.22 Karabey köyünden derlenen toponimler	70-71
Tablo 3.23 Kayabaşı köyünden derlenen toponimler.....	72-72
Tablo 3.24 Keş köyünden derlenen toponimler	74
Tablo 3.25 Kuşçular köyünden derlenen toponimler	74
Tablo 3.26 Kuz köyünden derlenen toponimler	75
Tablo 3.27 Oymayaka köyünden derlenen toponimler	76
Tablo 3.28 Sarmaşık köyünden derlenen toponimler.....	77-78
Tablo 3.29 Satı köyünden derlenen toponimler	79
Tablo 3.30 Sazkışla köyünden derlenen toponimler	80

Tablo 3.31 Taçahmet köyünden derlenen toponimler	81
Tablo 3.32 Taşgüney köyünden derlenen toponimler	82
Tablo 3.33 Turhan köyünden derlenen toponimler	83
Tablo 3.34 Yapraklı köyünden derlenen toponimler	84
Tablo 3.35 Yazıcı köyünden derlenen toponimler	85
Tablo 3.36 Yeşiloba köyünden derlenen toponimler	86
Tablo 3.37 Yusufllu köyünden derlenen toponimler.....	87
Tablo 4.1 Ünlülerin Ses Özellikleri.....	88-89
Tablo 4.2 Ünsüzlerin Ses Özellikleri	89-90

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

a.g.e.	: Adı geçen eser
AD.	: Anadolu Dilleri
Ar.	: Arapça
Aş.	: Aşağı
B.İ.T	: Belirtisiz İsim Tamlaması
Ç.	: Çince
ÇTE	: Çağdaş Türkçenin Etimolojisi
DS	: Derleme Sözlüğü
Erm.	: Ermenice
es.	: Eski
eT	: Eski Türkçe
F.	: Farsça
TS	: Türkçe Sözlük
H.	: Hititçe
h.e	: Hâli eki
i.i.y.e	: İsimden İsim Yapan Ek
İbr.	: İbranice
İt.	: İtalyanca
kıs.	: Kısaltma
Lat.	: Latince
M.	: Moğolca
Rum.	: Rumca
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
s.f.e	: Sıfat fiil eki
S.T	: Sıfat Tamlaması
Sans.	: Sanskritçe
sf.	: Sıfat
Sır.	: Sırpça
T.	: Türkçe
T.T.	: Türkiye Türkçesi
TMEN	: Türkische und mongolische Elemente im Neupersischen
TrS	: Tarama Sözlüğü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	: Ve benzeri
vs.	: Vesaire
Y.	: Yunanca
yans.	: Yansıma
Yk.	: Yukarı
Yu.	: Yunanca

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı ad bilimi (onomastik) alanına ve özellikle onun alt dalı olan yer adı bilimine (toponimi) katkı sağlamaktır. Bu amaçla yürütülen çalışmada, elde edilen verilerin işlenmesiyle çalışmaya konu olan yörenin gerek kültürel gerek tarihi yapısı göz önüne serilerek çalışmanın bu alanlara da katkı sağlaması planlanmaktadır.

Türkiye'nin yer adı bilimi çalışmalarına katkı sağlayacağını düşünerek hazırladığımız bu çalışmadaki aslı amacımız ise yer/yerleşme adlarını kayıt altına alarak Türkeli ilçesinin kültürel varlığına sahip çıkmak, süreç içinde unutulmaya yüz tutabilecek yer adlarını zamanın yok edici etkisinden korumaktır.

1.2. Çalışmanın Önemi

Yer adı bilimi kültürün taşıyıcısı olan yer adlarını inceler. Yer adları bir kültürün manevi öğeleridir ve yer adı bilimi çalışmaları vasıtasıyla yer adları kayıt altına alınır ve muhafaza edilir.

Yer adları dilin özelliklerini en iyi gösteren yapılardandır. Öteden bu yana tarihi süreç içerisinde dilde görülen değişimler -ses özellikleri, yapı özellikleri gibi- kimi yer adlarında olduğu gibi muhafaza edilir. Bu bakımdan yer adları dil tarihi açısından da öneme sahiptir.

Yer adı bilimi çalışmaları hangi bilim dalına hizmet etmek üzere yapılıyorsa multidisipliner yapısıyla diğer bilim dallarından istifade etmeyi gerektirecektir. Bu yönüyle bakıldığında yer adı biliminin en önemli yanı multidisipliner olması ve elde edilecek sonuçların da yine diğer bilim dallarına kaynaklık edecek olmasıdır. Yani yer ad bilimi çalışması dilbilim incelemesi verileri sunması yanında tarihi ve kültürel verilerin kayıt altına alınması, incelenmesi ve korunması açısından önem atfeder.

1.3. Çalışmanın Konusu

Sinop ilinin merkez ilçesiyle birlikte dokuz tane ilçesi vardır. Çalışmamızın sınırlarının çerçevesini bu dokuz ilçe arasından Sinop'un en batı ucunda bulunan Türkeli ilçesi oluşturacaktır.

“Sinop/Türkeli İlçesi Yer Adları” isimli tez çalışmamız, yer adı bilimi çalışmasıdır.

Çalışmamızda Sinop ili merkez Türkeli ilçesine bağlı 33 köyün yer/yerleşme adları yer adı bilimi çerçevesinde derlenmiştir. Derlenen bu yer adı verilerinin, yararlanılan kaynaklar ışığında köken, yapı ve anlam bakımından çeşitli yönlerden tasnifi yoluna gidilmiştir. Tasnifleme işlemiyle ortaya çıkan görüntüden hareketle yörede ad verme eğilimi üzerine çıkarımlarda bulunulmaya çalışılmıştır.

1.4. Çalışmada Kısıtlılık

Çalışmamızın sınırını Türkeli ilçesi ve köylerinin yer adları oluşturmaktadır. Örneklemin sayısını artırmak için bir köyün yer adları derlenirken, o köyü bilen birden fazla kişiye çalışma ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Böylelikle hem derlenen verilerin doğruluğu teyit edilmiş olup hem de unutulmuş, akla gelmeyen yer adları bir diğerrinin hatırına gelerek malzemenin tamamına yakınının derlenmesine vesile olmuştur.

Mekân olarak çalışmanın yapıldığı alanın yaşadığımız yöre olması, çalışmanın saha kısmındaki gidişatına pozitif yönde etki etmiştir. Bölge köylerinin bilinmesi, özellikle çalışmada bilgisine başvurduğumuz kaynak kişilerin tanınması, çalışmanın veri toplama kısmını kolaylaştırmış ve çalışmaya ivme kazandırmıştır.

1.5. Çalışmanın Yöntemi

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez Sinop Üniversitesi Rektörlüğü İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun 10.03.2023 tarihli toplantısında alınan 2023/13 sayılı karara göre etik kurul onayına sahiptir.

Veri toplama işi saha çalışması yoluyla, derleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışılacak olan bölgenin yer adı malzemeleri derlenip temin edildikten sonra elde edilen veriler, alanın kuramsal çerçevesi de dikkate alınarak çeşitli yönleriyle tasniflenmiştir.

Farklı il ve ilçelerin yer adları üzerine yapılan tasnif çalışmaları incelenerek tasnifin hangi boyutlarda yapılacağı kararına varılmıştır. Yer adı bilimi alanındaki çalışmalar incelendiğinde alanyazında adına sıklıkla rastladığımız Levent Kurgun'un danışmanlığında Sinop ili, yer adı bilimi açısından ele alınmıştır. Sözüünü ettiğimiz çalışma Yılmaz'ın (2019) 1/25000 ölçekli topografik haritalardan elde edilen verilerle Sinop Merkez ilçesi ve Erfelek, Gerze, Dikmen ilçelerinin yer adlarının tasnifi üzerine hazırlamış olduğu yüksek lisans tez çalışmasıdır. Bu çalışma söz konusu coğrafyanın (Sinop ve çevresi) yer adları üzerine yapılmış önemli bir çalışmadır. Her ne kadar

topografik haritaların kısıtlılıkları olsa da yer adlarının genel eğilimini görmek ve yer/yerleşim yeri adları hakkında derli toplu veriler sunması açısından bu haritalar oldukça işlevseldir.

Araştırmanın Deseni/Modeli/Türü: Yürütülmüş olan çalışma nitel bir araştırmayı içermektedir. Bu çalışmada kültür analizi (etnografya) yapılması amaçlanmıştır. Elde edilen veriler kültürbilime kaynaklık etmesi planlanmaktadır aynı zamanda bu çalışma da kültürbilimden istifade edilmiştir.

a. Araştırmanın Çalışma Grubu/Örnekleme: Araştırma bir yer adı bilimi çalışmasıdır. Araştırmanın örneklemini Sinop ilinin Türkeli ilçesinin köyleri oluşturur. Söz konusu köyler üzerinden elde edilen verilerle yer ad bilimsel tasnif yapıp yörenin isimlendirme eğilimleri hakkında genellemelere ulaşılmıştır.

b. Proje/Araştırmada Kullanılacak Veri Toplama Araçları: Veri toplama aracı olarak görüşme (mülakat) yapılmıştır ve doküman/kayıt incelemeleri kullanılmıştır. Görüşmeler (mülakat) katılımcının önceden bilgilendirilmesi şeklinde ve gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmıştır. Görüşmeciler 18 yaş üstü seçilip tercihen orta yetişkinlik ve yaşlılık çağı bireylerinin çalışmaya kaynaklık etmesi planlanmıştır. Aynı zamanda yörede ikamet eden ve yöre hakkında bilgi sahibi olan kişilere başvurulmuştur.

Doküman/kayıt incelemesi ise ilçedeki yer adları ile ilgili bilgileri içeren yazılı ve basılı materyallerin (rapor, kayıt, plan, yazışma, yönerge, kural, günlük, kişisel belge, yazılı basın, yazılı kaynak, dergi, kitap, film, video, resim ve harita gibi) çalışmaya katkı sunacağı fikrine varıldığından bu metodun kullanılması planlanmıştır.

c. Proje/Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi: Sinop ilinin Türkeli ilçesi köylerinden toplanan verilerden yer ad bilimsel tasnif yapılarak ve toplanan verilerin kelime bazında incelenmesiyle yörede yer adı vermenin hangi kriterlere bağlı olduğunun tespiti yapıp yöre halkının ad verme eğilimi saptanacaktır.

d. Çalışmanın Bölümleri

Çalışmamız yedi ana başlık ve çeşitli alt başlıklardan oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümü olan “Giriş” başlığı altında çalışmanın amacı, önemi, konusu, çalışmada kısıtlılık ve çalışmanın yöntemi açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümü olan “Türkeli” başlığı altında çalışma bölgemiz olan Türkeli ilçesinin adı ve tarihi bilgileri paylaşıldıktan sonra Türkeli ilçesinin coğrafyası, konumu, iklimi hakkında bilgi verilmiştir. Ardından Türkeli’nin nüfus yapısı köyleriyle birlikte verilmiştir. Nüfus meselesinin ardından Türkeli’nin değişen yer adları, çalışmamızda yer adının eski şekli ve yeni şekli hâlinde tablo olarak sunulmuştur. Bu kısma son olarak Türkeli köyleri hakkında kısa bilgiler eklenerek köyün adı üzerinde durulmuştur ve ilgili köye ait yer adları tablolar hâlinde ilgili kısımda verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü olan “Ad Bilimi-Yer Adı Bilimi” başlığı altında “Ad Koyma Geleneği” üzerinde durulmuştur. Ad verme işinin geçmişten uzanagelen bir folklor olayı olduğundan bahsedilmiştir ve çalışmanın muhtelif yerlerinde de bu duruma sıklıkla değinilmiştir. Ad biliminin mahiyetinden bahsedilip asıl çalışma konumuz olan yer adı bilimine giriş için temel hazırlanmıştır. Yer adı bilimi üzerinden; yer adı biliminin önemi, yer adlarının değişimi meselesi, yer adı biliminin diğer disiplinlerle olan ilişkisi, yer adı bilimi terimleri ve bu konu üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgiler sunulmuştur.

“Ad Bilimi ve Yer Ad Bilimi” başlığında konuyla ilgili gerekli çalışmayı yaptıktan sonra çalışmanın dördüncü bölümünü altında Türkeli köylerine ait derlenen her türden yer adları çeşitli açılardan tasnife tabi tutulmuştur. Yer adlarının semantik (anlambilimsel) açıdan tasnifi yapılırken yer adı birden fazla kategoriye alınmak durumunda kalmıştır. Gerek tek kelimeden oluşan yer adları farklı anlamlara gelmesi sebebiyle, gerek birleşik adlar birden fazla yere dahil olabilmeleri sebebiyle gerekli başlıklar altına tekrar tekrar alınmıştır. Yer adları semantik tasnifte otuz dokuz alt başlık altında sınıflanmıştır. Yer adlarının bazılarında yer adını oluşturan parçalardan en az birinin anlamsal olarak herhangi bir kategoriye dahil edilememesi ve dolayısıyla ayrı bir başlık açmak gerekliliği ile “Anlamsal Olarak Herhangi Bir Kategoriye Dahil Edilemeyenler” başlığı altına alınmıştır.

Semantik tasnifin tamamlanmasının ardından yer adları dilbilimsel açıdan (kelimelerin yapısı, ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz dizimi) tasniflenmiştir.

Yine dördüncü bölüm içerisinde yer adları kökenleri bakımından tespit edilip tasniflenmiştir. Çeşitli sözlüklerden yapılan araştırmalar sonucunda yer adını oluşturan kelimelerin kökenine ulaşamayanlar “bilinmeyen” olarak belirtilmiştir ve soru işareti (?) ile de gösterilmiştir.

Çalışmanın beşinci bölümünü “Türkeli Yer Adları Sözlüğü” oluşturur. Türkeli ilçesine

ait açıklanması gerekli görülen bazı yer adlarının anlamları verilmiştir. Semantik açıdan tasnifin anlamlı hâle gelmesi için bu bölüme gerek duyulmuştur.

2. AD BİLİMİ VE YER ADI BİLİMİ

2.1. Ad Koyma Geleneği

İnsanoğlu çevresinde gördüğü her şeye isim verme gerekliliği duymuştur. İsim verme “ben bu nesneyi, bu yeri, bu kişiyi, bu canlıyı vs. tanıyorum” ifadelerinin vücut bulmuş hâlidir. Ancak yeni keşfedilen yerler, canlılar, nesneler veya yeni doğan insanlar isimlidir. İnsana doğumundan kısa bir süre içinde (hatta çoğu zaman doğumundan çok önce) isim belirlenir ve kişi adına kavuşur. Yeni keşfedilen yerler, nesneler, canlı türleri vs. ise keşfedildiklerinden sonra adlandırma ihtiyacı duyulur. Çünkü ad verme “bu şeyi tanıyorum”un somut ifadesidir. Bu yönüyle bakıldığında adlandırma, bilineni bilinmeyenden ayırmanın en temel yoludur. Yeryüzünün bilinen, keşfedilen her parçasının adlandırılması, adlandırılan yerin bilinmezlik olgusundan kurtarılmak istenmesiyle açıklanabilir.

Coğrafya; sabit, hareketsiz ve pasif bir sahne değildir. Mekân insanla birlikte evrilen dinamik bir yapıdır. İçindeki insan olgusunu görmezden gelmek yanlış olacaktır. Mekân insanla vardır, coğrafi bir terimden ibaret değildir (Gülbetekin, 2017, s. 30). Yer adları da bu yönüyle içinde bulunduğu toplumların tüm yaşamsal etkinliklerini göz önüne koyar. Mekândaki insan etkisi fiziksel olduğu gibi manevi olarak da dikkat çeker. İnsan yaşadığı toprağa kendi ruhunu, kimliğini katarak orayı benimser. Yerin bu özel anlamını yani yerin sadece bir toprak parçası değil de vatan olduğunu, onu vatan kılanın ise “adı” olduğunu Gülbetekin şöyle ifade eder: “Toprak ile vatan arasındaki anlam farkı en bariz biçimde adlandırma ile ortaya çıkar. Bu bağlamda vatan adlandırılmış mekân olarak tanımlanabilir” (Gülbetekin, 2017, s. 37).

Türkler için “yurt” kavramının kutsallığından bahseden Gökalt, Türklerin göç ederken adlarını da beraberinde göç ettirdiğini şu ifadelerle dile getirir: “Eski Türk aşiretlerinden herbiri, kışlak ve yaylak ittihâz ettiği ırmak ve dağına kendi husûsi ma'bûdunun, yer-suyunun adını veriyordu. Aşiret, ma'bûdlarıyla beraber göçüyordu. Zaten aşirete “Göç!” emrini veren de kendi “yer-su”su idi” (Gökalt, 2007, s. 424).

Ad verme geleneği, kültürümüzde çok eski zamanlara dayanır. Ad verme geleneğinin tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. Çünkü adlar insanla var olmuş, insanın varlığı ile

varlığını sürdürmüştür. İnsan, adı oluşturup ona hayat verendir ve adı yaşatıp onun hamiliğini yapandır.

Ad verme, her bir kültür için ayrı ayrı ortak kültürel paylaşımı simgeler. Ortak kültürlerin de ortak çıktıları mutlaka olacaktır ki genel anlamda ad verme geleneği, özelde ise kişi adı ve yer adı verme geleneği de bu ortak çıktılardandır. Halkın hayal gücüne ait her şey halk folklorudur. Yani bu ortak çıktılar da halkın hayal gücünün ürünü olduğuna göre ad verme geleneği -konumuz özelinde yer adı verme geleneği- de folklor olayıdır. Bu gelenekle verilen adlar da folklor malzemesidir. Acıpayamlı (1992), bu ad vermeyi folklor olayı olarak şu ifadelerle açıklar: “Bu ad verme olgusu, insanla beraber doğmuş, onunla birlikte yaşantısını sürdürmüş, tarih boyunca evrimleşerek basit bir ad verme olgusu durumundan çıkarak, her topluluk ve toplumun yapı ve anlayışına uygun bir şekilde çok aşamalı, her aşaması sayısız gelenek, görenek ve uygulamalardan oluşan dev bir "folklor olayı" durumuna dönüşmüştür” (Acıpayamlı, 1992, s. 1). İfade edildiği gibi adlar da diller gibi doğar, yaşar ve hatta kullanıcısı kalmayınca ölür. Yani doğup, yaşamını sürdürüp ardından ölmek canlılara özgü bir özellik olsa da mecazi anlamda adlar ve onun taşıyıcısı ve koruyucusu olan diller de aynı şekilde doğar, yaşar ve ölür. O adlara ve dillere sahip çıkmak ise ait olduğu topluluğun/toplumun gayretine bağlıdır.

Acıpayamlı, ad verme olgusunun tüm milletlerde olduğunu, bu mefhumdan yoksun hiçbir topluluğun olamayacağını ifade eder (Acıpayamlı, 1992, s. 1). Bu yargıdan hareketle genelleme yapılacak olursa şayet her kültür kendi dil sisteminin kaidelerine göre ad verme geleneğini yürütür. Adlandırmalar dilin sistemli yapısıyla doğrudan ilişkilidir.

Gülensoy (1998) ad verme geleneği ile ilgili olarak Uygur Türkleri’ndeki “ad toyu”ndan ve bazı Türk boylarında çocuğa verilen “geçici ad verme”den bahseder (Gülensoy, 1998, s. 41).

Türk sözlü anlatı türlerinden olan destanların Türk tarihindeki yeri çalışmalar vasıtasıyla ortaya koyulmuştur. Destanlar özellikle milli değer taşıması açısından folklordan beslenir aynı zamanda folkloru besler. Bunu Türk tarihi ve içtimai hayatını edebiyata yansıtan, Türk destanları içerisinde önemli bir yere sahip olan Dede Korkut hikayelerinde görebiliriz. Dede Korkut anlatıları çeşitli folklor malzemesi barındırması bakımından araştırmalara oldukça fazla konu olmuştur. Ad bilimi bağlamında Dede Korkut hikayelerinde ad verme olayına baktığımızda Dede Korkut’un boylarından olan Dirse Han Oğlu Boğaç Han anlatısında “ad verme”nin bir örneğini görüyoruz. Adın

kahramanlığa bağlı olarak Dede Korkut tarafından verildiğini tanıklarıyla aşağıya aktarıyoruz:

Dede Korkut Bayındur Hanu [6] ağ meydanında bu oğlan ceng etmişdür,
Bir buğa öldürmüş; [7] senün oğlun adı Boğaç Han olsun.

Adını ben verdüm, [8] yaşını Allah versün, dedi (Gökyay, 2006, s. 28-29).

Bir diğer “ad verme” olayını Bamsı Beyrek’in bir ada kavuşmasında görüyoruz.

Allahu Taâlâ senün oğluna fırsat versün.

[10] Sen oğlunu Bamsam deyü ohşarsın,

Bunun adı [11] boz aygırlu Bamsı Beyrek olsun. Adını ben dedim, [12] yaşını Allah versün (Gökyay, 2006, s. 62).

Dede Korkut tarafından ad verilen bir başka kahraman da Basat’tır.

Aruz Koca'nın bir dişi arslanın emzirip büyüttüğü oğluna da adını o verir (145:109^8-10): “Ulu kardaşun adı Kıyan Selcük'tür, senün adun Basat olsun. Adunu men verdüm, yaşunu Allah versin.” (Gökyay, 2006, s. 823).

Gökyay (2006), Dede Korkut’un yalnızca kişilerin adlarını vermeyip bütün nesnelerin adını verdiğine dair halk arasında inanç olduğunu aktarır (Gökyay, 2006, s. 824).

Ebulgazi Bahadır Han’ın Şecere-i Terakime adlı eserinde de bir ad verme olayı ele alınır. Adın verilisinin ardından verilen adın Türk’ün âdeti olduğu ifade edilir. Olay eserde şöyle geçer:

“Ve yine bir kitapta şöyle demişler ki: Salur ilinde bir kişi var idi. Enkeş adlı. Hatununun adı Çaçaklı, oğlunun adı Kazan. Salur Kazan Alp denen odur. O zamanda Becene ilinin bir padişahı var idi, Toymaduk adlı. O gelip Enkeş’in evini basıp, Çaçaklı’yı esir edip, alıp gitti. Üç yıldan sonra Enkeş mal verip onu geri aldı. Çaçaklı eve geldikten altı ay sonra bir erkek oğul doğurdu. Kazan Alp anasına bu oğlanı sen nerden aldın deyip ağaçla vurup başını yarıdı. Çaçaklı dedi:

Düşman geldi kararıp

Kaçıp gittin bozarıp

Deveye binip ardından

Gidiyordum kabarıp

İt Becene izinden yetti

Devemin başını tutu

İçi kaynadı dışı kızardı

Üstüme binip oynadı

İhtiyarımı aldı

Bu oğlanı içime saldı

dedi. O oğlanı İt Becene kavminden oldu diyip, adını İrek koydular. Türk içinde adet budur: İtin adını İrek, Sirek koymak.” (Ebulgazi Bahadır Han, 1974?, s. 88).

Türklerde ad verme işinin önemi ad veren kişinin özellikleriyle de göze çarpar. Adı veren kişi her zaman saygınlığı olan ve dili dualı, yüzü ak bir büyüktür. Yine *Manas Destanı*’nda da ad verme olayı vardır ve adı verenin özellikleri aynıdır:

“Manas Destanı’nda, Kara Han (Temir Han), kızının ve torununun sağ gelmesi münasebetiyle büyük bir tören yapıp “alnı akıtmalı” kısrak kurban eder. Torununa ad versinler diye ilini yurdunu toplar. Hiç kimse ad bulamaz, birden ak sakallı ak yüzlü bir kişi peyda olup uzunca dua ettikten sonra ona Semetey adını verir” (Gökyay, 2006, s. 1096).

2.2. Ad Bilimi (Onomastik) Nedir?

Ad bilimi terimi Yunanca (*onomastika*) kökenlidir. *Onomastik* kelimesinin anlamı *Türkçe Sözlük*’te “Özel adlar ve özellikle kişi adları bilimi” (TS, 2005, s.1504) olarak ifade edilir.

Dilbilimin bir terimi olan ad bilimi, adların üzerinde çalışan bir disiplindir. Ad bilimi de diğer bilim dalları gibi çalışmaların amacına göre belli başlı özel alt alanlara ayrılır. Bu alanlar kişi adları, yer adları, aile adları, etnik adlar vb. gibi çeşitlilik arz etmektedir. Acıpayamlı (1992), “ad verme folklor olayı”nı incelemek üzere halkbilime bağlı “onomastik/ad bilim” dalı içinde “antroponomi/insan adı”nın doğduğunu (Acıpayamlı, 1992, s. 1) ifade eder.

Onomastiğin çalışma sahasına giren adlar, bu adların kökenleri, adların kullanım sıklığı, anlamları, adların kuruluş biçimleri gibi çeşitli yönleriyle çok boyutluluğa dayanan bir incelemeyi gerektirir. Bu çok boyutluluk, adların farklı disiplinlerce incelenmesini doğurur. Bu da ad biliminin disiplinlerarası olduğunu gösterir.

Ad bilimi, milletlerin etnografisi, etnolojisi, dil yapım süreçleri ve folkloru hakkında bilgi verir. Türk onomastiği de yine Türk etnografisi, etnolojisi, dil yapım süreçleri ve folkloru hakkında bilgi vererek birtakım tespitler yapmamızı ve bu tespitlerden hareketle de birtakım genellemelere ulaşmamızı sağlar.

Ad verme toplumlar arasındaki ortak bilincin yansımasıdır ve ad vermenin tarihinin insanlık tarihi kadar köklü bir zaman dilimine götürülebileceğini daha önce de ifade etmiştik. Ad verme geleneği her kültürde olduğu gibi Türk kültürü ve yaşantısı içinde de önemli bir yere sahiptir.

Ad verme bir şeyi benzeri diğer şeylerden ayırmak için ortaya çıkmış olsa da benzerlikleri ayırırken aynı zamanda benzerleri birleştirme yönüyle de işlev görür. Bu birleştirici özelliği genellikle kültürel kimlik üzerinde etkisini gösterir. Gülbetekin’e göre yerlerin

en önemli ve belirleyici özelliği insanlarda olduğu gibi adlarıdır (Gülbetekin, 2017, s. 32). Yer adının birleştirici ve ayırıcı hususunu yer adı bilimi açısından inceleyecek olursak bir köye/yere verilen bir yer adı o yerde yaşayan insanlar için “biz” mefhumuna işaret eder ve bu “biz” mefhumu birleştirici yönü ifade eder. Oysa aynı yer adı bitişiğindeki başka bir köyde/yerde yaşayanlar için bile “onlar, o köy, diğer köy” mefhumlarına işaret eder ki bu da farklı yerdeki kişinin o köye ait olmadığı, farklı bir bütünün parçası olduğunun ifadesidir. Bu açıdan bakıldığında ise yer adı farklılığı, kendine özgülüğü ve biricik olmayı ortaya koyan ayırıştırıcı bir unsurdur. Yer adının bu iki zıt kutbu bünyesinde taşıması ona tek bir açıdan bakılamayacağının da ifadesidir.

2.3. Yer Adı Bilimi (Toponimi) Nedir?

Toponimi kelimesi de köken olarak Yunanca (*topos* ve *onom*) olup Türkçe karşılığı *Türkçe Sözlük*’te “Yer adı bilimi” (TS, 2005, s.1994) olarak açıklanır.

“Topunimlerin mana ve kökeni doğru yazılışı (transkripsiyası) gramatik kuruluşu oluşma ve gelişim uygunluklarından bahseden ilim sahası toponimi şeklinde adlandırılır” (Yusifov, Kerimov, 2017, s. 17).

“*Topos* (yer) ve *onomia* (ad) kelimelerinden türetilmiş olan toponimi, yer ve yerleşme adlarının etimolojik, tarihi ve coğrafi verilere göre sınıflandırılarak incelenmesi olarak tanımlanabilir” (Gümüşçü, 2010, s. 252).

Gümüşçü (2010), toponimlerin iki gruba ayrıldığını belirtir ve bu grupları da “yerleşme adları” ve “özellik adları” olarak tanımlar. “Yerleşme adları”nı insanların yaşamlarını sürdürdüğü yerleşimin gerçekleştiği birimler olarak açıklarken “özellik adları”nı coğrafyanın doğal yahut fizikî özelliklerine göre verilen coğrafi karakterli adlar olduğunu ifade eder.

Şahin, ilk çalışmaların vücuda getirilmeye başlandığı dönemde yer adı teriminin sınırlı bir kullanımla sadece yerleşim yerine verilen adların ifadesinde kullanıldığını belirtir. Yer adı teriminin yerleşim yeri adlarıyla sınırlı olmayıp *orunadı* (oykonim), *dağadı* (oronim), *suadı* (hidronim), *bağadı* (agronim), *eladı* (horonim), *ormanadı* (drimonim), *yoladı* (dromonim) gibi her türlü yerin adının bu yer adı terimine dahil edilebileceğini ifade eder (Şahin, 2015, s. 11).

Yaşanılan mekânı adlandırma ihtiyacı hep var olmuştur. Yer adlarının tespit edilip haritalara işlenmesiyle bölgelerin/yerlerin adları kayıt altına alınır. Harita bilimine

(kartografya) geçen yer adlarının yanında yazıya geçmeyen, yerleşim yerinde yaşayan halk tarafından söylenegelen yer adları da vardır. Söylenegelen ifadesinden kasıt yer adlarının gelişigüzel adlandırılması olmayıp sürekliliği ifade eder. Nitekim yer adları gelişigüzel ortaya çıkmamıştır. Kimi zaman yer adının oraya neden verildiğine dair bilgilere ulaşılammış olursa da bu o yer adının neden verildiğine dair bilen son kişinin dahi kalmaması ve unutulmasıyla alakalı olabilir. Bu durum yer adlarını yaşatmak ile kültürün yaşatılması arasındaki doğru orantıyı gösterir.

Ad biliminin alt dalı olan yer adı bilimi, yer adlarını çeşitli yönleriyle inceler. Yer adları içinde olduğu toplumun kültürel kodlarını yansıtır. Dilde ifadesini bulan bu kültürel kodlar ortak bilinçaltının ürünüdür. Yer adları kültürel aidiyet sembollerinden biri olarak görülebilir (Gülbetekin, 2017, s. 33). Yer adları dil, kültür, tarih, coğrafya, sosyoloji gibi çeşitli alanlar ve bilim dalları ile bütünleşiktir. Onlara sıkı sıkıya bağlıdır ve bağımsız tek bir disiplinmiş gibi düşünülemez, incelenemez.

Yer adları coğrafyayı yansıttığı gibi gelenek, görenekleri de yansıtabilir. Yahut toplumun manevi sığınak olarak gördüğü dinsel inançları da yansıtabilir. Yer adı bilimi araştırmalarında yer adlarının semantik açıdan değerlendirilmesi vasıtasıyla yer adının verilmiş nedeni ortaya koyulmaktadır. Yer adının verilisinin altında yatan neden bir olaya (hikâyeye), bir benzetmeye yahut bir tarihî kişiliğe vb. dayanabilir. Burada bahsi geçen olay (hikâye) gerçekliğe ait bir hikâye olabileceği gibi efsane gibi olağanüstülüklerle örtülü bir olaya bağlı da gerçekleşebilir.

Ad verme anlayışı toplumlar arası farklı uygulama şekillerinde olabilir. Gülbetekin, mekanların adlandırılması konusunda çeşitli ülkelerde farklı yöntemler olabileceğini söyler ve bunu bir yarışma sonucu adını alan Koocanusa Gölü ile örnekler (Gülbetekin, 2017, s. 41).

Yer adı vermede Türk ad verme sistematğine baktığımızda ise coğrafyanın çok büyük etkisi olduğu görülür. Nitekim çalışmamıza bağlı Türkeli köylerinden derlenen veriler ışığında kendi çalışma bölgemizdeki yer adlarında coğrafyanın etkisinin büyüklüğü dikkat çekmektedir.

Coğrafya, iklim, toprak yapısı, arazi yapısı, su kaynaklarına yakınlık, iklim etkisinde gelişen bitki örtüsü, tarımsal faaliyet gibi hususlar yer adı seçiminde en çok etki eden unsurlar arasında görülür. Bir yer adı bazen toprağın verimliliği, bazen suyun debisi hakkında bilgi verebilir. Yer adları kayaç yapısı, toprağın üzerinde yetişen bitki çeşitleri,

bahsedilen mekandaki hayvan çeşitliliği vb. gibi o kadar çok bilgi barındırır ki tasnifleme işleminde de bu bilgilerden hareketle birden çok kategori içerisine dahil edilebilir. Bu sebeple çalışmamızda da elde edilen verileri göz önünde bulundurarak yer adının ilgili yerini saptamak, tasnifleme işleminde en uygun kategoriye almak için incelemeler yapılacaktır.

Bir fenomene bağlı ad verildiğine de Anadolu'nun pek çok yerinde yer adlarında rastlarız. Özellikle dağ, kaya, tepe vb. gibi yerlerde adın kaynağının efsaneye dayandığı görülür. Sinop'un ilçelerinden bir diğeri olan Boyabat'taki bir kayanın adının verilış efsanesine değinmeyi gerekli görüyoruz. Efsaneye göre Kırk Kızlar Kayası olarak bilinen kayanın adının kaynağı:

“40 tane kız, düşmandan kaçabilmek için kaya tarafına geçerler. Daha başka bir çözüm yolu bulamayacaklarını anladıklarında da, “Ya Rab, bizi ya taş et, ya da kuş et de, kaçalım!” diye Allah’a yalvarırlar. İlk tercihleri taş olmak olduğı için, Allah da kırk kızı taş eder. Kale ile kırk kızlar kayasının birbirinden ayrılması ise kimilerine göre güçlü olan bir kişi tarafından, kimilerine göre de Hz. Ali'nin kılıcı ile olmuştur. (F:87) Yaygın inanç, ikinci yorumdur; çünkü hem kaya gerçekten kılıç ile kesilmişe benzemektedir, hem de kayanın üzerinde tıpkı kılıç izine benzer şekiller görülmektedir. (F:88) Bunun dışında Kırk Kızlar Kayası'nda merdivenlere rastlanmaktadır. Bu merdivenler 2500 yıllıktır ve insan eli ile özenerek açılmıştır.” (Oğuz; Ersoy, 2007, s. 85) efsanesinden gelmektedir.

Yerleşme yerlerine, yeryüzündeki çeşitli topografik unsurlara verilen isimler dilin adlandırma sisteminin nasıl yapıldığının da açık bir ifadesidir.

Yer adlarının kaynağı bazen kişi adları da olabilir. Bu durumun tersi olarak yer adlarının da kişilere ad olarak verildiğine de tanık olabiliriz (Gülensoy, 1998, s. 41). Bu iki terimin karşılıklı belirleyicilik ilişkisi, adlandırmaların tasnifinde nicelik olarak kayda değer bir yere sahiptir.

Yer adları içinde bulunduğu toplumun kültürel, tarihi, içtimai hayatını en iyi yansıtan manevi kültürel miras öğeleridir. İnsanlar her dönemde yaşadığı çevre ile mutlak bir bütünlük oluşturmıştır. Bu bütünlük doğa insan etkileşiminin çeşitli yansımalarıyla varlığını korumuştur. Kimi zaman insan, mekân ve doğa üzerinde etki sahibi olurken kimi zaman mekân ve doğa özellikle insan faaliyetlerine ve insan tahayyülüne tahakküm kurmuştur. Bu ifadeyi iklim ve coğrafyası birbirine tamamen zıt, iki farklı mekân/coğrafya örneği üzerinde somutlaştırabiliriz. Bu iki zıt mekân/coğrafyanın insan faaliyetleri, yaşam tarzları hatta mizaçları bile bu farklılığın belirgin yönlerini oluşturacaktır. Peki ya mekânın, coğrafyanın bu kadar şeye etkisi varken insan fikrinin, değerlerinin, folklorunun ürünü olan yer adları mekânın etkisinden muaf mı kalmıştır?

Elbette ki mekânın, coğrafyanın, toprağın etkisini toponimlerin oluşması üzerinde de görürüz. Buna iklimi farklı özellikler sergileyen Karadeniz ve İç Anadolu toponimleri örnek gösterilebilir. Örneğin, renk olarak İç Anadolu yer adlarında sarı renginin hâkim olması beklenirken Karadeniz yer adlarında yeşil, kara gibi daha koyu tonlar hâkim olur. Yahut suya yakınlığı olan bir köyün yer adları sıklıkla su ile ilişkili adlar olurken suya uzak, daha kurak bir köyün toponimlerinin de sıklıkla su ile bağlantılı adlar olması beklenemez. Yahut mekânın sınırlılığını ifade eden *Zor Geçidi* yer adını ele alan Gülbetekin'in (2017, s. 33) de bahsettiği gibi mekânın insan faaliyetlerine imkân sağlaması ya da tam aksine insan faaliyetlerinin kısıtlılığına sebep olması yer adının teşekkülünde bir sebep olabilir.

Yer adları içinde yaşadığı toplumlar/topluluklar tarafından benimsenmiştir ve toponimler ortak bir kültür birikiminin bütün unsurlarını bünyesinde taşır. İçerisinde bulunan toplumun her bir ferdi de kendisini bu yer adının kültürel paydaşı olarak kabul eder. Yer adı üzerinde gayri ihtiyari bir şekilde oluşan bu kültürel uzlaşma sayesinde yer adı korunur ve yaşatılmaya devam edilir.

Yer adları kültürel kimliği en iyi temsil eden dil unsurlarından biridir. Bu yönüyle bakıldığında kültürel aktarımın sağlanmasında önemi büyüktür. Yani diyebiliriz ki yer adları kültürün taşıyıcısı ve hamisidir.

2.4. Dil-Kültür İlişkisinde Yer Adı Biliminin Önemi

Yer adı bilimi kültürün taşıyıcısı olan yer adlarını inceler. Bu toponimler ait olduğu toplumun kültürünü yansıtan ayna gibidir. Kültürde değişimler baş gösterdikçe aynaya akseden görüntü de değişecektir. Bunu en iyi yansıtan olaylar, başka milletlerin hükümdarlığında olan yerlerin zaman içinde farklı bir millet tarafından fethedilmesiyle, fetheden milletin ilk yaptığı işlerden birinin aldığı yerin adını kendi dilinde kendi kültürüne ait bir adla değiştirmesidir. Yani bu demek oluyor ki “kültür değişti” ve aynadaki görüntü -burada bahsettiğimiz oranın yer adı- “toponimleri de değişti”. Kültürdeki değişmelerin büyük çoğunluğu her zaman için dilde karşılığını bulmuştur. Bu kültür ile dil ilişkisinde, kültürün dil için belirleyici bir unsur olmasındandır.

Her dilin kendine has dil unsuru yapım aşaması vardır. Dil birimleriyle kültür kodları bütünleşiktir. Yani şu açıkça söylenebilir ki, ad yapma da dilin yapım aşaması ve ortak kültürün işbirliği dahilinde gerçekleşir. Dilin türettiği adlar (kişi adları, yer adları vb.) kültürün varlığı ile anlam kazanır, kültürden bağımsız anlamını yitirir. Konumuz

dahilinde bu yargıya bakacak olursak, bir toplumda kullanılan yerleşim yeri adı o toplumdan olmayan, dışardan bakan bir göz için anlamsız, ifadesiz gelebilir. Bu, adın içinde bulunduğu toplumla şekillenmesi, anlam kazanması ile ilişkilidir.

Yer adları dilin özelliklerini en iyi gösteren yapılardandır. Öteden bu yana tarihi süreç içerisinde dilde görülen değişimler -ses özellikleri, yapı özellikleri gibi- kimi yer adlarında olduğu gibi muhafaza edilir. Özellikle yer adlarının tespitini yaparken kaynak kişiden doğrudan elde edilen veriler ve bu verilerin elde edildiği ham halinde işlenmesi dil incelemelerinde önem kazanır. Burada bahsedilen çalışmalar genellikle saha çalışmalarıdır ve özellikle bu çalışmalarda ağızlardan yapılan tespitlerde şu gerçeği görürüz ki dil, yabancı dillerden alımlar elbette ki yapar. Ama bu kelimelerin alıntı olduğu ağızlarda kendini ele verir. Örneğin, Türkçenin belli başlı kurallarından olan kelime başında bulunmayan fonemler: c/ğ/l/m/n/ñ/r/v/z (istisnai durumlar vardır) (Ergin, 1985, s. 78) eğer yer adında kelime başında var ise ağızlarda genellikle önseste türemeler meydana getirmiştir. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında bu konuya ayrıca değinilecek ve Türkeli ilçesinin köylerinden tespit edilen yer adlarında da ses olayları üzerinde durulacaktır.

Yer adlarının kültürle olan ilişkisine halkbilimi terimi olan “folklor” üzerinden de bakmak faydalı olacaktır. Folklor, “halk bilimi” (TS, 2005, s.711) olarak bilinir ve sözlük tanımında “Bir ülkede yaşayan halkın kültür ürünlerini, sözlü edebiyatını, geleneklerini, törelerini, inançlarını, mutfağını, müziğini, oyunlarını, halk hekimliğini inceleyerek bunların birbirleriyle ilişkilerini belirten, kaynak, evrim, yayılım, değişim, etkileşim vb. sorunlarını çözmeye, sonuç, kural, kuram ve yasaları bulmaya çalışan bilim dalı.” (Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu) olarak tarif edilir. Yani halka ait, halka dair her konu halk biliminin çalışma alanını oluşturur. Bu cihetten bakıldığında yer adları malzemeleri de folklor gerecidir. Yer adları, halkın ürünü olan ve halkın ortak manevi varlığı olarak yaşayagelen halk ürünleridir. Onomastiğin oldukça geniş bir kanadını oluşturan yer adı bilimi bir folklor unsuru olduğu için insandan bağımsız düşünülemez.

2.5. Yer Adlarının Değişimi Meselesi

Yer adlarımızın Türkçeleştirilmesi çalışmalarına Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren başlanmış ve çalışmaların ilerleyen sürecinde İkinci Dünya Savaşı sıralarına denk gelmesi sebebiyle karışıklıklara yol açabileceği düşüncesiyle çalışmalara ara verilmiştir. “Fakat ad değiştirme işlemleri İçişleri Bakanlığı’nın 1940 yılı sonlarında hazırladığı 8589 sayılı

genelge ile resmileşmiş ve böylece “yabancı dil ve köklerden gelen ve kullanılmasında büyük karışıklığa yol açan yerleşme yerleri ile tabii yer adlarının Türkçe adlarla değiştirilmesi” başlatılmıştır” (Tunçel, 2000, s. 27). Yayınlanan genelge sonrası ad değiştirme çalışmalarını gerçekleştirmek üzere 1956 yılında “Ad Değiştirme İhtisas Kurulu” kurulmuştur (Yeni Tabii Yer Adları, 1977, s. 3).

Ad Değiştirme İhtisas Kurulu çalışmalarına yer adlarının tespiti ile başlamış ve ölçekli haritalar vasıtasıyla Türkçe olmayan yerleşme yerlerini tespit ettikten sonra kurul tarafından verilen öneriler doğrultusunda Türkçe olmayan yer adları *İl İdaresi Kanunu*’na göre onaylanmak ve kararnamelerinin de çıkarılmasıyla Türkçeleştirilmiştir. Türkçeleştirilen yer adlarının kullanılması ve yayılması amacıyla değişiklikleri gösteren çeşitli kitaplar basılmış ve dağıtılmıştır (Yeni Tabii Yer Adları, 1977, s. 3).

Yer adı değişiklikleri yapılırken öncelikli olarak yabancı adların Türkçeleştirilmesi amacıyla yola çıkılmıştır. Türkçe olmayan isimlerin değiştirilmesine 1925 yılında başlanmasına karşın asıl değişikliklerin 1950’li yıllarda ivme kazandığı belirtilir. Dönem dönem ad değiştirme işi kesintiye uğrasa da 1978 yılına kadar 28.000 köy adının değiştirildiğini ifade eden Kütükoğlu, ad değişikliği konusunda yapılan birtakım çalışmaları şu açıdan eleştirir: “Değişikliğe uğratılan isimler yalnız Türk hakimiyetinden önceki yerleşim yerlerinin adları veya Osmanlı döneminde aynen muhafaza edilen İmparatorluk bünyesindeki çeşitli ırklara mensub topluluklarca verilen isimlerin değiştirilmesi ile sınırlı kalmamıştır. Türkçe isimlerle de şuursuzca oynanmıştır. Bu, yöre halkının isteği ile olabildiği gibi idarecilerin tasarruflarından da kaynaklanmıştır.” (Kütükoğlu, 2012, s. 158).

Yer adlarının oluşum tarihi genel mânâda eskidir. Kimi yer adları zaman içinde değiştirilme yoluna gidilmiştir. Tarihi çok eski zamanlara dayanan değişiklikler daha çok millî kimliği oluşturmak ve ortak bir tarih altında birleşme niyetiyle yapılmıştır. Anadolu’nun yurt haline gelmesiyle yer adı değişimleri en yoğun zamanını yaşamıştır. Yeni bir toprak parçasında milli-manevi kimliği oluşturmak her toplum/topluluk/millet için aynı şekilde yer adlarının değişimi ile başlar. Aidiyet hissi için öncelikli olarak yaşanan toprağın isminin kendi kültürleri ile bağdaşması beklenir. Yabancı bir ad, yabancı bir toprak gözüyle benimsenmeyi güçleştirir.

Tarihimizde yeni bir toprağa yerleşmenin dışında da çok fazla yer adı değişikliği olmuştur. Bir dönem yer adı kaynağı olarak Türk boy, soy adlarını tespit etmek için

alışmalar yürütüldüğü ve bu çalışmaların siyasi endişelerle yapıldığı ifade edilir (Şahin, 2015, s. 11). alışmalar bu konuda hız kazanırken sadece tek yönlü düşünülüp diğer yer adları ihmal edilmiş olabilir.

Tarihi süreç içerisinde çeşitli sebepler dolayısıyla değişen yer adlarının en dikkat çekici yanı yer adının herhangi bir sebeple değiştirilmiş olmasına rağmen, değiştirilme tarihi üzerinden de uzun yıllar geçmiş olsa bile kimi yer adlarının eski şekliyle daha sık kullanıldığı yönündeki izlenimdir. Bu eski yer adını ısrarla kullanma tutumu, yeniye karşı geleneğe olan kültürel bağlılığın bir ifadesidir.

Toplumların kendi dil yapısına ve kültürel anlayışına göre adlandırmaları yaptığını daha önce de ifade etmiştik. Fakat bu adlandırmalar belli başlı makam veya kurumlarca yapılması gerekiyorsa (zellikle yer adı verme konusunda) bu ad verme işi, yine içinde bulunulan toplum/topluluğun anlayışına göre olmalıdır, aksi halde uygulamaya konulan işlemler halkın nezdinde hükümsüz kalacaktır. Verilen adları/yer adlarını yaşatacak, koruyacak olan onu kullanacak olan toplum/topluluktur. Bu nedenle toplum tarafından ortak kabul görececek adlar verilmesi hususuna dikkat edilmeli ve bu husus gözardı edilmemelidir.

Yer adı değişikliklerine gösterilen tepkiler her zaman toplu bir kabul veya reddi içermeyebilir. Bunun sebebi “Yapılan yer adı değişiklikleri aynı mekânı paylaşan ve/fakat farklı -etnik, dini, siyasi- aidiyetlere sahip toplum kesimlerini birbirinden ayıran kültürel fay hatlarına dönüşebilmektedir.” (Gülbetekin, 2017, s. 119) ifadesiyle doğrudan bağlantılıdır.

Kimi yer adı değiştirme durumlarında da mevcut yer adının/yerleşim adının değiştirilmesine büyük tepki gösterilmesi daha önce de bahsettiğimiz her bireyin kendisini o yer adının paydaşı olarak hissetmesindendir. Bazı değişimler ise toplumun tam desteği alınarak yapılmıştır. Bu yer adı/yerleşim adı değişimleri milli kimlik oluşturmak veya milli kimliği korumaya yönelik yapılan değişikliklerdir. Bazen kahramanlıkları, coşkuyu temsil için değişen yer adları olmuştur. Buna yakın durumlardan biri olan 15 Temmuz darbe girişimi sonrası Ankara’ya bağlı Kazan ilçesinin Kahramankazan olarak değiştirilmesi örnek gösterilebilir. Kazan halkının direnişi sonrası ilçenin adı “Kahraman” şanı ile eski yer adına sıfat eklenmesi yoluyla değiştirilmiş. Aynı durumun utanç verici yönüyle de yer adı değişikliğine gidilmiştir ve yıllarca Akıncı ss yahut 4. Ana Jet ss adıyla bilinen hava meydanı darbe girişiminin planlandığı ve

yürütüldüğü yer olması sebebiyle *Mürted Hava Meydanı* olarak değiştirilmiştir.

Yer adlarını “bir değişmezlik ve süreklilik imgesi” olarak ele alan Gülbetekin, bu durumu toplumun ortak vicdanının ve ortak duyarlılığının yer adları üzerinden somutlaşması olarak açıklar ve bir yer adı önerisi olayında anket katılımcılarının plansız ve birbirinden habersiz bir şekilde Özgecan Arslan adında birleşmeleri örneğini verir (Gülbetekin, 2017, s. 167). Tarihi süreç içerisinde bu yer adlarına bakıldığında, tarihi gerçekliğe dayanarak oluşan yer adlarının toplumsal hafızayı temsil ettiği görülür. Toplumsal hafızanın milli kimliği korumaya yönelik etkisi edebiyata da yansımıştır ve Türk Edebiyatında Aytmatov’un (2018) meşhur eserinde yer alan *Nayman Ana Efsanesi* bu konudaki ilk akla gelen efsanelerin başını çeker.

Toponimlerin değiştirilmesi çok çeşitli gerekçelere dayanabilir. Burada esas dikkat edilmesi gereken nokta halkın yer adına yapılan müdahaleleri kabul etmesidir. Çünkü yukarıda da bahsettiğimiz gibi toponimler içerisinde bulunduğu toplum/toplulukların kültürel mirasıdır. Onu koruma, sahip çıkma ve devamlılığını sürdürmesi için önayak olma isteği gayet normal karşılanmalıdır.

2.6. Yer Adı Biliminin Diğer Disiplinler ile İlişkisi

Yer adı biliminin de alt dalı olduğu ad biliminin inceleme alanı özel adlardır. Yerlere/yerleşim yerlerine verilen adları inceleyen toponimi, yer adlarını dildeki oluşumu, anlamı, kökeni bakımından incelemesinin yanında yer adlarının diğer disiplinlerle olan ilişkisini de bünyesinde barındırır. Bir yer adından hareketle o yerin tarihi, kültürü, coğrafyası, folkloru, jeolojisi, sosyolojisi ve hatta kimi zaman demografik yapısı vb. hakkında özelliklerini de içeren çeşitli bilgilere ulaşmak mümkündür.

Yer adları incelemelerinin geniş bir yelpazeye sahip olması diğer bilim dallarıyla çok yakından ilişkili olmasından kaynaklanır. Yelpazenin kanatları arasında dilbilim, coğrafya, tarih, antropoloji gibi çok çeşitli bilim dalları vardır. Yer adlarındaki çeşitliliğin ana kaynağı bu alanlarla iç içe olmasıdır.

Yer adı bilimi çok katmanlı, fonksiyonel bir alandır. Çalışma alanları, derlenen adların niteliğine göre değişebilir. Örneğin, bir yer adı tarihi bir kişiliği yahut ses yapısı olarak tarihi dönemleri işaret ediyorsa bu, o yer adının tarih biliminin ve dil tarihinin de çalışma malzemesi olabileceğini gösterir fakat derlenen yer adı yükselti adıyla bu da coğrafya biliminin çalışma alanına girer ve coğrafya biliminin çalışma malzemesi olabileceğini

gösterir. Yani yer adlarının niteliği hangi disiplinlerin işe koşulacağını tayin eder.

Ad biliminin alt dalı olan yer adı bilimi çalışma sahasının “kuramsal alt yapısı niteliğindeki terimlerin, sınıflandırmaların, malzemenin işlenmesine dair yöntemlerin dilbilimciler tarafından üretildiği” (Şahin, 2015, s. 12) göz önüne alındığında toponiminin temel çalışma sahasının dilbilim olduğunu ifade edebiliriz.

Yer adları verileri kimi zaman yapısında tarihi dönemler hakkında bilgi taşır ve bu yönüyle tarihi dönemleri aydınlatmaktadır. Yer adlarının tarihi tanıklığı üzerine görüş bildiren Gülbetekin (2017), yer adlarını insan ömrü ile kıyaslayarak yer adlarının ömrünün sınırsız olduğunu ve bu haliyle yer adlarının zaman üstü bir tanıklığı bünyesinde taşıdığını ifade eder.

Toponimlerin tarihin bazı dönemlerini aydınlığa kavuşturduğu, konu üzerine çalışan her çalışmacının kabul edebileceği bir yargıdır. Yavuz ve Şenel (2013), toponimlerin bu yönünden bahsederken onların tarihi kaynak olduğuna işaret eder ve sadece tarihi kaynak olmakla sınırlandırılmayıp aynı zamanda edebi vesikalar olduğundan söz ederler (Yavuz, Şenel, 2013, s. 2239).

Dilbiminin çalışma sahasına giren yer adı biliminin tarih kürsülerinde araştırmaları yapılmıştır. Dahası yer adı bilimi konusunda yazılan ilk tezlerin (hem doktora hem yüksek lisans) tarih kürsülerinde yazıldığı ifade edilir (Şahin, 2015, s. 12).

Her yer adı zikrettiğimiz bilim dallarının tamamını bünyesinde taşıyamayacağı gibi bazı yer adları birkaç disiplinin çalışma alanına girecek yapıda olabilir.

Sonuç olarak, yer adları çok boyutluluğu açısından hem diğer disiplinlere kaynaktır hem de diğer disiplinler ölçütünde daha da iyi ele alınıp incelenebilir yani bu yönüyle de diğer disiplinleri kaynak olarak kullanır. Başkan da yer adlarının sonuçlarının diğer dallar ile ilişkisinden bahsederken sonuçların diğer dalları “destekleyici, yeni araştırmaları başlatmak üzere aratıcı veya buldurucu” bir rol kazandığını dile getirir (Başkan, 1971, s. 237). Toponimler diğer disiplinlerden bağımsızmış gibi düşünülüp tek başına yorumlanmaya çalışıldığında kimi kısıtlılıkları beraberinde getirebilir.

2.7. Türkiye’de Yer Adı Bilimi Çalışmaları

“Dünyada 19. yüzyılda ortaya çıkan toponimi çalışmaları Türkiye’de Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren kendini göstermeye başlamıştır” (Top Yılmaz, 2021, s. 1123).

1984 Eylül'ünde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından *Türk Yer Adları Sempozyumu* düzenlenmiş ve sempozyumda sunulan bildiriler yine 1984 yılında kitap haline getirilip basılmıştır. Yer adı bilim sahasının ilk sempozyumu olması sebebiyle bu sempozyumun önemi büyüktür. Sempozyumda sunulan bildiriler, bugünkü yer adları çalışmalarına bakış açısı kazandırması bakımından kıymetlidir. Sempozyumda Cemal Arif ALAGÖZ: *Türkiye Yer Adları Üzerine Bazı Düşünceler*; Bahaeddin YEDİYILDIZ: *Türkiye'de Yer Adı Verme Usulleri ve Yer-Adı Değişikliklerinin Tarihî Gelişimi*; Mehmet ERÖZ: *Sosyolojik Yönden Türk Yer Adları*; Salih ORCAN: *Toponomi "Coğrafi Yer Adları Standardizasyonu"nun Millî ve Milletlerarası Önemi*; Yavuz YEŞİLYILMAZ: *Yer Adları ve Tapu-Kadastro Sektörel İlişkisi*; Mehmet ÖNDER: *Anadolu Şehir Adları Üzerine Efsanelerin Oluşumu*; M. Fahrettin KIRZIOĞLU: *Selçuklu-Fetihleri'nden (1064-1071) Önce Doğu-Anadolu'da Türk Boy ve Oymakları'ndan Kalma Dağ ve Su Adları*; H. Hilmi KARABORAN: *Türkiye'de Mevkii Adları Üzerine Bir Araştırma*; Tuncer GÜLENSOY: *Elazığ, Bingöl ve Tunceli İlleri Yer Adlarına Bir Bakış*; Dursun YILDIRIM: *Coğrafya'dan Vatan'a Geçiş ve Vatan ile Göç Ediş Problemi*; Cemil Cahit GÜZELBEY: *Gaziantep'te Türk Topluluklarının Adlarını Taşıyan Yer Adları*; Mecdî EMİROĞLU: *Bolu Yöresi Yer Adları*; Müjgan CUNBUR: *Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Yer Adları*; Habib KARAÇETİN: *Antik Çağ 'da Anadolu'da Tarihi Yer Adları*; Refet YİNANÇ: *16. Yüzyılda Doğu Anadolu Şehirlerinde Mahalle Adları*; Yücel ÖZKAYA: *XVIII. Yüzyılda Orta Anadolu'daki Kaza ve Mahalle Adlarının Zamanımızda Uğradığı Değişiklikler*; O. Şaik GÖKYAY: *Yer Adlarında Kişilerin ve Olayların Payı*; Saim SAKAOĞLU: *İnsan Adlarından Kaynaklanan Yer Adlarımız*; Tuncer BAYKARA: *Anadolu Yer Adlarının Ortaasya'daki Benzerleri Üzerine Bir Kaynak*; Doğan AKSAN: *Türk Yer Adları Konusunda Bir Proje Önerisi*, Nail TAN: *Türkiye'de Yer Adları Verilirken ve Değiştirilirken Neler Esas Alınmalıdır?*; A. Mecit DOĞRU: *Türk Yer Adları Sempozyumu Üzerine* başlıklı bildiriler sunulmuştur.

Konu üzerine erken tarihli çalışmalardan biri olan Özcan Başkan'ın *Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme* başlıklı yer adları denemesi dikkatleri çeker. Bu çalışmaya girişmesindeki fikrin temelinde “ilgisiz gibi görünen adların mukayesesi ile ad düzeni çıkarmak” olan Başkan, elde edilecek ad düzeninin dilbilim yanında diğer disiplinlerdeki düzenlerle de bağlantılı olabileceğini ifade eder (Başkan, 1971, s. 237).

Başkan (1971), *Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme*'sinde tasniflemeyi iki ana başlık üzerinden yapar: 1. Tabiata ve Fiziksel Koşullara Dayanan Adlar, 2. İnsanlara ve

Topluluklara Dayanan Adlar. Bu başlıkları Çevreyle İlgili Adlar, Bitkilerle İlgili Adlar, Hayvanlarla İlgili Adlar; Kişilerin Fiziksel Yaşayışı ile İlgili Adlar, Kişilerin Duygusal Yaşayışı ile İlgili Adlar, Kişilerin Kendi Varlıkları ile İlgili Adlar alt başlıkları izler. Bu alt başlıkları da yine çeşitli başlıklar açarak genişletir.

Başkan'ın makalesi üzerinden çok vakit geçmeden 1974 yılında Aksan'ın *Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Araştırmalar* adıyla konunun üzerine eğildiği görülür. Aksan, ad verme meselesini iki temel başlıkta ele alır ve başlıklardan biri *Çevreyle İlintili Adlar*, ikincisi ise *Bireyle İlintili Adlardır*. Bu başlıklar yine diğer çalışmalarda olduğu gibi muhtelif alt başlıklardan oluşmaktadır (Aksan, 1974, s. 190).

Türk Yer Adları Sempozyumu'nda da bildirisine rastladığımız Gülensoy *Anadolu Yer Adlarına Genel Bir Bakış* adlı yazısıyla da ilerleyen yıllarda yer ad bilimi meselesi üzerinde durmuştur. Gülensoy, Özcan Başkan'ın tasnifinin ham olduğunu ve işlenmesi gerektiğini belirterek Başkan'ın tasnifindeki maddeler ve onlara ait alt başlıkların eksik veya hatalı yönlerini sebepleriyle açıklar. Gerekli izahları yaptıktan sonra Başkan'ın tasnifindeki eksik ve hataların sebebini “nüansların dikkate alınmaması” olarak ifade eder (Gülensoy, 1988).

Gülensoy'un (1995), Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından basılan *Türkçe Yer Adları Kılavuzu* adlı eseri de toponimi alanındaki çalışmalardan biridir.

Gülensoy (1998), daha önceki yer adları tasnif çalışmalarını da dikkate alarak 7 ana başlık ve çeşitli alt başlıklardan oluşan *Anadolu Türk Yer Adları Tasnifi* başlığı altında genişletilmiş bir tasnif denemesi sunar. Alt başlıkların detaya inilerek kategorileştirilmesi Gülensoy'un tasnifinin kendinden önceki çalışmalardan farklılaştığı noktadır.

Kütükoğlu *Osmanlı'dan Günümüze Yer Adları* makalesi ile yer adı bilimine değinen araştırmacılardan biridir. Araştırmacı “yer adlarının veriliş şekillerini” çeşitli başlıklar altında aktardıktan sonra tahrir defterlerinde kayıtlı olan bazı yer adlarının “farklı imlâlar” ile yazıldığını bunun yer adı çalışmalarını zorlaştırdığını ifade eder (Kütükoğlu, 2012, s. 154). Araştırmacı çalışmasını “isim değişikliği” meselesini ele alarak tamamlar.

Çağdaş Türkçe'nin Etimoloji Sözlüğü'yle kökenbilim sözlükçüleri arasına giren Nişanyan'ın, ad bilimi sahasındaki eserleriyle ad biliminin alt dalları olan *kişi adları* ve *yeradları* çalışmalarına katkısı büyüktür. *Türkiye'nin Kişi Adları Sözlüğü* ve *Türkiye'nin Yer Adları Sözlüğü* adlarıyla yayımladığı hacimli eserleri vardır. Araştırmacı *Türkiye'nin Yer Adları Sözlüğü*'nün kapsamını şöyle ifade eder: “Türkiye Cumhuriyeti sınırları

içindeki tüm kent, kasaba ve köyler ile, bugün terk edilmiş veya bağlı birim statüsüne inmiş dahi olsa son yüzyılın bir aşamasında köy olan yerleşimler sözlük kapsamındadır.” (Nişanyan, 2023, s. 5). Eserinde tespit edilen yer adlarının eski şekilleri, anlam ve kökeni üzerine de bilgilere yer vermiştir.

Yer adı bilimi çalışmalarının semantik tasnifleri çeşitli yönleriyle birbirinden farklılık gösterir. Yer adlarının semantik tasnifindeki çeşitliliğe dikkat çeken Top Yılmaz, ülkemizdeki ve yurtdışında yapılan çalışmalardan semantik tasnifleri değerlendirerek “kişisel ve toplumsal toponimler, fonksiyonel toponimler, betimleyici toponimler ve diğer toponimler olmak üzere dört ana başlığa ayırdığı” (Top Yılmaz, 2021, s. 1123) tasnif modelini ileri sürerek yer adı bilimi çalışmalarına katkı sağlamıştır. Top Yılmaz’ın semantik tasnif konusunu ele aldığı yazısı *Türkiye Toponimi Çalışmalarında Semantik Tasnif Sorunu Üzerine Bir Değerlendirme*’dir.

Tasnif işlemi araştırmacılar tarafından farklı metod ve yöntemlerle yapılmıştır. Yer adlarının tasnifi meselesi üzerinde duran bir başka araştırmacı ise *Türkiye Yeradbiliminde Leksik-Semantik Sınıflandırma Meselesi* adlı çalışması ile Şahin (2015)’dir.

Yer adlarının sınıflandırma meselesi üzerinde duran Şahin (2015), konu üzerine yapılan tartışmalar ve çalışmalardan (9 tez, 3 makale, bildiri ve kitap olarak ifade eder) yola çıkarak leksik-semantik sınıflandırmada birlik olmadığını, farklı tasnifleme yaklaşımlarının olduğunu dile getirir. Çalışmasında, kendi ifadesiyle genel çerçevesini Sovyetler Birliği dılcılığından alan fakat Türkiye yer adları üzerinden düzenlenen sınıflandırmasını ele alır (Şahin, 2015, s. 10).

Türkiye’deki yer adı bilimi çalışmalarının 1920’li yıllarda uygulamaya yönelik olarak yapıldığı ve ilk çalışmaların daha çok Türk boy adlarının izlerini aramak için yapılan çalışmalar olduğu ve bu çalışmaların siyasi endişelerle yapıldığı Şahin (2015) tarafından ifade edilir. İlerleyen süreçte ise çalışmalar genişleyerek her türlü yer adı çalışmalara dahil edilip yer adlarının özellikleri araştırılmıştır (Şahin, 2015, s. 11). Özel bir amaca dönük yapılan bu çalışmalardan (boy adları=etnotoponim) genel bir yer adı bilimi çalışmasına geçişle yer adlarının tamamen (boy adı ayırt etmeksizin) derlenip çeşitli tasnif yollarına gidilmiştir.

Türkiye Yeradbiliminde Terim ve Tür Sınıflandırması Sorunları başlıklı yazısıyla konuya eğilen Şahin (2013), yer adı bilimi alanının sorunlarından birinin terim eksikliği olduğu ve terimlerin de imlasında birlik olmadığı kanısına varır. Çalışmasında yer adı bilimine

ilk kez girecek kelimeler verir ve bunların karşılıklarını açıklar.

Yavuz ve Şenel (2013), konu ile ilgili kitap ve makalelerin taranması ile “Yer Adları (Toponim) Terimleri Sözlüğü” adıyla yer adı biliminin terimler sözlüğü çalışmasını yapmıştır. Yer adı bilimi üzerine çalışma yapacak araştırmacıların ilgili konunun terminolojisini bilmesi çalışma için hem yön gösterici olacaktır hem de çalışmaya hakimiyetini sağlayacaktır.

Gündüz Önal ve Şenel (2016), Türk dili ve tarihi içerisinde çok kıymetli bir yere sahip olan *Divanü Lûgati't-Türk*'teki yer adları üzerine çalışmıştır. Araştırmacılar “Köylerimiz 1933” adlı kitapta geçen yer adları ve DLT’de yer alan yer adlarını karşılaştırarak çalışmaya yön vermiştir.

Gülbetekin, incelediği çalışmalardan hareketle yer adı ve yerleşim adı meselesi hakkında terimsel bir karmaşanın olduğunu, Açikel ve Ürün gibi bazı araştırmacıların çalışmalarına “yeradı” başlığı verdiği ama çalışmanın içeriğinde sadece “yerleşim birimlerine” yer verdiklerini ve onun dışında kalan diğer yer adlarına değinmediklerini ifade eder (Gülbetekin, 2017, s. 44).

İ. Şahin’in yer adı bilimi meselesi üzerinde önemli mesai harcadığı, sözü geçen çalışmalarıyla kendini ortaya koyar. *Eski Türkçe Dönemi (VI-XI. Yüzyıl) Temel Eserlerinde Geçen Yer Adları* (2006), adlı doktora tez çalışması da yine yer adı bilimi alanında yaptığı çalışmalarındandır. Bu çalışmalardan bir diğeri de ilk baskısı 2015 yılında yapılan *Adbilim* (2023) adlı eseridir. Genel bir çerçevede *ad bilimi* sahasını konu edinen eserinde *toponimi* sahasına da önemli ölçüde yer vermiştir.

Mikro bir bölge (Höbek Köyü) üzerinde yer adı çalışmasını yapan Yağmur, elde ettiği yer adı malzemelerini “1. Karşıladıkları nesneler bakımından, 2. Kökenleri bakımından ve 3. Sentaktik yapıları bakımından” olarak 3 temel başlık üzerinden incelemiştir. Araştırmacı çalışmasında ele aldığı yer adlarının sayısal verilerini sunarken yer adlarını *asıl ad* ve *itibari (saymaca) adlar* olarak iki farklı sayısal sonucunu verir (Yağmur, 2014, s. 247).

Holat (2019), Antalya iline bağlı Elmalı ilçesinin yer adları üzerine yaptığı yüksek lisans tez çalışmasıyla alanyazınına katkı sağlamıştır. Araştırmacının çalışmaya dahil olan yerleşim yerinin yer adları hakkında detaylı bilgi vermesi ve yer adlarını tasnifleme biçimi çalışmamıza fikir oluşturması bakımından da bizim için değerlidir.

Tapar’ın (2023) Türkiye’deki yer adı bilimi çalışmalarını esas alan *Türkiye’de Yer Adları*

Bilimi Hakkında Yapılmış Çalışmalar Üzerine Kaynakça Denemesi adlı çalışması bu alanda çalışma yapacak araştırmacılar için kaynak taramasını kolaylaştırarak çalışmacılara yol gösterici bir kaynak olacaktır.

Son yıllarda bilim insanları toplumların kültürel belleği ve kodlarını derinlemesine ele alabilmek maksadıyla adlandırmalar üzerine yoğunlaşmıştır (Acar, 2023, s. 746). Bugün, Türkiye yer adları üzerine çalışmalar özellikle yüksek lisans tezleri ve doktora tezleri araştırma-incelemeleri olarak devam etmektedir. Çalışmalar araştırmacının tercihiyle göre saha çalışması olarak yahut haritalar üzerinden çalışmalar yapılarak iki farklı şekilde gerçekleştirilmektedir. Topografik haritalar yer adı bilimi çalışmaları için verilerin derli toplu sunulduğu değerli kaynaklar olmakla birlikte saha çalışmalarıyla yerinde tespitlerin yer adı bilimi açısından önemi oldukça büyüktür. Haritalara yansımayan ama halkın isimlendirdiği yerlerin tespit edilmesi, yer adı bilimi çalışmalarının kültürel kodların korunup muhafaza altına alınması için önemlidir ve gerek tarih bilimine yardımcı olması hasebiyle bu yer adlarının özenli bir şekilde kaydı Türkiye yer adlarının söz varlığındaki zenginliğini de gösterecektir.

2.7.1. Sinop ili ve ilçeleri üzerine yapılan yer adı bilimi çalışmaları

Sinop il merkezi ve ilçeleri üzerine yapılan yer adı bilimi çalışmalarına baktığımızda Karaoğlu'nun (2020) *Toprağın Dili: Adbilim Çerçevesinde Sinop İli İlçe Köyleri Adları Üzerine Bir İnceleme* adlı çalışmasıyla bu coğrafyanın yer adlarını ele aldığını görebiliriz.

Çalışmada Sinop ilçelerinin ve köylerinin adları üzerinde durulmuş olup bu yeradları 13 başlık altında tasniflemeye tâbi tutulmuştur. Tasniflendirme yapılırken birkaç niteliğin bir araya getirildiği, farklı alt başlıkların açılmadığı görülür. Buna örnek olarak çalışmanın 10. Maddesi olan “Bölgenin tarihiyle ilgili bir kişiliği, beyliği, boyu, aşireti; bölgede sözü geçen bir ailenin adını, unvanını taşıyan adlar” başlıklı tasnif gösterilebilir (Karaoğlu, 2020, s. 9).

Çalışmamızın çerçevesi olan Türkeli ilçesine dair yeradları üzerine yapılan tespitlere baktığımızda Karaoğlu'nun (2020) Türkeli ilçesinin köylerini çalışmasında 6 farklı başlık altında zikrettiği görülür. Tasnife konu olan köyler ve dahil olduğu alt başlıklar şöyledir: Araştırmacının 1 numaralı başlık altında ele aldığı “Yerin yapı, konum, iklim, coğrafya gibi unsurlarına ait çeşitli özelliklere işaret eden adlar” bölümünde Türkeli köylerinden “Akçabük (bk. 2), Ayaz, Çatakgeriş (bk. 7), Çatakgüney, Çatakörencik, Direkli, Düzköy, Gencek, Gökçealan, Gündoğdu, Işıklı, Kayabaşı, Kuzköy, Oymayaka, Taşgüney” tasnifte

yer verilmiştir. 2 numaralı başlık olan “Bölgenin arazi ya da bitki örtüsünün renk özelliklerini belirten adlar” bölümünde Türkeli köylerinden “Akçabük, Alagöz, Yeşiloba” tasnif içerisine alınır. 4 numaralı başlığı olan “Bölgenin bitki örtüsünü, ürettiği/ çıkardığı ürünleri belirten adlar” kısmına “Sarmaşık, Yapraklı” köyleri dahil edilmiştir. 10 numaralı başlığı olan “Bölgenin tarihiyle ilgili bir kişiliği, beyliği, boyu, aşireti; bölgede sözü geçen bir ailenin adını, unvanını taşıyan adlar” bölümünde “Düzler, Gaziler, Taçahmet, Karabey, Turhan, Satıköy, Yusufu” köy adlarını görürüz. Çalışmanın 11 numaralı başlığı olan “Meslek adları taşıyan adlar” kısmına “Kuşçular ve Yazıcı” köylerini alır ve “Hacıköy”ü de çalışmanın 12 numaralı başlığı olan “İnanca ait unsurlar taşıyan adlar” bölümüne ekler.

Sinop ili üzerine yapılan yer adı bilimi çalışmalarından bir diğeri de Karacan’ın (2014) *Sinop İli Yerleşim Yeri Adları Üzerine Bir Dil İncelemesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasıdır. Yapıları ve anlamları bakımından Sinop ilinin yeradlarını tasnifleyen Karacan (2014) yeradlarının yerleşim birimi olarak durumunu da çalışmasına eklemiştir. Çalışmada Sinop’un diğer ilçeleri gibi Türkeli ilçesinin de köyleri ve mahalleleri yerleşim birimleri belirtilerek ele alınmıştır.

2.8. Yer Adı Biliminin Sorunları

Yer adı bilimi alanında çalışan araştırmacılar ve bu araştırmacıların konu üzerine çalışmalarından bahsettik. Bu çalışmalar incelendiğinde yer adlarının tasnifi konusunda farklı yaklaşımların olduğu görülür. Yer adlarının leksik-semantik tasnifinde ortak bir görüş oluşturulamamasından hareketle Şahin, öncelikle diğer çalışmacıların tasniflerini vererek sınıflandırma meselesi üzerinde durmuş ardından kendisi de genel çerçevesini Sovyetler Birliği dilciliğinden aldığı ve ülkemiz yer adlarına göre yeniden düzenlediğini ifade ettiği yeni bir tasnif yapmıştır (Şahin, 2015, s. 10).

Höbek Köyü’nün yer adları üzerine incelemeler yapan Yağmur, yer adı bilimi çalışmalarının sorunlarından birinin tasnifleme işi olduğunu dile getirir. Derlenen toponim malzemelerinin nasıl sınıflandırılacağına toponimi çalışma alanının güçlüğü olarak bahseden araştırmacı, yer adları üzerine yapılan çalışmaların kiminin ham malzeme olarak verildiği kimi çalışmalarda ise toponimlerin sistematik olarak tasniflendiğini belirtir (Yağmur, 2014, s. 245).

Yağmur (2014, s. 247), toponiminin sorunlarından birinin de terim karmaşası olduğunu ve Türkiye toponimisinin kapsamlı bir sözlükten yoksun olduğunu ifade ederken

çalışmamızda da oldukça istifade ettiğimiz Yavuz ve Şenel'in (2013) sözlük denemesinden övgüyle bahseder.

3. TÜRKELİ

3.1. Türkeli'nin Tarihi

Türkeli ilçesinin tarihi ilk çağlara kadar dayandırılır ve bu çevrede yaşayan ilk kavimlerin Paphlagonialar, Amazonlar, Akalar ve Dorlar olduğu öne sürülür (Gökmenoğlu, 1989, s. 5).

Eski çağlarda kurulan bu yerleşim yerinde “inşaat nedeniyle yapılan kazılarda parke kaldırım taşlarına ve daha derinlerde teyzinatlı saray harabelerine ve mermer sütunlara” rastlandığını dile getiren Gökmenoğlu, ilçeye bağlı Kalasa (bugünkü adıyla Direkli) köyünde 1962 yılında 12. yüzyıla ait bir lahit bulunduğunu ve Sinop müzesine kaldırıldığını ifade eder. İlçede Ayandon hamamının da harabelerinin bulunduğu araştırmacı tarafından kayıt edilmiştir (Gökmenoğlu, 1989, s.114).

Türkeli'deki yerleşim yerlerinin adlarına bakıldığında ilçede yaşamış olduğu düşünülen kimi boylara bağlı cemaatlerin varlığından söz edilebilir. Bu konuda yöre ile ilgili yapılan çalışmalarda yörede Kıpçak boyunun etkisi Cabanay, Coray ve Ayaz (Ayas) köylerinin adları ile ortaya koyulmuştur. Cabanay ve Coray yer adlarını Canbay ve Çoray olarak tespit eden Yakupoğlu, bu adların Kıpçak-Uygur-Moğol adlarına benzediğini ileri sürer (Yakupoğlu, 2007, s. 120; Acar, 2018, s. 649).

Yakın tarihine baktığımızda Sinop ili 1920 yılına kadar Kastamonu'ya bağlı sancak konumundaydı. Bu tarihten itibaren müstakil bir sancak olan Sinop ili 1924 tarihinde vilayete dönüştürüldüğünde ise kazaları Sinop'un bugünkü ilçeleri olan Ayancık, Gerze ve Boyabat idi. Türkeli ise 1924 yılında Ayancık kazasına bağlı nahiye olarak kayıt edilmiştir. 1957 yılına gelindiğinde ise Ayancık'ın nahiyesi konumunda olan Türkeli, Ayancık'tan ayrılarak müstakil bir ilçe olmuştur (Yılmaz, 2016, s. 3).

3.2.“Türkeli” Adının Kökeni

Türkeli ilçesinin Osmanlı dönemine ait kaynaklardaki isimleri *Yarna* veya *Ayandon* Burnu olarak geçmektedir. Bilge Umar'ın *Türkiye'deki Tarihsel Adlar* isimli eserinde satır başı olarak alfabetik dizdiği yer adlarında da “Ayandun” satır başını ele alır ve

“Sinop ilinin batı ucundaki ilçe merkezi Türkeli'nin eski adı.” (Umar, 1993, s. 143) olarak bu yer adını tanımlar. *Ayandun* isminin ise aslını şu şekilde ifade eder: “Aslı, kuşkusuz, Ayios Anton'dur. Türkler Rumca'da kadın ermişlerin Ayia (Lfitin yazımını kullanan uluslar Hagia biçiminde yazar; örneğin Hagia Sophia, bizim söyleyişimizle Aya Sofya), fakat erkek ermişlerin Ayios (Latin yazımını kullanan uluslar Hagios biçiminde yazar) diye anıldığını bilmediğinden, Ayia'lı, Ayios'lu bütün ermiş adlarını ve bunlardan türetilmiş tarihsel coğrafya adlarını Aya'lı etmişlerdir: Hagios Stephanos/Ayios Stefanos yerine Aya Stefanos, Hagios Nicolas/Ayios Nikolaos yerine Aya Nikola, Hagios Logos yerine Ayasluk gibi.” (Umar, 1993, s. 143).

Türkeli ilçesi o dönemki ismiyle *Yarna*, önceleri Sinop'un Ayancık ilçesine bağlı bir nahiye idi. Bucaklığa geçişiyle beraber *Yarna* ismi *Gemiyanı* olarak değişmiştir. *Gemiyanı* adının batık bir gemiden geldiğini ifade edilir ve yerleşim biriminin adının Türkeli'ye dönüşmesinin tarihi olarak da 1923-1926'ya işaret edilir (İpek, 2016, s. 303).

Türkeli -Mekân, Nüfus, Tarih- adlı eserin dördüncü bölümünde Kılıç, Ünlü, İpek (2016) tarafından yapılan çalışmalarla bölgedeki divanlar¹, bu divanların nüfusu ve nüfusun çeşitli bakımdan özellikleri (nüfus hareketleri, yaş, nüfusun fiziki özellikleri, isimler, lakaplar) verilmiştir. *Ayandon Divanı, Yarna Divanı, Dayılda Divanı, Muğan Divanı, Helâldı Divanı, Reyfez Divanı, Mağribel Divanı, Didire (Paşalı) Divanı, Doruh Divanı, Palamar Divanı, Somay Divanı, Fariye Divanı, Karacakaya Divanı, Günayçatak (Taşgüney) Divanı, (Darnay Divanı) Ayaz Köyü, (Sökü Divanı) Kayabaşı Köyü* olarak on altı adet divandan bahsedilmiştir. Bu divan isimlerini adı değiştirilen Türkeli yer adlarında tekrar zikretmiş olacağız. *Darnay Divanı* olarak Ayaz Köyü işaret edilmiş olup *Darnay* yer adının bugünkü Sinop'un Ayancık ilçesine bağlı Doğanlı köyünün eski adlarından biri (diğeri Hümer) olduğu tespit edilmiştir. Hümer yer adı Doğanlı yerine sıklıkla kullanılmasına rağmen Darnay yer adının kullanımına denk gelinmemiştir. Doruh, Somay ve Fariye divanlarının adları bugün yöre halkına çok uzak gelse de *Ayandon, Yarna, Dayılda, Muğan, Helaldı, Reyfez, Mağribel, Paşalı, Palamar, Karacakaya, Günayçatak, Sökü* divanları bugün yöre halkının ismen aşına oldukları yer adlarıdır. Hatta aşına olmanın da ötesinde neredeyse kullanımdan düşmemiş yer adlarıdır. Bu da yer adı konusunda geleneğe bağlılığın ifadesidir.

¹ “Coğrafyacılar tarafından *Türkiye Kırsal Yerleşme Coğrafyası* içinde köy-altı iskân şekli olarak ele alınan ve Karadeniz Bölgesi'nde Sinop-Kocaeli illeri arasında bulunduğu iddia edilen “divan”lar, tarihçiler tarafından köy ile nahiye arasında kalan ve artık hükmü kalmayan bir idarî birim olarak kabul edilmektedir.” (Yılmaz, 2010, s. 274)

Sinop'un Türkeli ilçesi bugün dört mahalleye sahiptir. Bunlar: *Gemiyanı*, *Güzelyurt*, *Tümerkan* ve 2023 tarihinde "Yalı" adıyla 4. mahalle olarak kabul edilen *Yalı mahallesidir*.

3.3. Coğrafyası ve Konumu

Türkeli, Karadeniz bölgesinde yer alan, Karadeniz'in de Orta Karadeniz diye ifade edilen kısmında bulunan, antik çağda *Paflagonya* olarak adlandırılan bölgede kalan (Dönmez, 2004) Sinop iline bağlı bir ilçedir. Konumu itibarıyla Sinop ilinin en batısında bulunan Türkeli'nin Kastamonu ilçesi olan Çatalzeytin'le sınırını Akçay Deresi çizer (Yılmaz, 2016, s. 5). Yüzölçümü bugün 5862 kilometre kare olan Sinop ilinin (yani Türkeli'nin de) sınır komşuları Kastamonu (batı), Çorum (güney) ve Samsun (güneydoğu-doğu) illeridir. Kuzeyde ise Karadeniz'in soğuk ve dalgalı suları ile çevrilidir. Mutlak konumu yaklaşık olarak kuzey-güney yönlü 41 derece 57 dakika ile 41 derece 44 dakika kuzey enlemleri ile doğu-batı yönlü 34 derece 13 dakika ve 34 derece 27 dakika doğu boylamları arasında yer alır (Yılmaz, 2016, s. 3).

Gerek doğal güzellikleri gerek sanayiden uzak temiz yaşam alanıyla Türkeli yabancı milletlerden insanlar için de turistik bir cazibeye sahiptir.

3.4. İklimi

Karadeniz'in kıyı şehri olan Sinop ilimize bağlı Türkeli ilçesi de yine Karadeniz'in hırçın sularıyla kesişir bir konumdadır. Bu yönden Türkeli, Karadeniz iklimi özelliklerini tamamıyla yansıtır. Türkeli iklimi yazları nemli ve kurak bir özellik gösterirken ilçe diğer mevsimlerde oldukça yağış alır. Ilıman iklime sahip olan şehirde yağış miktarı yine Karadeniz iklimini yansıtacak ölçüdedir (Yılmaz, 2016, s. 7).

Türkeli, tarihi ve doğal güzellikleriyle dikkat çeken, mavi ve yeşilin her tonunun iç içe geçtiği ilçemizdir. Zengin bir orman ağına sahiptir. Yeşilliğin hâkim olduğu bu şehirde ormanlık alanların fazlalığından bahsederken buranın engebeli arazisinden de bahsetmek yerinde olacaktır. Türkeli dağlık, engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Engebeli ve dağlık yapısı bitki çeşitliliğine imkân sağlamıştır. Yörede yetişen ağaç türleri kavak, söğüt, çam, ladin, kayın, kestane, gürgen, meşe, ıhlamur, dişbudak, fındık, akçaağaç, karaağaç ve köknar vb. yoğunluğundadır. İklim ve yer şekillerine bağlı olarak yetişen envai çeşit bitki vardır ve yörede çeşitli otlar "yenilecek ot" olarak görülür.

Bu dağlık ve engebeli yapı Türkeli'deki tarım üzerinde olumsuz etki yaratırken arıcılık konusunda verimli bir etkiye de kaynaklık eder. Bu engebелilik yine ulaşımı da olumsuz etkilemektedir ve ulaşımın yönünün sahil boyunca doğu-batı yönlü olarak kıyı şeridini takip ettiği görülür (Yılmaz, 2016, 6). Yöredeki eğim heyelanlara zemin hazırlar. Şiddetli yağışlarla birlikte heyelan sonucu şehirde kimi sorunların ortaya çıktığı görülür. Yakın tarihte (2010 ve 2021 yıllarında) meydana gelen sel olayları da ilçenin hem fiziki açıdan çok hasar almasına hem de ekonomik olarak yıpranmasına neden olmuştur.

3.5. Ekonomik Yapısı

Türkeli'nin ekonomisi genel itibariyle tarım, hayvancılık, ormancılık ve imalat sanayisine (orman ürünleri) dayanır. Bu coğrafyanın yer şekillerinin engebeli olmasının tarım faaliyetlerini olumsuz etkilediğini ifade etmiştik. 2010 tarihli ilçe analiz çalışmasına baktığımızda tarım alanı olarak Sinop ilçeleri arasından en düşük tarım alanına sahip 2. ilçe olarak karşımıza çıkar. Hatta meyve bahçelerinin sebze alanlarına göre daha fazla potansiyele sahip olduğu ileri sürülür. Buna rağmen sebze çeşitliliği fazladır (Ünal, 2013, s. 15).

Türkeli'nin tarımsal faaliyetlerinde tahıl üretiminin (mısır, buğday, arpa daha çok mısır ve buğday) öne çıktığı, baklagillerin (bezelye, fasulye “kuru”) çok düşük düzeyde üretilmesine karşın endüstriyel bitkiler ve yağlı tohumların üretiminin bulunmadığı tespit edilirken ilçede yem bitkilerinden (yonca, korunga, fiğ, mısır) ise yoncanın üretimdeki yeri öne çıkar (Ünal, 2013, s.16).

Turizm açısından özellikle yaylalarıyla dikkat çeken Türkeli'nin sahip olduğu turistik cazibelerin içerisinde *Zindan Dağları*, *Helaldı Koyu*, *Handeresi Mağarası*, *Aydınlı Mağarası*, *Gölet Tepesi*, *Hacıağaç Yaylası*, *Kurugöl Yaylası*, *Göldağı*, *Atsökö Yaylası* ve *Çatak Kanyonu* (içerisinde çok sayıda şelale mevcuttur) gibi doğa turizmi için önem atfedebilecek yerleri saymak mümkündür (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013).

Hayvancılık bakımından özellikle arıcılık ve balıkçılık (alabalık, barbunya, çinakop, hamsi, istavrit, kefal, levrek, mezigit ve palamut) ile ön plana çıkan Türkeli'de büyükbaş hayvancılığında sığır, manda yetiştiriciliği; küçükbaş hayvancılıkta ise koyun ve keçi yetiştiriciliği dikkat çeker (Ünal, 2013, s. 23).

Doğal bir liman olan ve tarihte faal bir liman ticareti payına sahip olan Sinop (Öz, 2009, s. 254) gibi Türkeli ilçesi de limanı ile ilçenin ekonomik anlamda kalkınmasına katkı

sağlamaktadır. Sezonuna ve sezonun verimliliğine bağlı olarak yürütülen balıkçılık faaliyeti ilçe ekonomisinin önemli unsurlarındandır. Bunun yanı sıra Türkeli limanı turistik bir değere de sahiptir.

3.6. Demografik Yapısı

Şu anki güncel verilere göre Türkeli ilçesi 33 köye sahiptir. Bu köylerin demografik özelliklerini göz ardı etmemek adına bu köylere ait nüfus sayısı tablo şeklinde aşağıda verilecektir. *Türkeli İl Özel İdaresi*’nden 2022 yılında temin edilen veriler 2021 yılına ait verilerdir. (Çalışmanın uzaması ile güncel rakamlardan da bahsedilmesini gerekli görüyoruz. Türkeli ilçesi Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ile oluşturulan güncel TÜİK verilerine göre 2023 yılı itibari ile toplamda 17.211 nüfusa sahiptir. Bu sayının 7,037’sini ilçe ve ilçe merkez nüfusu oluştururken 10,174’ünü belde ve köy nüfusu oluşturmaktadır. Bu verilerden hareketle yıllık nüfus artış hızı % 72,6 olarak tespit edilmiştir. Bir önceki yıla ait (2022) nüfus ise 16.006 olarak görülür. Aradaki artışın çok fazla olmadığı yönünde yorum yapılabilir. Yine TÜİK istatistiklerinden elde edilen verilere göre Sinop ilinde yaşayan yabancı nüfus (TÜİK yabancı nüfusu verileri il bazlı verilmiştir) 2022 yılında 2.156 olarak kayda geçerken bu sayı 2023 kayıtlarına göre 2.114 olarak tespit edilmiş ve yabancı nüfusundaki azalış dikkat çekmektedir.) Tabloda yerleşim yerleri köy ve bağlısı şeklinde verilmiştir. Tablo içerisinde Yk. ve Aş. şeklinde verilen kısaltmalar aşağı ve yukarıyı ifade eder (Yukarı Kurvana, Aşağı Güney vb.).

TÜRKELİ İLÇESİ ÜNİTE KILAVUZU:

Tablo 3.1 Türkeli ilçesi köyleri ve bunlara bağlı mahallelerin 2021 yılı nüfusu (Türkeli İlçe Özel İdaresi).

KÖYÜ	BAĞLISI	HANE		2021 NÜFUS U	TOPLA M NÜFUS
		BOŞ	DOL U		
ALAGÖZ	Alagöz (Merkez)	21	28	83	158
	Bilgili	14	28	75	
ÇATAKGERİŞ	Çatakgeriş (Merkez)	1	16	39	128
	Çaylı		4	9	
	Çerkezler		5	11	
	Gümle		6	9	

Tablo 3.1'in devamı:

	Hamzalar		5	18	
	Köse	1	7	16	
	Kütük	2	9	26	
ÇATAKGÜNEY	Aş. Güney (Merkez)	2	26	45	
	Arapyaylası	7	2	3	
	Çay	2	14	29	
	Gergi	2	30	54	
	Gerişharman	1	7	14	
	Hatip	2	6	12	
	Kestanelik	1	6	13	
	Tekke		5	10	
	Yk. Güney		10	21	
ÇATAKÖRENCİK	Çatakörencik (Mrk)	12	9	42	
	Aydoğdular	8	6	21	
	Celaller	12	13	54	
	Kuzgeçe	8	6	22	
	Soley	2	4	12	
	Teciroğlu	3	8	30	
DÜZLER	Düzler (Merkez)	21	40	99	
	Çeşmeli	7	5	6	
	Güvergit	15	12	18	
	Karşı	13	5	5	
	Yılanlık	19	22	49	
GAZİLER	Gaziler (Merkez)	8	78	188	
	Eyrit	3	26	23	
GENCEK	Gencek (Merkez)	25	35	251	
	Çayağzı	10	7	51	
	Yaz Yurdu	10	18	128	
GÖKÇEALAN	Hatip (Merkez)	10	11	42	
	Başçiple	6	4	9	
	Çizmeci	5	4	9	

Tablo 3.1'in devamı:

	Eyrek (İmamlı)	5	1	3	
	Ekse	33	3	7	
	Gölgeci	8	2	5	
	Kabaoğlu	6	4	10	
	Kayadibi		2	6	
	Kocaoğlu		8	17	
	Köseoğlu	5	3	10	
	Kuz	2	4	10	
	Muta	14	12	44	
	Tavaca	7	8	23	
	Yayla	5	3	7	
GÜNDOĞDU	Aşağı (Merkez)	10	29	101	166
	Geriş	11	5	6	
	Yalı	29	12	25	
	Yukarı	10	15	34	
HACIKÖY	Hacı (Merkez)	5	46	128	188
	Düre	2	10	19	
	Köseretaşı	12	16	29	
	Öke	5	7	12	
HAMAMLI	Hamamlı (Merkez)	25	54	91	150
	Çayırılar	4	39	59	
IŞIKLI	Işıklı (Merkez)	95	108	233	233
KUŞÇULAR	Kuşçular (Merkez)	1	54	76	181
	Gömez (Domuzgölü)		7	14	
	Kaynarca		6	13	
	Güvendi		13	21	
	Kuzsökö	1	14	21	
	Sökö		12	18	
	Yorgancıoğlu		12	18	
KUZKÖY	Kuz (Merkez)	5	23	48	157

Tablo 3.1'in devamı:

	Çatle		22	40	
	Hasandağ	8	12	14	
	Yenice	10	29	55	
OYMAYAKA	Oymayaka (Merkez)	6	44	74	
	Çağlayan (Gedemorza)	7	51	86	181
	Güllusu	5	12	21	
SARMAŞIK	Çalakoğlu (Merkez)	43	8	35	
	Aydın	18	9	25	210
	Bekiroğlu	35	20	71	
	Ebe	18	22	79	
SATIKÖY	Satı (Merkez)		35	68	
	Aş. Usva		34	66	211
	Çınar	1	30	55	
	Sökü		9	10	
	Yk. Usva		10	12	
SAZKIŞLA	Kışla (Merkez)	26	25	98	
	Aş. Bişer	3	7	14	135
	Sazak	7	7	14	
	Suluçukur		5	9	
TURHAN	Turhan (Merkez)	4	58	159	
	Birnit	1	3	4	283
	Çay		16	33	
	Demirci	2	5	8	
	Geday	7	15	32	
	Güney		7	12	
	Kıran	1	11	13	
	Semiye	4	13	22	
YAPRAKLI	Yapraklı (Merkez)	18	44	140	
	Kirazcık		9	22	179
	Kuz		7	17	
YAZICI	Yazıcı (Merkez)	20	55	165	228

Tablo 3.1'in devamı:

	Dayı	13	12	32	
	Karşı	3	14	31	
YEŞİLOBA	Yeşiloba (Merkez)	6	57	96	
	Aş. Kurvana	2	20	38	
	Kadiroğlu	3	21	40	
	Kurt	2	10	16	
	Pazaryeri	6	30	51	
	Sarpıca	5	36	57	
	Sağ		15	22	
	Yk. Kurvana	1	27	47	
					367
AKÇABÜK	Yervi (Merkez)	35	73	245	
	Aş. Marbel	9	26	80	
	Demirci	11	21	71	
	Kaya	8	12	37	
	Kayabaşı	16	35	116	
	Yk. Marbel	10	20	59	
					608
AYAZ	Yk. Ayaz (Merkez)	42	25	75	
	Ağaköy	11	17	33	
	Akman		21	36	
	Aş. Ayaz		9	12	
	Çay	30	39	103	
	Fakoğlu	48	49	134	
					393
DİREKLİ	Direkli (Merkez)	3	50	188	
	Aş. Abazalar		16	31	
	Dev		14	32	
	Eskiayandan	11	46	139	
	Kilisearkası	23	45	129	
	Yk. Abazalar		14	37	
					556
DÜZKÖY	Düz (Merkez)	6	62	140	
	Aca		9	17	
					336

Tablo 3.1'in devamı:

	Çayla	8	38	49	
	Çöve	8	24	35	
	Karşı	2	7	10	
	Kocaköy	2	9	17	
	Siyam	7	31	68	
KARABEY	Karabey (Merkez)	55	66	276	393
	Çarşambapazarı	35	18	56	
	Safranlı	16	18	61	
KAYABAŞI	Kayabaşı (Merkez)	4	45	144	549
	Göl		47	141	
	Kayadibi	1	23	23	
	Oğnaz		45	84	
	Örenler	8	55	157	
TAÇAHMET	Tacahmet (Merkez)	20	38	67	199
	Karşı	7	13	18	
	Kocadüzü	14	48	85	
	Silahcı	8	22	29	
TAŞGÜNEY	Taşgüney (Merkez)	19	36	119	365
	Aktaş	23	10	23	
	Ayvasıl	12	28	96	
	Hatip	16	13	41	
	Kıloğnaz	17	27	86	
YUSUFLU	Yusuflu (Merkez)	6	21	70	164
	Ayançeşme	1	4	6	
	Balaycık	10	8	20	
	Emirli		20	68	
GÜZELKENT	Güzelkent (Merkez)	8	41	366	901
	Cinoğlu	1	18	48	
	Dudu		9	16	
	Helaldı (Yalı)	11	53	401	

Tablo 3.1'in devamı:

	Kestane		16	44	
	Yeni		13	26	
KEŞ	Keş (Merkez)	5	28	469	469

Yılmaz (2016, s. 317) *Türkeli -Mekân, Nüfus, Tarih-* adlı eserde Türkeli nüfusunun gelişim seyrini 1940'tan 2010'a kadar periyodik olarak on yıllık değişimler halinde göstermiştir. Çalışmanın yapıldığı yıla bakılınca araştırmacının, o zamanın en güncel tarihli nüfus sayımı olan 2014 yılına ait verileri de tabloya eklediği görülür. Çalışmada kadın-erkek dağılımı verilmemiş olup sadece yıllar bazında nicel nüfusu veren bu tablo bugünkü nicel verileri kıyaslamak açısından önemlidir. Buraya sadece tabloda verilen günümüze en yakın tarihe ait olan 2014 yılı verilerini aktaracağız. Tabloda 2014 yılına ait veri girişi yoksa da en son hangi yıl girildiyse o veriler yılı belirtilerek verilecektir. Diğer yıllardaki nüfus sayıları ile mukayese yapmak isteyen konuyla ilgili kişiler adı geçen esere dönüp göz atabilirler.

Bu eserdeki tabloya göre 2014 yılı (kimisinde en son hangi tarih verildiyse o tarihteki veriler ele alınmıştır) Türkeli köylerine ait nüfus verileri aşağıdadır:

Tablo 3.2 Sinop İli Türkeli ilçesi ve köylerinin 2014 yılına ait nüfus verileri (Yılmaz, 2016, s. 317-318).

ALAGÖZ	ÇATAK GERİŞ	ÇATAK GÜNEY	ÇATAK ÖRENCİK	DÜZLER
128	86	238	182	165
GAZİLER	GENCEK	GÖKÇEALAN (2010)	GÜNDOĞDU	HACIKÖY
200	358	123	121	137
HAMAMLI	IŞIKLI	KUŞÇULAR	KUZ	OY MAYAKA
128	239	133	169	153
SARMAŞIK (2010)	SATIKÖYÜ	SAZKIŞLA	TURHAN	YAPRAKLI
167	200	98	271	199
YAZICI	YEŞİLOBA	GÜZELKENT	HELALDI (1980)	AKÇABÜK
215	308	1382	2.086	720
AYAZ	DİREKLİ	DÜZKÖY	KARABEY	KAYABAŞI
369	695	318	325	500
KEŞ (1980)	TAÇA HME T	TAŞGÜNEY	YUSUFLU	TÜRKELİ (2010)
390	164	255	153	5.630

Tabloları kıyaslamak gerekirse köylerdeki nüfus değişimi genellikle pozitif yönlüdür. Belirlenen yıllara göre karşılaştırıldığında nüfusunda artış olan köyler *Alagöz, Çatakgeriş, Düzler, Gaziler, Gencek, Gökçealan, Gündoğdu, Hacıköy, Hamamlı, Işıklı, Kuşçular, Oymayaka, Sarmaşık, Satıköyü, Sazkışla, Turhan, Yazıcı, Yeşiloba, Ayaz, Düz, Karabey, Kayabaşı, Keş, Taçahmet, Taşgüney* ve *Yusuflu* köyleri iken, nüfusunda azalma görülenler ise *Çatakgüney, Çatakörencik, Kuz, Yapraklı, Akçabük, Direkli, Güzelkent* köyleridir. Bahsi geçen eserde Güzelkent ve Helaldı'nın ayrı birimler hâlinde nüfusu verilirken bizim tablomuzda Helaldı nüfusu ayrı bir birim hâlinde değil Güzelkent'in nüfusu içinde verilir ve ona rağmen yine de nüfusundaki düşme dikkati çeker. Tablodan da görüleceği üzere 33 köyden 26'sında zaman içinde nüfusunda artış görülürken, 7'sinin nüfusunda azalış görülür. Bu artış ve azalışlar arasında uç noktaların olmaması değişikliklerin nedenlerini doğum ve ölüm olayları ile açıklamakla mümkün kılabilir.

Geçmiş dönemlerde yaşanan Türkeli'den yurtdışına göç hareketleri özellikle Almanya başta olmak üzere Avusturya, Belçika, Fransa gibi ülkelere olmuştur. Öncelikli olarak iş imkanlarını hedef edinerek gidilen bu yerlerde daha sonra kalıcı ikameler başlamıştır. Yöreden hâlâ yurtdışına göçler oldukça yaygındır, özellikle evlilikler yoluyla bu yer değiştirme durumuna oldukça sık rastlarız. Türkeli'de yaz mevsimlerinde kışa oranla yoğun nüfus görülmesinin sebebi bu göç edenlerin memleketlerine ziyaretleridir.

Şehrin kırsal ve kentsel nüfusu üzerine konuşacak olursak, Türkiye'nin hemen her yerinde olduğu gibi burada da kırdan kente göçler yıllar içinde hep daha fazla artmıştır ve bu nedenle köyler eski nüfusunu kaybetmiştir. Şehirlerin köye nispeten cezbedici imkânları insanların kırdan-kente doğru hareketliliğini de beraberinde getirmiştir. Köylerdeki nüfusta azalışla birlikte köylere giden hizmetler de doğru oranda azalmış ve kimi zaman köyden ayrılmak istemeyen vatandaş da mecburi olarak kent hayatına geçiş yapmıştır. Bunun başlıca sebepleri zorunlu eğitim, sağlık hizmetleri gibi hizmetlere yerinde erişim sağlayamamaları olmuştur.

3.7. Türkeli Köylerinin Değişen Yer Adları

Eski çağlardan itibaren Sinop'a çeşitli milletler yerleşmiştir. (Öz, 2009). Bu çeşitlilik yer adlarının tarihine inildikçe kendini daha çok fark ettirir. Sinop ilinin ve ilçelerinin yeradlarının değişimine baktığımızda eski adları şu şekilleriyle görürüz: Sinop ilinin adı **H. Sinuwa**, **Y. Sinope**, **AD. Sinob**, **Sinab**; Ayancık ilçesinin adı *İstefan* (**Y. stefani**);

Boyabat ilçesinin adı *Boyabad, Boyovası*; Dikmen ilçesinin adı *Yenicuma, Kırçal*; Durağan ilçesinin adı *Pazar-ı Durağan*; Erfelek ilçesinin adı *Karasu Divanı, Salavat, Cumayanı*; Gerze ilçesinin adı **Y. Karousa, AD. Gerze**; Saraydüzü ilçesinin adı *Kızıloğlan*; Türkeli ilçesinin adı **Yu. Ayandon, Gemiyanı** olarak kayıt altına alınmıştır (Nişanyan, 2023, s. 601-605; Sezen, 2017).

Yeni Tabii Yer Adları (1977) adlı eserde “Ad Değiştirme İhtisas Kurulu” eliyle 1965-1970, 1975-1976 yılları arasında kararnameleri yayınlanarak Türkçeleştirilen 1819 tabii yer adı yer aldığı” ifade edilir (Yeni Tabii Yer Adları, 1977, s. 4). Hem yeni yeradına hem eski yeradına göre ayrıca illere göre üç şekilde alfabetik olarak sıralanmış olan değişen yeradlarının ele alındığı bu çalışmadan Sinop ilinin değişen yeradları çalışmamıza alınmıştır. Yeradının ölçekli haritadaki yerine ve değerine de yer verilmiştir, biz de tabloyu aynen aşağıya aktarıyoruz.

Tabloda parantez içinde verilen yeradı eski adı gösterir ve S. kısaltması sağa değeri, Y. kısaltması yukarı değeri gösterir (Yeni Tabii Yer Adları, 1977, s. 4).

Tablo 3.3 Yeni Tabii Yer Adları 1977 adlı esere göre Sinop’un değişen yer adları ve adların haritadaki yerine ait tablosu (Yeni Tabii Yer Adları, 1977, s. 177-178).

TABİİ YERİN		
Adı	Haritadaki Yeri ve Değeri	S. –Y.
Bahçeli Kayaları (Oluza Kayaları)	1:200 000 Sinop	73-c
Başkaya Burnu (Başyoz Burnu)	1:200 000 Sinop	75-a
Dumanlı Dağ (Duma Dağı)	1:200 000 Sinop	74-g
Hamsi Burnu (Hamsilos Burnu)	1:25 000 Sinop-D34-d4	69-58
Hamsi Burnu (Hamsaros Burnu)	1:200 000 Sinop	76-a
Hamsi Limanı (Hamsilos Limanı)	1:25 000 Sinop-D34-d4	69-58
Hamsi Limanı (Hamsilos Limanı)	1:200 000 Sinop	76-a
Hamsi Tepesi (Hamsilos Tepe)	1:25 000 Sinop-D34-d4	69-58
Hamsi Tepesi (Hamsilos Tepe)	1:200 000 Sinop	76-a
Pekkaya Burnu (Bakyoz Burnu)	1:200 000 Sinop	76-a
Yünlüce Dere (Kürtköy Dere)	1:25 000 Sinop-E34-c2	69-58

Tunçel de Türkiye’de değiştirilen köy adlarının 2000 yılına ait verilerini -il il değişen köy adlarının sayılarını belirtmek suretiyle- çalışmasına almıştır. Tunçel’in verdiği verilere göre 2000 yılında Türkiye’de değiştirilen köy adlarının sayısı 12 binin üzerindedir ve Sinop’taki değiştirilen köy adlarının sayısının 59 olduğunu görürüz (Tunçel, 2000, s. 28).

Çalışmamızın asıl konusu olan Türkeli ilçesine baktığımızda ise 33 köyünden 21 tanesinin adı zaman içinde değişikliğe uğradığını görürüz. Türkeli köyleri hakkında bilgi verirken yer yer değineceğimiz tespit şudur ki, yörede eski yer adlarının kullanım sıklığı dikkat çekmektedir. Aşağıda köylerin değişen yer adları eski şekilleri ve şimdiki karşılığı ile birlikte tablo olarak sunulmuştur.

Tablo 3.4 Kaynaklara Göre Türkeli Köylerinin Değişen Yer Adları Tablosu (Yılmaz, 2016, s.321)

YENİ ADI	ESKİ ADI
<i>Akçabük</i>	<i>Marbel / Yervi</i>
<i>Alagöz</i>	<i>Sirtuvan</i>
<i>Ayaz</i>	<i>Çay</i>
<i>Direkli</i>	<i>Kalasa</i>
<i>Düzköy</i>	<i>Siyem</i>
<i>Gaziler</i>	<i>Dayısta</i>
<i>Gökçealan</i>	<i>Cible</i>
<i>Gündoğdu</i>	<i>Kirtoz</i>
<i>Güzelkent</i>	<i>Helaldı</i>
<i>Hamamlı</i>	<i>Ayandon</i>
<i>Işıklı</i>	<i>Moğan</i>
<i>Karabey</i>	<i>Palamar</i>
<i>Oymayaka</i>	<i>Coray</i>
<i>Oymayaka</i>	<i>Gedemorza</i>
<i>Sarmaşık</i>	<i>Ekse</i>
<i>Satıköy</i>	<i>Usva</i>
<i>Sazkışla</i>	<i>Sazak</i>
<i>Sazkışla</i>	<i>Kışla</i>
<i>Taşgüney</i>	<i>Cabanay</i>
<i>Turhan</i>	<i>Tosos</i>

Tablo 3.4’ün devamı:

<i>Türkeli</i>	<i>Gemiyanı/Yarna</i>
<i>Yapraklı</i>	<i>Bolla</i>
<i>Yeşiloba</i>	<i>Reyfez</i>

3.8.Türkeli’ye Bağlı Köyler

3.8.1. Akçabük

Türkeli ilçe merkezine 14 km uzaklıkta olan bu köy, zaman içerisinde adı değiştirilen köylerden biridir. Bu köyün eski adı kayıtlarda *Yervi* olarak geçmektedir. Yöre halkı arasında -özellikle ileri yaştaki kişiler- köyün eski ismi olan *Yervi*’yi oldukça sık kullanılır. 2021 yılı itibarıyla köyün 6 adet mahallesi vardır. Bu mahalleler *Yervi (Merkez)*, *Aş. Marbel*, *Demirci*, *Kaya*, *Kayabaşı*, *Yk. Marbel* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 608 olarak kaydedilmiştir. Akçabük Köyü, Güzelkent beldesinden sonra Türkeli’ye bağlı ikinci nüfusu en fazla olan yerleşim birimidir.

Akçabük yer adı bir sıfat ve bir ismin birleşmesiyle oluşmuştur, sıfat tamlaması yapısındadır. İsmi kuruluşuna dikkat edilirse *Karabük* şehrinin isim kuruluşuyla aynı özellikleri taşır. Hatta sıfatları da birbirlerinin karşıtı durumundadır. Sadece *ak* sıfatına gelen /+ça/ eşitlik hâli eki farklılık arz eder. İsmi oluşumundaki kelimelerin anlamına bakacak olursak *akça* kelimesi *Türkçe Sözlük*’te “Oldukça beyaz, beyazca” (TS, 2005, s. 48) anlamıyla karşımıza çıkar. *Bük* kelimesinin ise çeşitli anlamları vardır. Özellikle DS’de farklı yörelerde çok farklı anlamları ile karşımıza çıkmaktadır. Burada verilen anlamın köyün bulunduğu yerdeki bitki örtüsünden hareketle *Türkçe Sözlük*’te de yer alan “Ovada veya dere kıyısında çalı ve diken topluluğu” (TS, 2005, s. 333) anlamında olduğu kanaatindeyiz.

Tablo 3.5 Akçabük köyünden derlenen toponimler

Çarşamba	Değirmen	Çatalyaz	Kayaköy	Topalağaç
Güney	Göldüzü	Topalağa	Çakal Yazı	Değirmen Yolu
Hacı Löp	Orunkuş	Öteyüz	Kayaköy Altı	Türbe Yanı

Tablo 3.5'in devamı:

Köyaltı	Karaağaç	Demirci	Marbel Güneyi	Marbel
Urunkuş	Gemiyanı Mahallesi	Görköy	Merkez	Yukarı
Yukarı Marbel	Sancak	Elik Deresi	Torun	

3.8.2. Alagöz

Alagöz köyü, Türkeli ilçe merkezine 7 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski ismi kayıtlarda *Sırtıvan* olarak geçmektedir. Yörede yaşayanlar bu eski yer adını *Sırtıvan* yahut *Sırtıvan* şeklinde hâlâ kullanmaya devam etmektedir. Alagöz köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 2 mahallesi vardır. Bunlar *Alagöz (Merkez)* ve *Bilgili* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 158 olarak kaydedilmiştir.

Alagöz köyünün ismi bir sıfat ve bir ismin birleşimiyle oluşmuştur. Sıfat tamlaması kuruluşuyla oluşan isimlerdendir. İki kelimenin de anlamı açıktır. *Türkeli -Mekân, Nüfus, Tarih-* adlı eserde de araştırmacı Alagöz kelimesinin “cesur, yiğit” anlamından söz eder, aynı zamanda “küçük taneli ekşice ve kara bir çeşit üzüm”e de Alagöz denildiğini ifade eder (İpek, 2016, s. 303). Bu ismin köye cesur, yiğit anlamı isnat edilerek verildiği kanısındayız.

Tablo 3.6 Alagöz köyünden derlenen toponimler

Gökçe	Aşağı Mahalle	Gökçe ağaç	Ördek Bostanı	Akgöl
Hemit	Dereler	Aşağıgöynük	Yukarı Mahalle	Karaağaç Yanı
Koğuz	Yazlar	Gökçe ağaç Sırtı	Ördek Gölü	Çayla
Köyiçi	Katrancı	Meşe	Çayyanı	Kozlar
Obruk Bostanı	Kantarcı	Harman	Kozlardüzü	

3.8.3. Ayaz

Ayaz köyü merkez Türkeli ilçesine 13 km mesafe uzaklıkta yer almaktadır. Köyün ismi kayıtlarda *Ayas* şekliyle geçmektedir (Nişanyan, 2023, s. 605). Yörede Kıpçak boyunun etkisi Cabanay, Coray ve Ayaz (Ayas) köylerinin adları ile ortaya koyulmuştur

(Yakupoglu, 2007, s. 120; Acar, 2018, s. 649). Ayaz köyü 2021 tarihi ile birlikte 6 mahalleye sahiptir. Bu mahalleler *Yk. Ayaz (Merkez)*, *Ağaköy*, *Akman*, *Aş. Ayaz*, *Çay* ve *Fakoğlu (Fakioğlu)* olarak bilinir. Köyün 2021 tarihli kayıtlarında nüfusu 393 olarak tespit edilmiştir.

Ayaz isminin anlamı *Türkçe Sözlük*'te "1. Duru, sakin havada çıkan kuru soğuk, 2. Çok soğuk hava, gece" (TS, 2005, s. 156) olarak geçmektedir.

Tablo 3.7 Ayaz köyünden derlenen toponimler

Evaltı	Harman Yanı	Uzun Arka	Çukur	Çındık Yeri
Aşağı Atmaca	Köşk Altı	Kara Lögöb	Değirmen Önü	Çavuşdüzü
Karaluguk	Değirmen Yanı	Ağadüzü	Kraloğlu	Mehmet Efendi
Türbe Yanı	Kara Kavak	Taşpoyra	Şükrü Yeri	Kalaç
Karaağaç Boğazı	Kabaç	Yukarı Bahçe	Armut Dibi	Tepe Üstü
Lövöb	Siyaz Yeri	Harman Yeri	Koru Tepesi	Pekmez
Evyanı	Evönü	Bend Yanı	Yolağzı	Kaya
Büyükdüz	Sağnıç	Odabaşioğlu	Kara Kestane	Mezarlık Altı
Elmalık	Kilise Yanı	Karşı Lögöb	Koru	Gümerit
Göçgenez	Ötekibostan	Kıran	Köşe	Karşı
Ağaköy üstü	Erikli	Bozma	Kirenlik	Kirenkarşı
Değirmen Yanı	Belem Köyü	Yukarı İki	Çaybostanı	Fındık Bahçesi
Kara Dere	Eskiev Altı	Sağırağa	Çavuş	Günay
Köprü Başı	Arıbağı	Karşı Lög/Löp	Çayır	Düz
Kestane	Değirmen	Hoca Löp	Beyhan	Oğnaz

Tablo 3.7'nin devamı:

Gücük	Meranköy	Karpınar	Çıkrıkönü	Alaca Armut
Kelağa Yeri	Kanlı Lögöp	Karşı Lögöp	Ellez Pınarı	Oğnaz Altı
Karaağaç Yanı	Kalık Başı	Öz	Kemert	Uzun Evlek
Karşılöv	Tepe Altı	Bend Üstü	Gölbükü	Kayadibi
Pazar Yakası	Poyracuk/cık	Çökek	Kuzu Dağı	Çamla
Dükkân Yanı	Geyik Yatağı	Çayıçı	Tepe	Kadı Köyü
Keten Löb	Atmaca	Fatma Köy	Aşağıki Kum	Kelahmet Lögöbü
Kavas Arpalığı	Söğütönü	Pekmez Toprağı	Gücük Hasan Yeri	Namazla Tarlası
Yukarı Lögöp	Erikler Arkası	Ciciköy	Ciciköyüstü	Kestane Dağı
Kum	Alem Köyü	Karaağaç Harmanı	Orta Harman	Aşağı Tepe
Öz Tarla	Hasan Yeri	Uzatma	Lövöb	Aşağı evaltı
Bakla Yeri				

3.8.4. Çatakgeriş

Çatakgeriş köyü, Türkeli ilçe merkezine 30 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski adı kayıtlarda sadece “Geriş” şeklinde geçmektedir (Nişanyan, 2023, s. 605). 2021 yılı itibariyle köye bağlı 7 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Çatakgeriş (Merkez)*, *Çaylı*, *Çerkezler*, *Gümle*, *Hamzalar*, *Köse* ve *Kütük* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 128 olarak kaydedilmiştir. Çatak köyleri içerisinde nüfusu en az olan köy burasıdır.

Köyün ismi iki kelimenin birleşmesiyle oluşmuş birleşik yapıda bir isimdir. Kelimelerin parça parça anlamlarına bakacak olursak *çatak* kelimesi “1. İki yol veya derenin birleştiği, birbirine kavuştuğu yer; kavşak. 2. İki dağ yamacının kesişmesi ile meydana gelmiş dere; iki tepe arasındaki geçit. 3. Su akıntılı yerler. 4. Dağlardaki derin dereler. 5. Çapraşık; iç içe girmiş; karışık; girift; arabesk. 6. (Meyve için) yapışık; ikiz; çatal. 7. (Kişi için) varıp

ona buna çatan; kavgacı” (Çağbayır, 2007, s. 897) gibi farklı anlamlara gelmektedir. Ele aldığımız yer adında da köyün konumu dikkate alındığında ikinci anlam olan “İki dağ yamacının kesişmesi ile meydana gelmiş dere; iki tepe arasındaki geçit” anlamını taşıdığı açık bir şekilde görülebilir.

Kelimenin diğer parçasına bakıldığında ise “*geriş*” kelimesini görürüz. *Geriş* kelimesinin *Türkçe Sözlük*’teki karşılığı “Dağların ve tepelerin üst kısmı, sırt (TS, 2005, s. 1546) şeklindedir. Bu anlam, yine bizim ele aldığımız köyün konumuna bakılınca yer adıyla örtüşebilir ve kelimenin kullanımı hakkında *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*’nde “Uygurcadan başlayarak kullanılır. Orta Türkçede *keriş* ‘atın sırtı’ olarak geçer. Oğuzcada ise ‘dağ tepesi’ anlamında kullanılır. Kıpçakçada ise ‘tepe’ olarak geçer.” (Eren, 1999, s. 154) ifadesi yer alır. Ama “*geriş*” kelimesi için Mehmet Ali Ünal’ın eserinde zikrettiği anlam, bizim ele aldığımız köyün özellikleri dikkate alındığında köy için tam anlamıyla biçilmiş kaftandır. Ünal, “*Geriş*, kelime mânâsı olarak kısa nehir vadilerine verilen bir addır. Ordu kazâsında olduğu gibi Sinop’ta da kısa akışlı ırmaklar bulunmaktadır. Bu sebeple *geriş* kavramının coğrafi bir anlamı olduğu açıktır. Bugün Türkeli ilçesinde *Çatakgeriş* adlı bir köy ve *Geriş* adlı bir yer mevcuttur. Ancak *geriş* dîvânının bugünkü Türkeli ilçesi olduğunu gösteren bir emare yoktur.” (Ünal, 2014, s. 43).

Tablo 3.8 Çatakgeriş köyünden derlenen toponimler

Gümle Mahallesi	Arpa Mahallesi	Oprunru/tu Mahallesi	Köseköy Mahallesi	Çaylı Mahallesi
Sekicek Sekecik Mahallesi	Otça Mahallesi	Keseköy	Sökü Mahallesi	Kütüpler

3.8.5. Çatakgüney

Çatakgüney köyü de diğer iki Çatak köyleri gibi Türkeli ilçe merkezine 30 km mesafe uzaklığındadır. Bu köyün eski adı da kayıtlarda sadece “Güney” şeklinde geçmektedir (Nişanyan, 2023, s. 605). Yani *Çatak* ön adlarının sonradan eklendiğini bu köyde de görebiliyoruz. 2021 yılı itibarıyla köye bağlı 9 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Aş. Güney (Merkez), Arapyaylası, Çay, Gergi, Gerişharman, Hatip, Kestanelik, Tekke* ve *Yk. Güney* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 201 olarak kaydedilmiştir. Çatak köyleri içerisinde nüfusu en fazla olan köy Çatakgüney’dir.

Köyün ismine baktığımızda iki ismin birleşmesiyle oluşan bir birleşik isim olduğunu görüyoruz. Yukarıda *Çatakörencik* ve *Çatakgeriş* köyleri vasıtasıyla “çatak” kelimesinin anlamının üzerinde durduk. *Güney* kelimesi ise diğer Çatak köylerine görece daha güneyde yer alması ile ilişkilidir. İsminden de konumundan da güneş alan bir yer olduğu anlaşılır.

Tablo 3.9 Çataküney köyünden derlenen toponimler

Geriş Arkası	Katır Çayı	Dömsel	Yarsuyu	Değirmen Arkası
Geriş Harman Mahallesi	Köprüyanı	Köyüstü	Köyiçi	Ötekiöz
Köyönü	Kavakgürgen	Camiyanı	Çeşme Başı	Oprundu/tu/ru Mahallesi
Yukarı Yazı	Harman Yanı	Kiren Harman	Ulu Oluk	Mantarbükü
Kirazcık	Domuz Yeri	Evaltı	Salok	Evyanı
Musa Köyü	Sap Tarlası	Yamaçaltı	Gölbez Pınarı	Ortayol
Büyükçayır	Güneyköy	Elmalardüzü	Eskiköy	Araplar Mahallesi
Kirazlık Altı	Elmapare Deresi	Körükyanı	Berikiöz	Düz Tarla
Tilkinözü	Celaller Mahallesi	Derin Dere	Türbe Yanı	Çay
Yukarı Güney	Yarbaşı	Gerişköy	Gölyanı	Kiren Köyü
Pınar Deresi	Mezarlık Başı	Diken Çayı	Göynük	Köyaltı
Aşağı Hızar Yanı	Ayal Yeri	Kirazlık	Özkuzu	Pınar Önü
Kütüklük	Bakır Deresi	Karaçam	Eskiçayoğlu	Akgüney
Tepe	Gebeş Köy	Balaban Köy	Karakiraz	Geyikağurdu

Tablo 3.9'un devamı:

Samanlık Yanı	Sekicek	Taşlı	Güvercin Yanı	Uzun Karaağaç
Köpüktaş	Arap Tarlası	Hatip Mahallesi	Mescit Yanı	Köy Yeri
Hizar Yanı	Dikençayır	Eğrek		

3.8.6. Çatakörencik

Çatakörencik köyü de Çatakgeriş gibi Türkeli ilçe merkezine 30 km mesafe uzaklığındadır. Bu köyün eski adı kayıtlarda sadece “Örencik” şeklinde geçmektedir. Yani Çatak ön adlarının sonradan eklendiğini görebiliyoruz. 2021 yılı itibarıyla köye bağlı 6 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Çatakörencik (Merkez)*, *Aydoğdular*, *Celaller*, *Kuzgeçe*, *Soley* ve *Teciroğlu* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 181 olarak kaydedilmiştir.

Yapısına baktığımızda *Çatakörencik*, iki ismin birleşmesi ile oluşmuş birleşik yapıda bir isimdir. *Çatak* kelimesinin anlamları yukarıda verilmişti o yüzden sadece bizim bu yer adı için uygun olduğunu gördüğümüz “Dağların ve tepelerin üst kısmı, sırt (TS, 2005, s. 1546) anlamını vermekle yetineceğiz. Çatakörencik birleşik isminin diğer kelimesi olan “örencik” ise “Yaylalarda hayvanların sulandığı su başı” (Çağbayır, 2007, s. 3709) şeklinde bir anlamla verilir. Çatak köylerinde yaylaların varlığı ve hayvancılığın ön planda olduğu göz önüne alınırsa bu anlamın köyün ismi ile ilişkisi olabileceği fikrindeyiz. Bir başka olası kullanım amacı da *Türkçe Sözlük*'te yer alan “Eski yapı veya şehir kalıntısı, harabe, virane” (TS, 2005, s. 1546) olarak ifade edilen anlam olabilir. Adı geçen köye baktığımızda kalıntı alanların varlığı da dikkat çeker. Bizim kanaatimize göre iki anlamın da köyün ismiyle ilişkisi mevcuttur.

Tablo 3.10 Çatakörencik köyünden derlenen toponimler

Geriş Harmanı	Aşağı Çayır	Örencik Mahallesi	Kütüpler Mahallesi	Harman
---------------	-------------	-------------------	--------------------	--------

Tablo 3.10'un devamı:

Teciroğlu	Aydoğullar Mahallesi	Kuzgece Mahallesi	Celaller Mahallesi	Köçet
Uzunkaraağaç	Osmançayır Mahallesi	Geriş	Yarbaşı	Gerişharman Yanı
Güneyköy	Köyönü	Köyiçi		

3.8.7. Direkli

Direkli köyü, Türkeli ilçe merkezine 16 km mesafe uzaklığındadır. Bu köyün eski adı kayıtlarda “Kalasa” şeklinde geçmektedir (Nişanyan, 2023, s. 605). Türkeli içerisinde bu isim hâlâ çok sıklıkla kullanılmaktadır. “Kalasa” şekli kullanıldığı gibi kelime başı /k-/ ünsüzünün tonlulaşmasıyla oluşan “Galasa” şekli de sıkça kullanılmaktadır. 2021 yılı itibarıyla köye bağlı 6 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Direkli (Merkez)*, *Aş. Abazalar*, *Dev*, *Eskiyandon*, *Kilise arkası* (genelde *Kilse arkası* kullanımı oldukça fazladır) ve *Yk. Abazalar* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 556 olarak kaydedilmiştir. İlçeye bağlı diğer köylerin nüfuslarıyla karşılaştırıldığında Güzelkent beldesi ve Akçabük Köyü’nden sonra Türkeli’nin 3. en fazla nüfusa sahip yerleşim birimidir.

Köyün mahallerlerinden biri olan *Abaza* yer adı üzerinde ayrıca durma gereksiniminde bulunuyoruz. *Abaza* isminin *Abhaz* kelimesinin değişimiyle oluştuğu kanaatindeyiz. Kelime içi /-h-/ düşmesi ve kelime sonu /-a/ ünlüsünün türemesi ile *Abaza* < *Abhaz* şekline girmiştir. Köydeki yerleşim yerine *Abaza* isminin verilmesi ise tarihte oraya yaşanan göçlerde Kafkas Türkleri’nin yerleşmiş olması etkilidir. *Türkeli -Mekân, Nüfus, Tarih-* adlı eserde de bu göçün tarihi 1860’a dayandırılmaktadır. “Köye 1860 sonrasında Kafkasya’dan göçmen gelip yerleşmiştir.” (İpek, 2016, s. 305). Ayrıca değinmek gerekirse Abhazya’dan sonra en fazla Abhaz halkının bulunduğu yer olarak Türkiye dikkat çekmektedir.

Köyün isminin *Direkli* olarak değişmesinin nedeni bilinmemekle beraber a.g.e.²de bu isim değişikliğinin tarihini İttihat ve Terakki Dönemi’nde olmuş olabileceği fikri ileri sürülür (İpek, 2016, s. 304).

² a.g.e.: Yılmaz, C., İpek, N., Ünlü, M., ve İskender Kılıç, P. (2016). *Türkeli: -Mekân, Nüfus, Tarih*. Trabzon: Serander Yayınları.

Tablo 3.11 Direkli köyünden derlenen toponimler

Köyiçi	Harmanlar	Armutluk	Galasa/Kalasa	Aşlamacık
Hatlobü	Köyüstü	Uluyol	Ulugöl	Aşağıköy
Muslukaltı	Ortaköy	Gölyanı	Mecitoluğu	Marbel Güneyi
Çayır	Armut Arası	Tavşan Kıranı	Kara Fatma	Armut Arkası
Çarşamba	Abazalar			

3.8.8. Düzköy

Düz köyü, diğer söyleyiş tarzı olarak Düzköy, Türkeli ilçe merkezine 8 km mesafe uzaklığındadır. Bu köyün adı 1928 kayıtlarındaki şekli ile korunmuştur. Daha çok *Düzköy* şeklinde kelime sonu /-ü/ tamlanan ekinin düşürülerek kullanılmış ve neredeyse kalıplaşmış olan bu şekilde kullanılmaya devam etmektedir. 2021 yılı itibarıyla köye bağlı 7 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Düz (Merkez), Aca, Çayla, Cöve, Karşı, Kocaköy* ve *Siyam* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 336 olarak kaydedilmiştir. A.g.e.³de Cöve mahallesinin defterlere Cive olarak kaydedildiği ve *Cive* kelimesinin anlamının ise “Pirinç ve kırmızı biberle pişen domates yemeği, kıvılcım” olarak tasvir edildiği ifade edilir (İpek, 2016, s. 305).

Düz isminin çok fazla mecaz anlamı vardır. Anadolu ağızlarından çeşitli anlamlarıyla tespit edilip *Derleme Sözlüğü*’ne de kaydedilmiş anlamları vardır. Buradaki yer adının anlamı ise yer şekliyle ilgili olup “Engebesiz olan yer, düzlük, ova” (TS, 2005, s. 593) anlamında kullanılmıştır.

Tablo 3.12 Düz köyünden derlenen toponimler

Merkez	Çayla	Demirci Mahallesi	Cöve	Siyem
Aca	Abaza	Çevlik	Hocaköy	Kocaköy

³ a.g.e.: Yılmaz, C., İpek, N., Ünlü, M., ve İskender Kılıç, P. (2016). *Türkeli: -Mekân, Nüfus, Tarih*. Trabzon: Serander Yayınları.

3.8.9. Düzler

Düzler köyü, Türkeli ilçe merkezine 3 km mesafe uzaklığındadır. Bu köyün eski adı kayıtlarda *Morza* olarak geçmektedir (Nişanyan, 605, s. 2016). Yöre halkı bugün hâlâ *Morza* ismini oldukça sık kullanmaktadır. Yıllarca o mevkide *Morza Panayırı* adlı tarihi bir panayır kurulmuş, birlik ve beraberlik güçlendirilmiş ve çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Yakın zamanlara kadar devam eden bu panayıra da isim olan bu *Morza* yer adını, kültürel bellekten silip değiştirmek elbetteki kısa vadede olabilecek bir şey değildir. *Morza* yer adı Yunanca *deniz* anlamına gelir. Yine yer adında Rum yerleşmelerin etkisi dikkat çeker.

2021 yılı itibarıyla Düzler köyüne bağlı 5 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Düzler (Merkez)*, *Çeşmeli*, *Güvergit (Güverkit şeklinde de telaffuz edilir)*, *Karşı* ve *Yılanlık* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 177 olarak kaydedilmiştir.

Düzler köyünün anlamı yine Düzköy gibi açıktır ve bu yer adı da yer şekliyle ilgili olup “Engebesiz olan yer, düzlük, ova” (TS, 2005, s. 593) anlamına gelir. Ek olarak burada isim /+lar/ çokluk eki almıştır.

Tablo 3.13 Düzler köyünden derlenen toponimler

Kadir Cevizi	Asması	Üstbedel	Morzaaltı	Kayaarası
Koca Ahmet Yeri	Morza	Armutarası	Yılanlık	Ortabedel
Kayaarkası	Çaybostan	Yalıdüzü	Güverkit	Uzun Yalı
Ala	Kavlakyanı	Çerkezyanı	Çerkez Yeri	Cennet Mahallesi
Samanlık Arkası	Kirsecik	Düzler Baş	Kirtos Çayı	Çınarlı
Altkıy	Geçitağzı	Gölceğiz	Kiren Parası	Tepeli Çeşme
Top Yeri	Aşağıköy	Büyükdüz	Dikenli Tarla	Alameşesi
Toyluk	Atköprü	Akçaagaç	Balaycıkaya arkası	Kilisecik

Tablo 3.13'ün devamı:

Evaltı	Köyiçi	Kumluk	Değirmenüstü	Bayramsu
Köyüstü	Hocaköyü	Eşekçi	Yalıdüzler	Bataklık
Odayanı	Yibo Arkası	Çeşmelialtı	Göynük	Harmanyanı
Ginomos	Çayıçi Kasımbağı	Cavalak	Dereler	Düreyüzü
Morza	Çıkrıkazı	Mıstı Bahçe	Emiroğlu Köyü	Karpuzluk
Akçaagaç Yanı	Defne Suyu	Evönü	Bostan	Uzunyazı
Katan Köyü	Süvari Köyü	Çeşme Altı	Kaptan Köyü	Yapalak
Acıelma Yanı	Tosonos	Musabey caddesi	Kocaköy	Topçağıl
Yukarı Morza	Üstbaş	Okul Yanı	Çaybostanı	Ginemos
Kavakyanı	Armutarkası	Kiraz Köyü	Yabaneriği Yanı	Kirtoz Çayı
Çayıçi	Türbe Yanı	Karaçlar	Yılanlık (Kireç Kuyusu)	Kayalık
Çıkrıkazı	Harman	Kurtkaraağacı	Balaycık	Kaya Arası
Gözyüvez	Çukur Tarla	Teyfik Bey Yeri	Kocaahmet	Yalı Düzler
İmamhatip Yanı	Asma	Ala	Uzun yazı	Balaycık Mezarlığı
Harman	Güverkit Altı	Dinomos	Karaağaçlar	Mıstı Evaltı
Kavakbostanı				

3.8.10. Gaziler

Gaziler köyü, Türkeli ilçe merkezine 7 km mesafe uzaklığındadır. Bu köyün adı 1900 yılı kayıtlarında *Taista* olarak geçerken, 1946 yılı kayıtlarında *Dayista* olarak geçmektedir

(Nişanyan, 2016, s. 605). Bu eski *Dayista* yer adı ile ilgili 1841 kayıtlarında *Dayista* divanı kaydedilmiştir. Kendisine bağlı üç köy olduğu ve burada da Rum ve Türk nüfusun iç içe yaşadığı ifade edilir (Ünlü, İpek, 2016, s. 108).

Bugün hâlâ *Dayista* adı (kimi zaman *Dayista* şekliyle) oldukça sık kullanılmaktadır. Köyün isminin *Gaziler* olarak değiştirilmesi muhtemelen İttihat ve Terakki Dönemi'nde olmuştur (İpek, 2016, s. 305). Sinop ve ilçelerinde çeşitli etnik gruplar uzun yıllar birarada yaşamıştır. Türkeli'nin bazı köylerinde de bu etnik çeşitlilik görülür. *Gaziler*, eski adıyla *Dayista*'da da Rumlar ve Türkler iç içe yaşamışlardır. Hatta belli bir dönemde kaydedilen verilere göre *Gaziler* köyünde (*Dayista*) Rum nüfusunun Türk nüfusundan fazla olduğunu İpek şöyle ifade eder “1841’de ise Türk nüfus 14 hanede 102’ye yükselirken Rum nüfus 27 hanede 136’ya yükselmiştir. Söz konusu istatistiklerden anlaşıldığı kadarıyla *Dayista*’da nüfusun çoğunluğunu Rumlar oluşturmaktaydı.” (İpek, 2016, s. 305). Nüfusu belli bir dönemde Türk nüfusundan fazla olan Rum halkı için Demir, Sinop ve Gerze’deki Rumların aksine burada yaşayan Rum halkının Rumca değil de Türkçe konuştuğunu beyan eder (Demir, 2019, s. 445).

2021 yılı itibarıyla köye bağlı 2 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Gaziler (Merkez)* ve *Eyrit* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 211 olarak kaydedilmiştir.

Yer adının anlamına bakacak olursak eski adı *Táista* > *Dayista* olan yerleşim yerinin kelime kökenini Nişanyan Yunanca olarak verir (Nişanyan, 2023, s. 605). Ad değişikliğiyle *Gaziler* olmuştur ve bu yer adı Ordu-İkizce, Batman-Hasankeyf, Kahramanmaraş-Ekinözü, Konya-Hadim, İzmir-Bayındır, Antalya-Kepez, Gaziantep-Oğuzeli, Sakarya-Kaynarca vd. gibi zikredilen şehirlerin ilçelerinde de görülür. *Gazi* kelimesinin anlamı “1. Müslümanlıkta düşmanla savaşan veya savaş yapmış kimse; 2. Olağanüstü yararlıklar göstererek düşmanı yenen komutanlara devlet tarafından verilen onur unvanı; 3. Savaşta sağ ve zafer kazanmış olarak dönen kimse” (TS, 2005, s. 732) olarak açıklanır. *Gazi* yahut *Gaziler* şeklinde isimlendirmenin çok yaygın olması kültürümüzdeki eski çağlardan bu yana gelen vatanperverliği, bağımsızlık anlayışını, din uğruna savaşmanın yüceliğini yansıtır. Halk bu soyut duygularını çoğu zaman yer adlarına yansıtarak bu duyguları bir nevi somutlaştırmıştır.

Tablo 3.14 *Gaziler* köyünden derlenen toponimler

Büyükdüz	Bayram Bostanı	Bayram Bostanı	Cevizlik	Güllük
----------	----------------	----------------	----------	--------

Çolaklar	Köyiçi	Camiyanı	Kilse Arkası	Kilse Yanı
Eğrit Mahallesi	Papaz Gölü	Kıranlar	Karşı	Harman Yanı
Taşlık	Büyük Tarla	Dükkân Yanı	Morza Karşısı	Kirenler Yanı
Aşağı Yazı	Değirmen Yanı	Çamköprü	Gerdüç	Bayguda
Urus Harmanı	Değirmen	Aşağı Mahalle	Yusuflu Yazı	Morza
Orta Mahalle	Aşağı Kilise	Morza Çarşısı	Andan Gölü	

3.8.11. Gencek

Gencek köyü, Türkeli ilçe merkezine 10 km mesafe uzaklığındadır. Köyün ismi 1907 yılından itibaren değişmeyip aynı kalmıştır. Konumu itibariyle Kastamonu'nun Çatalzeytin ilçesi sınırındadır. Bu sebeple Gencek köyünün Çayağzı Mahallesi sakinleri idari açıdan Çatalzeytin ilçesine bağlanma talebinde bulunmuşlardır. Bu talebe istinaden 2014 ve 2021 yıllarında olmak üzere 2 kere referanduma gidilmiştir. Her iki yılda da oy çokluğuyla Çatalzeytin'e bağlanmak için evet oyu çıksa da talep reddedilmiş ve süreç içerisinde hâlâ Gencek Köyü Çayağzı mahallesi idari açıdan Türkeli ilçesine bağlı kalmıştır.

2021 yılı itibariyle Gencek köyüne bağlı 3 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Gencek* (Merkez), *Çayağzı* ve *Yaz Yurdu* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 430 olarak kaydedilmiştir.

İlk defa Divanu Lûgati't-Türk'te karşılaşılan (Gökdağ, 2007, s. 98) *Kençek* yer adına Kaşgar'da, Talas ve Çu havzalarında hem kabile hem de köy adı olarak rast gelindiği (Yakupoğlu, 2007, s. 113) ifade edilir. Türkeli'ye bağlı olan *Gencek* adının da Kençek/Kencek kabilesinin buralarda yaşamış olabileceğine dair bir işareti (Yakupoğlu, 2007, s. 114) olarak gösterilir. Bu yer adına Konya-Derebucak'ta da rastlanmaktadır.

Tablo 3.15 Gencek köyünden derlenen toponimler

Çayağzı Mevki	Köyiçi	Köyaltı	Karabudama	Çınardüzü
Yukarıköy	Hardas	Bek Yeri	Sulan Tarla	Yukarıköy
Karagöl	Karasu	Yazlar	Berk Yeri	Yukarı Göynük

3.15'in devamı:

Kavaklık	Elmalık	Kapan Koltuğu		
----------	---------	---------------	--	--

3.8.12. Gökçealan

Gökçealan köyü, Türkeli ilçe merkezine 15 km mesafe uzaklığındadır. Tarihi süreç içerisinde adı değiştirilen köylerdendir. Gökçealan köyünün eski adı kayıtlarda “Cible” olarak geçmektedir (Köylerimiz, 1968, s. 629). Ağızlarda genellikle $p < b$ değişimi ile *Ciple* şeklinde de telaffuz edilir. Bu değişen yer adı da bugün yöredeki insanların koruyup, canlı tuttuğu isimlerdendir. Nitekim *Cible* ismini ilçe ve köylerde çok sık duymak mümkündür. 2021 yılı itibarıyla köye bağlı 14 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Hatip (Merkez)*, *Başciple*, *Çizmeci*, *Eyrek (İmamı)*, *Ekse*, *Gölgeci*, *Kabaoğlu*, *Kayadibi*, *Koçaoğlu*, *Köseoğlu*, *Kuz*, *Muta*, *Tavaca* ve *Yayla* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 202 olarak kaydedilmiştir.

Kafkas halklarının tarih içerisindeki göç hareketleri Gökçealan köyünün Tavaca mahallesine de olmuştur. Bu yerleşmelerin tarihi 1870’li yıllara isnad edilmiştir (İpek, 2016, s. 306). Sinop, Samsun, Trabzon gibi özellikle Osmanlının kıyı şehirlerine yapılan bu göçlerin başlangıç ve durulma dönemi olarak Şahin şu tarihlere işaret eder “Kırım Savaşı ile birlikte kitlesel bir harekete dönüşen Kafkas göçleri, 1862-1865 yılları arasında doruk noktasına ulaşmış, 1877-1878 ve 1890-1908 yılları arasında yoğunluk kazanmış ve 1920’li yıllarda durulmuştur.” (Şahin, 2016, s. 2793).

Cible kelimesi Anadolu ağızlarından derlenen malzemelerle *Derleme Sözlüğü*’ne “1. Küçük hol; 2. Madeni kalem ucu” (DS, 2009, s. 956-957) gibi çeşitli anlamlarıyla kaydedilmiştir. Bahsedilen yer adının bu anlamlarla ilişkisi olup olmadığı hakkında kesin bir yargıya varamıyoruz. *Gökçealan* isminin yapısına bakılacak olursa, bu yer adı iki ismin birleşmesi ile oluşmuş birleşik isim yapısındadır. *Gökçe* kelimesi *Türkçe Sözlük*’te “1. Gök rengi, mavi; 2. Bu renkte olan; 3. Gökle ilgili; semavi; 4. Güzel, hoş, giden.” (TS, 2005, s. 772) anlamları ile açıklanmıştır. *Gök* (göğ) kelimesi Türkeli ve ilçelerinde “olgunlaşmamış meyve ve sebze” için de kullanılmaktadır. Yer adındaki ikinci kelime olan “alan” kelimesinin ise mecazi ve terim anlamları da mevcuttur. Yer adına verilmiş amacı olabilecek anlamları almayı uygun görüyoruz. Buna göre “alan” kelimesi “1. Düz, açık ve geniş yer, meydan, saha; 2. Orman içinde düz ve ağaçsız yer, düzlük, kayran.” (TS, 2005, s. 65) anlamlarına gelir.

Gökçealan, yerleşim yeri olarak Afyonkarahisar ilinin Sandıklı ilçesinde bir köyün adıdır, İzmir ilinin Selçuk ilçesinde de aynı isimde bir mahalle mevcuttur.

Tablo 3.16 Gökçealan köyünden derlenen toponimler

Öteki Köy Altı	Köyiçi	Kuz	Köyönü	Camiyanı
Büyük Sazak	Muta	Köyaltı	Göl Yeri	Göl Yanı
Dükkân Yanı	Kavaklı	Köseköy	Başcible	Kuytu
Kuruşaban	Düz	Öte	Değirmen Yanı	

3.8.13. Gündoğdu

Gündoğdu köyü, Türkeli ilçe merkezine 3 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski adı kayıtlarda *Kirtoz* ya da *Kirtas* şeklinde geçmektedir. Kirtoz/ Kirtas yer adının kökenini Nişanyan (2023, s. 605) Yunanca olarak verir. Bu yer adının da İttihat ve Terakki Dönemi'nde Gündoğdu olarak değiştirilmiş olabileceği ileri sürülür (İpek, 2016, s. 306). 2021 yılı itibarıyla köye bağlı 4 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Aşağı (Merkez)*, *Geriş, Yalı* ve *Yukarı* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 166 olarak kaydedilmiştir.

Gündoğdu yer adı yapısal olarak, bir isim ve zarf fiil eki almış bir fiilden oluşmuş birleşik isim yapısındadır. *Gündoğdu* yer adının anlamı açıktır.

Gündoğdu ismi yer adı olarak ülkemizde çok fazla yerde karşımıza çıkar. Bunlardan sadece birkaçını burada zikretmek yer adının kullanım sıklığını göstermek açısından yeterli olacaktır. Türkeli'de de olduğu gibi (Gündoğdu Köyü) köy ismi olarak Çanakkale ili Yenice ilçesi, Siirt ili Baykan ilçesi, Yozgat ili Yerköy ilçesinde; mahalle ismi olarak da Denizli ili Babadağ ilçesi, Konya ili Beyşehir ilçesi ve Gaziantep ili Şahinbey ilçesine bağlı yerler tespit edilmiştir.

Tablo 3.17 Gündoğdu köyünden derlenen toponimler

Kabaarmut	Çınarlık	Kiren Yanı	Harman Altı	Çorak
Kirtoz Altı	Erik Yanı	Arpalık	Emiroğlu	Harman Yeri
Çınar Yanı	Kavlak Yanı	Harman Yanı	Topuz Yeri	Öteev Altı

3.8.14. Güzelkent

Güzelkent köyü, Türkeli ilçe merkezine 5 km mesafe uzaklığındadır. 5 Aralık 1989 tarihinde resmî gazetede yer alan “Sinop İli Türkeli İlçesine bağlı Helaldı, Keşköy, Taçahmet Köyleri ile Yusufllu Köyü Emreli Mahallesinin birleşerek "GÜZELKENT" ismiyle belediye kurulması” (Resmî Gazete, Sayı: 20363) yazılı karar ile Güzelkent belde statüsüne erişmiştir. 2013 yılına kadar belde statüsünde iken 6 Aralık 2012 yılında resmî gazetede yayımlanan “Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000’in altında olan ekli (27) sayılı listedeki adları yazılı belediyelerin tüzel kişilikleri ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak bu belediyeler köye dönüştürülmüştür.” (Resmî Gazete, Sayı: 28489) kararı gereği Güzelkent nüfusunun 2.000 sınırının altına düşmesi gerekçesiyle köy statüsüne döndürülmüştür. Köyün diğer köyler ile birleşip belde olamadan önceki adı kayıtlarda *Helaldı* olarak geçmektedir. Helaldı’da da Rum halkının yaşadığı bilinir. İpek, Rum nüfusunun 1832-1838’de 32 olup 1841’de bu nüfusun artarak 44’e ulaştığını, 1860’lı yıllarda Kafkas göçmenlerinin buraya sevk edilip yerleştirildiğini ifade eder (İpek, 2016, s. 306). Demir, burada yaşayan Rum nüfusun Türkçe konuştuğunu beyan eder (Demir, 2019, s. 445).

2021 yılı itibariyle köye bağlı 6 mahalle bulunur. Bu mahalleler *Güzelkent (Merkez)*, *Cinoğlu*, *Dudu*, *Helaldı (Yalı)*, *Kestane* ve *Yeni* adlarıyla bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 901 olarak kaydedilmiştir. Türkeli’nin idari birimleri içerisinde nüfusu en fazla olan yer Güzelkent’tir.

Güzelkent ismi, bir isim ve sıfatın birleşimiyle oluşmuş bir sıfat tamlamasıdır. Yer adının anlamı açıktır. Aynı yer adı Ankara’nın Etimesgut ilçesine bağlı bir mahalle ismi olarak da karşımıza çıkar.

Tablo 3.18 Güzelkent köyünden derlenen toponimler

Yalı Mahallesi	Ulugöl	Bulak	Pekmez Toprağı	Köyüstü
Papaz Yokuşu	Yukarı Çayırılar	Çerkez Köyaltı	Kovan Kayası	Kalaycık
İncirli Çevliği	Cingan Düzü	Kestane Mahallesi		

3.8.15. Hacıköyü/Hacıköy

Hacıköyü ya da tamlanan eki düşürülmüş şekliyle *Hacıköy* olarak bilinir. Türkeli ilçe merkezine 10 km mesafe uzaklığındadır. Hacıköyü'nün 2021 yılı itibari ile bilinen 4 mahallesi vardır. Bunlar *Hacı (Merkez)*, *Düre*, *Köseretaşı* ve *Öke (Örey)* olarak adlandırılır. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 188 olarak kaydedilmiştir.

Hacıköyü'nün ismi, iki ismin birleşimiyle oluşmuştur. Belirtisiz isim tamlaması kuruluşuyla oluşan isimlerdendir. İki kelimenin de anlamı açıktır. *Hacı* kelimesinin *Türkçe Sözlük*'teki anlamı “Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman” (TS, 2005, s. 825) olarak ifade edilir.

Tablo 3.19 Hacı köyünden derlenen toponimler

Köyiçi Mevki	Kemre Gerişi	Töngel Yanı	Yolaltı Mevki	Kara Göynük
Harman Yanı	Türbe Yanı	Bağlar	Köse Tarla	Yukarı Tarla
Kuruavaz/Kuruvas	Büyük Göynük	Elmalık	Cami Yanı	Arpalık
Kestane Altı	Köyüstü	Cinkıran Yanı	Çınarlıgöle	Kadioğlu
Köyaltı	Kavancık	Evönü	Dere Ötesi	Değirmen Yanı

3.8.16. Hamamlı

Hamamlı köyü, Türkeli ilçe merkezine 3 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski ismi kayıtlarda *Ayandon* olarak geçmektedir. Nişanyan, *Türkiye Yer Adları* sözlüğünde *Ayandon* isminin nereden geldiğine ve ismin neden değiştirildiğine şu ifadelerle değinir: “Keşişlerin piri sayılan Aziz Antonios’un adını taşıyan yerleşim, Osmanlı döneminde *Ayandon* kazasının merkezi idi. Liman mahallesi eskiden beri *Gemiyanı* adıyla bilinir. İttihat ve Terakki yönetimince verilen ‘Türkeli’ adı, kasabanın Rum geçmişi için tevîl yoluyla teyidi niteliğindedir (Nişanyan, 2023, s. 605).

Ayandon yer adı Rumca kökenlidir. İskender Kılıç, Ünlü, İpek (2016, s. 69) Rumca kökenli bu yer adının 18 Ocak’ta başlayan fırtınaya verilen isim olarak kaydeder. Bugün de bu yer adının fırtınayla birlikte anıldığını görürüz. Denizcilerin gözlemleri ile

oluşturulan firtına takvimlerinde, 28 Ocak tarihinde başlayıp 2 gün sürdüğü tespit edilen firtınanın adı da *Ayandon Fırtınası* olarak kaydedilmiştir (www.kalyeta.com).

İpek, kasabadaki Rum nüfusunun Müslüman nüfusa oranla daha hızlı büyüdüğünü ifade eder ve yıllara göre verilen Rum nüfusunun artışına bakınca bu büyümenin 1832’den 1838 yılına kadarki oran 4 katından fazladır (İpek, 2016, s. 307). Demir, Türkçe konuşan Rum nüfusun olduğu köylere bu yerleşim yerini de ekler (Demir, 2019, s. 445). Hamamlı köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 2 mahallesi vardır. Bunlar *Hamamlı (Merkez)* ve *Çayırklar* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 150 olarak kaydedilmiştir.

Hamamlı ismi, yerleşim yerindeki bir hamama isnad edilerek seçilmiştir. Mimari yapının yerleşim yerine isim olarak verildiğini görüyoruz.

Tablo 3.20 Hamamlı köyünden derlenen toponimler

Merkez	Evönü	Çayırklar	Değirmenüstü	Demirci Mahallesi
Çay Mahallesi	Laz Köyü	Harman Yanı	Göynük	Türbe Yanı
Bağlar	Yılanlık	Yukarı Yazı	Değirmen	Morza Altı

3.8.17. Işıklı

Işıklı köyü, Türkeli ilçe merkezine 5 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski ismi kayıtlarda *Moğan* ya da *Muğan* olarak geçmektedir (Köylerimiz, 1968, s.282). Yörede yaşayanlar bugün hâlâ *Moğan* yer adını sıkça kullanmaya devam etmektedir. Işıklı köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 1 mahallesi vardır, o da Işıklı (Merkez) olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 233 olarak kaydedilmiştir.

Işıklı isminin anlamı açıktır. Köyün eski ismi olan *Muğan* ise *Derleme Sözlüğü*’ne fişlenmiş olup “Oyun, düzen” (DS, 1977, s. 3216) anlamına gelmektedir. *Türkeli -Mekân, Nüfus, Tarih-* adlı eserde araştırmacı bu ismin *Işıklı* olarak değiştirilmesini 1928-1968 yılları arası olarak tarihlendirir (İpek, 2016, s. 307).

Türkiye’nin çok fazla şehrinde Işıklı yer adı, köy veya mahalle adı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar arasında Işıklı isminin Sinop ili Türkeli ilçesinde olduğu gibi köy adı olarak verilen yerler arasında Adıyaman (Merkez), Çorum (Mecitözü), Kütahya (Emet), Giresun (Tirebolu), Hakkari (Çukurca) vd. iken; Işıklı’nın mahalle ismi olarak kullanıldığı yerler arasında Van (Başkale), Malatya (Yeşilyurt), İzmir (Tire), Gaziantep

(Şehitkamil) ve Adana (Kozan) gibi şehirler vardır. Işıklı yer adının kullanımı yaygındır. Bu sebeple bizim verdiğimiz örnekler dışında da çok yerde bu isimle karşılaşılacaktır.

Tablo 3.21 Işıklı köyünden derlenen toponimler

Kapbez Mahallesi	Köyiçi	Dırbat Gerişi	Gölyanı	Ercek
Dırbat Burnu	Karşı	Bataklık	Düzbaşı	Akyol
Güney	Aşağı Tarla	Cünüt	Çamca	Gemiyeri
Meşe Göğnü	Aktaş	Kabaarmut	Karaağaç Yanı	Kapaklı Kuyu
Otlak Göğnü	Yinci Köy Karşısı	Elvertülük	Göynük	Kavakyanı
Meşe Göğnü	Değirmenönü	Değirmen	Ayı Yatağı	Çınarlı Gölü
Kara zeytin	Okul Yanı	Üçtepeler	Yenicik	

3.8.18. Karabey

Karabey köyü, Türkeli ilçe merkezine 10 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski ismi kayıtlarda “Palamar” olarak geçmektedir (Köylerimiz, 1968, s. 308).

Bu yer adı da yörede yaşayanlar tarafından unutulmamış, bugün hâlâ Palamar olarak kısmen de olsa kullanılmaya devam etmektedir. Karabey köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 3 mahallesi vardır. Bunlar Karabey (*Merkez*), *Çarşambapazarı* ve *Safranlı* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 393 olarak kaydedilmiştir.

Karabey yer adı bir sıfat ve bir ismin birleşimi ile oluşmuş sıfat tamlaması yapısındadır. İki kelimenin de anlamı açıktır. *Palamar* adı Yunanca olarak tespit edilmiş ve kelimenin orijinali *palamarlon* (ip; urgan) olarak verilmiştir. Denizcilikle alakalı bir terim olan *Palamar* adının anlamı ise *Ötüken Türkçe Sözlük*’te iki şekilde karşımıza çıkar: 1. Bir gemiyi iskelede sabit bir yere bağlamakta kullanılan, çok sayıda bükümlü ipi büküm yönünün tersinde bükerek elde edilen kalın ip. 2. Eskiden savaşlarda silah olarak kullanılan yeya yük kaldırmaya yarayan uzun sııklara verilen ad (Çağbayır, 2007, s. 3756). *Tarama Sözlüğü*’ndeki karşılığı ise “Gemileri iskele, rıhtım veya şamandıraya

bağlamaya yarayan kalın halat.” (TS, 2005, s. 1564) şeklinde açıklanmıştır. *Türkeli - Mekân, Nüfus, Tarih-* adlı eserde araştırmacılar bu ismin de Karabey olarak değiştirilmesini 1928-1968 yılları arası olarak tarihlendirir (İpek, 2016, s. 307).

Karabey yer adının köy veya mahalle adı olarak karşımıza çıktığı yerleşim yerleri de şunlardır: Karabey isminin Sinop ili Türkeli ilçesinde olduğu gibi köy adı olarak verildiği yerler Hakkâri (Yüksekova), Kastamonu (İnebolu), Kastamonu (Tosya), Muş (Merkez) iken; Erzurum (Çat) ve Erzurum (Karayazı) ilçelerinde de mahalle ismi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.22 Karabey köyünden derlenen toponimler

Safranlı	İncirlik	Palamar	Kirenlik	Camialtı
Köyiçi	Mağara	Uzuntarla	Aşağı mağara	Türbe Yanı
Öteyüz	Kayabostanı	Gölyanı	Türbe	Sazak
Kırçın Harmanı	Öte Türbe Yanı	Çıtak Yeri	Bostan	Köyaltı
Okulüstü	Atsırtı	Kulam	Taş Bostanı	Buz Avlusu
Harman	Öz Hosu	Pekmez Toprağı	İrem Köyü	Kadıoğlu
Değirmen Önü	Çatakdüzü	Karakiraz Altı	Cami Yanı	Kiren Parası
Bozan Parası	Tepe	Türbe	Çavuş Köyü	Hatip Yeri
Çam Yanı	Yukarı Harman	Bedeller	Pamukluk	Orta Kıran
Koru Altı	Arka Lögöb	Çarşamba	Sola Geçen	Çavuşdüzü
Meşelik	Kömüş Alması	Özsu	Beyeşme	Değirmen Götü
Taşlı Tarla	Tepe Hosu	Buzağı	Evligöz	Kaya Tarla
Kiren Yanı	Obruk	Armut Yanı	Okul Altı	Erikli Çıkırığı

3.8.19. Kayabaşı

Kayabaşı köyü, Türkeli ilçe merkezine 13 km mesafe uzaklığındadır. Kayabaşı köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 5 mahallesi vardır. Bunlar *Kayabaşı (Merkez)*, *Göl*, *Kayadibi*, *Oğnaz* ve *Örenler* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 549 olarak kaydedilmiştir.

Kayabaşı yer adı, iki ismin birleşmesi ile belirtisiz isim tamlaması kuruluşuyla oluşan isimlerdendir. İki kelimenin de anlamı açıktır. *Kaya* kelimesi bulunulan arazinin yapısı hakkında bilgi verirken *baş* kelimesi yer yön ifade edici anlamıyla kullanılmıştır.

Kayabaşı ismi de ülkemizde oldukça fazla kullanılmış, hemen her bölgede köy ve mahallelerde yer adı görevini üstlenmiştir. Bunlardan sayıca az olsa da birkaçını zikretmeyi gerekli görüyoruz: Kayabaşı, Bitlis (Merkez), Bolu (Mengen), Kastamonu (Azdavay), Zonguldak (Çaycuma), Sivas (Zara) ve Giresun (Keşap) gibi il merkezi ve ilçelere bağlı köylere yer adı olurken; Muğla (Milas), Bursa (Mustafakemalpaşa) ve Antalya (Korkuteli) ilçelerine bağlı mahallelere yer adı olmuştur.

Tablo 3.23 Kayabaşı köyünden derlenen toponimler

Görköy	Hacıharmanı	Lök Yeri	Kapan	Obruk
Sazak	Örenler Köyiçi	Tokalaç	Arpalık	Çamla
Özlöp/Özlep	Kertil	Sirkedüzü	Söküdüzü	Kayadibi
Cevizyanı	Oruç Köyü	Oğnaz	Türebeyanı	Güney
Ketengöl	Örenler	Merkez	Yukarı Löp	Karşı
Kaluk	Kavuk	Yukarı Obruk	Topalağa	Sarpaca
Gölköy	Balaycık	Evaltı	Devletbaşı	Güney Köyüstü
Kiraz Dağı	Köyaltı	Öteev Yanı	Görköy Köyünü	

3.8.20. Keş (Keşköy/Keşköyü)

Keş köyü, Türkeli ilçe merkezine 7 km mesafe uzaklığındadır. Bu köy 1989 yılında Helaldı, Taçahmet ve Yusufllu köyleri ve Emrelli mahallesinin birleşmesiyle kurulan Güzelkent'in belde olması kararıyla birlikte beldeye bağlı mahalle olarak yıllarca varlığını sürdürmüştür. Yine 6 Aralık 2012 yılında resmî gazetede yayımlanan "Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000'in altında olan ekli (27) sayılı listedeki adları yazılı belediyelerin tüzel kişilikleri ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak bu belediyeler köye dönüştürülmüştür." kararı gereği o tarihten itibaren belde kapatılmış ve Keş köyü tekrar idari birim olarak köy statüsüne dönüştürülmüştür. Keş köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 1 mahallesi vardır, o da Keş (Merkez) olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 469 olarak kaydedilmiştir.

Keş kelimesinin kökeni *Türkçe Sözlük*'te Farsça olarak verilmiştir ve "1. Yağı alınmış süttten veya yoğurttan yapılan peynir, 2. Kış için kurutulan yağsız, tuzsuz yoğurt." (TS, 2005, s. 1147) anlamlarıyla açıklanmıştır. "Ayyaş, esrarkeş, aptal" (TS, 2005, s. 1147) gibi anlamları da verilen keş kelimesinin yer adındaki mahiyetinin ikinci ifadedeki yönünde olduğu kanısındayız. Nitekim kelimenin Anadolu ağızlarından derlenen çeşitli anlamları da vardır. *Sinop Yöresi Söz Varlığı*'ndaki *keş* kelimesinin anlamı için "Kış için kurutulan yağsız, tuzlu yoğurt." (Acar, 2015, s. 115) izah edilen yerlerden biri de Sinop olması kelimenin bu anlamıyla kullanıldığını destekler niteliktedir. *Tarama Sözlüğü*'nde de kelimenin anlamı "Yoğurt kurusu, ekşimik." (TrS, 2009, s. 2455) olarak açıklanır.

Keş kelimesinin ülkemizin başka şehirlerinde de yerleşme birimlerine yer adı olarak verildiği tespit edilmiştir. Şanlıurfa ilinin Siverek ilçesinde *Keş* kelimesi yalın haliyle mahalleye yer adı olurken Ordu ilinin Ünye ilçesinde *Keşköy* şeklinde birleşik isim oluşturularak mahalle adı olarak kullanılmıştır.

Tablo 3.24 Keş köyünden derlenen toponimler

Dudu	Karagöl	Sıra Kirazlar	Kilise Yanı	Lefter Deresi
Kara Löp	Düz Löp	Top Kirenler	Dermen Altı	

3.8.21. Kuşçular

Kuşçular köyü, Türkeli ilçe merkezine 20 km mesafe uzaklığındadır. Adı değiştirilmeyen köylerden biridir. Kuşçular köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 7 mahallesi vardır. Bunlar *Kuşçular (Merkez)*, *Gömez (Domuzgözü)*, *Kaynarca*, *Güvendi*, *Kuzsöğü*, *Söğü* ve *Yorgancıoğlu* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 181 olarak kaydedilmiştir.

Kuşçular kelimesinin anlamı açıktır.

Yerleşim birimi olarak Kuşçular yer adına Ankara (Çamlıdere), Aydın (Nazilli), Kayseri (Pınarbaşı), Mersin (Tarsus), Samsun (Bafra) ve Samsun (Vezirköprü) ilçelerinde mahalle adı olarak rastlanır. Kastamonu (Tosya) ilçesinde ise yerleşim birimi olarak aynı adda köy vardır.

Tablo 3.25 Kuşçular köyünden derlenen toponimler

Kozsöğü	Göller Mevki	Köyüğü	Dağköy	Kayrancı
Değirmenyanı	Toğulcalak/Tohulcalak	Köyüstü	Çamurcuk	Yorgancıoğlu Mevki
Söğü Mevki	Ellez Yeri	Göynük Yurt	Kelemen	Çömezköy
Çamlık	Kuzsöğü	Evaltı	Kapanyanı	Köyyeri
Değirmen	Değirmenyanı	Köyüstü		

3.8.22. Kuz (Kuzköy/Kuzköyü)

Kuz köyü, Türkeli ilçe merkezine 10 km mesafe uzaklığındadır. Adı değişmeyen köylerden biridir. Kuz köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 4 mahallesi vardır. Bunlar *Kuz (Merkez)*, *Çatle*, *Hasandağ* ve *Yenice* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 157 olarak kaydedilmiştir.

Kuz kelimesinin anlamı *Türkçe Sözlük*'te "Gölgede kalan (yan)" (TS, 2005, s. 1275) olarak açıklanır. *Tarama Sözlüğü*'nde de aynı doğrultuda olan "Güneş görmeyen serin yer" (TrS, 2009, s. 2763) tanımı yapılır. *Guz* şekli ise "Gölgelik, güneş almayan yer, sonbahar" (DS, 2009, s.2204); "Güneş almayan yer" (Acar, 2015, s. 79) ise kelimenin

Anadolu ağızlarından derlenen anlamıdır. Yediyıldız (1984), iklimin yer adlarının teşekkülündeki etkisine değinir ve orada da “Kuz⁴” yer adının verilış nedenine rastlarız: “Bölgelerin iklim hususiyetleri de yer adına dönüşebilmiştir. Türkler, ısladıkları bölgelere Yağmurluca, güneşten tam yararlanamadıkları mntikalara Kuz-belen, Kuz-köy demişler, Meydancık ve Ulu-oba’da ufukları açılmış, Güney’de ve Şems’de ısınmışlardır” (Yediyıldız, 1984, s. 28).

Türkeli -Mekân, Nüfus, Tarih- adlı eserde araştırmacı, Kırım savaşı sonrası Anadolu’ya gelen Çerkeslerin bir kısmının bu köyü mekân tutmuş olabileceğini ifade eder ve bu köyün özellikle 93 Harbi sonrası Balkanlardan ve Batum civarından gelen göçmenlerin yerleştiği köyler arasında olduğunu ekler (İpek, 2016, s. 308).

Kuz adının başkaca yerleşim birimlerine yer adı olarak verildiğini yine Sinop ilinin Durağan ilçesinde görürüz. Bu ilçede de “Kuz” yer adı köy statüsündeki bir yerleşim yerine verilmiştir.

Tablo 3.26 Kuz köyünden derlenen toponimler

Demirkapı	Yenice Mahallesi	Karagöl	Karşı	Kavaklık Sırtı
Elma Parası	Merkez Mahallesi	Hasandağı	Gültepe	Karasu
Mantarlık	Elmalık	Çürüksu	Ulukavlak	Değirmen
Köyiçi	Köyüstü			

3.8.23. Oymayaka

Oymayaka köyü, Türkeli ilçe merkezine 7 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski ismi kayıtlarda *Coray* ya da *Gedemorza* olarak geçmektedir (Nişanyan, 2023, s. 605). *Köylerimiz* adlı eserde köyün adı “Oymakaya” şeklinde fişlenmiş ve değiştirilen *Coray* yer adı da *Çoray* olarak kaydedilmiştir (Köylerimiz, 1968, s. 434). Yakupoğlu bu yörede kayıt ettiği *Çoray* adını ele alırken bu adın Kıpçak-Moğol-Uygur adlarına benzediğini ekler ve Acar da yöredeki Kıpçak dil unsurları ile bu çalışmayı destekler (Yakupoğlu, 2007, s. 120; Acar, 2018, s. 649). *Coray* yer adının *Oymayaka* olarak değiştirilmesini

⁴ Yörede ceviz yetiştirilir. Bu sebeple *Kuz* yer adının ceviz anlamına gelen *koz* kelimesi ile bir bağlantısı olabileceği de düşünülebilir.

İpek, 1928-1968 yılları arası olarak tarihlendirir (İpek, 2016, s. 308). Yörede tarihi süreç içerisinde değiştirilmiş olan *Coray* ve *Gedemorza* yer adı unutulmuş değildir, yöre insanı tarafından hâlâ kullanımına devam edilmektedir. Üstelik *Gedemorza* yer adı köyde halihazırda mahalle ismi olarak da kullanılıp güncelliğini korumaktadır. Oymayaka köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 3 mahallesi vardır. Bunlar *Oymayaka (Merkez)*, *Çağlayan (Gedemorza)* ve *Güllusu* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 181 olarak kaydedilmiştir.

Oymayaka köyünün ismi fiil ve ismin birleşimiyle oluşmuştur. Sıfat tamlaması kuruluşuyla oluşan birleşik isimdir. İki kelimenin de anlamı açıktır. *Oyma*, *Türkçe Sözlük*’te “1. Oymak işi; 2. Bir nesnenin yüzeyini özel araçlarla oyarak veya delerek türlü biçimler verme” (TS, 2005, s. 1524). *Yaka* kelimesi çok fazla anlama karşılık gelir. Biz burada sadece yer adıyla ilgili olabilecek anlamları vermekle yetineceğiz. *Yaka* kelimesinin *Türkçe Sözlük*’teki şu şekildedir: “1. Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü; 2. Kıyı, taraf, yan” (TS, 2005, s. 2109). Bu iki kelimenin birleşimi ile oluşan *Oymayaka* yer adının yerleşim birimi olarak kullanımını Sinop dışında başka bir yerde tespit edemedik.

Tablo 3.27 Oymayaka köyünden derlenen toponimler

Camıyanı	Meşelik	Kabaarmut	Öteler	Köyiçi
Göynük	Köyaltı	Saylar	Ermelik	Yama yol
Güllusu	Köyüstü	Değirmenyanı	Karşı	Çağlayan Mahallesi

3.8.24. Sarmaşık

Sarmaşık köyü, Türkeli ilçe merkezine 25 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski ismi *Ekse* olarak bilinmektedir. *Köylerimiz* adlı eserde değişen *Ekse* yer adına rastlanılmamaktadır. Yılmaz, İpek vd.’nin kaleme almış olduğu a.g.e.⁵’de de *Sarmaşık* yer adının eski adı olarak *Ekse* gösterilir (Yılmaz, 2016, s. 321) ve köyün 1480 öncesi kurulduğu, aynı zamanda köyün ilçenin ilk kurulan köyleri arasında olduğu ileri sürülür (İpek, 2016, s. 309). Eski yer adı olan *Ekse*, yörede yaşayan kişilerce oldukça sık

⁵ a.g.e.: Yılmaz, C., İpek, N., Ünlü, M., ve İskender Kılıç, P. (2016). *Türkeli: -Mekân, Nüfus, Tarih*. Trabzon: Serander Yayınları.

kullanılmaya devam etmektedir. Sarmaşık köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 4 mahallesi vardır. Bunlar *Çolakoğlu (Merkez), Aydın, Bekiroğlu ve Ebe* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 210 olarak kaydedilmiştir.

Sarmaşık kelimesi bir bitki adıdır ve *Tarama Sözlüğü*’nde “Sarmaşıkgillerden, koyu yeşil renkli, değişik biçimli yaprakları olan, sap ve dallarından çıkan küçük ek köklerle dik, düz yerlere yapışarak tırmanan bitki” olarak niteliği hakkında bilgi verilir (TS, 2005, s. 1707)

Yer adı açısından *Sarmaşık* kelimesine baktığımızda yerleşim birimleri içerisinde köy ve mahallelere bu isim verilmiştir. Tespit ettiğimiz yerler, mahalle ismi olarak Trabzon (Hayrat), Diyarbakır (Eğil) illerine bağlı ilçelerin mahalleleri iken; Çankırı (İlgaz), Muş (Korkut), Zonguldak (Çaycuma) illerine bağlı ilçelerde ise köy ismi olarak kullanıldığı görülür.

Tablo 3.28 Sarmaşık köyünden derlenen toponimler

Harmanyanı	Yörük	Ketengöynük	Çayyanı	Çubuk Suyu
Köyiçi	Topuksırtı	Harman arkası	Çolakoğlu	Nesbi Güney
Büyük Arpalık	Karagöl	Gocaköy	Sazak	Eskiköy
Dere köy	Sarı Toprak	Emirköy	Aydınoğlu	Öteyüz
Göynük	Bekiroğlu	İlgasıl	Mısır Tarlası	Sökübaşı
Aydınözü	Aşağıköy	Akkiraz Yanı	Okulyanı	Hamza Göynük
Purçakyeri	Düzgöl	Kuşkara	Darıyanı	Kuzgöynük
Gasil	Değirmen Yanı			

3.8.25. Satı

Satı köyü, Türkeli ilçe merkezine 10 km mesafe uzaklığındadır. İpek, a.g.e.⁶’de köyün eski adının *Usva* -aynı zamanda köyün bugünkü mahallesinin de ismi- olduğunu beyan eder (İpek, 2016, s. 303). Yörede yaşayanlar bu eski yer adını köyün ismi olarak da hâlâ

⁶ a.g.e.: Yılmaz, C., İpek, N., Ünlü, M., ve İskender Kılıç, P. (2016). Türkeli: -Mekân, Nüfus, Tarih. Trabzon: Serander Yayınları.

istikrarlı bir şekilde kullanmaya devam etmektedir. *Usva* yer adı ağızlarda çeşitli değişimlere de uğrayarak *Usva/Usba/Uspa* şeklinde telaffuz edilir. Bu kullanımların üçünü de yörede çok sık duyabiliriz. Satı köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 5 mahallesi vardır. Bunlar *Satı (Merkez)*, *Aşağı Usva*, *Çınar*, *Sökü* ve *Yukarı Usva* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 211 olarak kaydedilmiştir.

Satı kelimesi *Türkçe Sözlük*'te "1. Satma işi; satış, 2. Adanmış." (TS, 2005, s. 1708) anlamlarıyla açıklanmıştır. Bu anlamlara ilave olarak *Derleme Sözlüğü*'nde "1. Zaten, aslında, 2. Düğün armağanı, 3. Satılık mal" (DS, 2009, s. 3552) maddeleri de verilir. Bu isim yöre ağzında *ı>u* değişimi ile *Satu* olarak da telaffuz edilmektedir. Yörede "adanmış" anlamını da yansıtan halk inancı gereği Satı adı kız-erkek ismi olarak da doğan çocuklara verilir. Bu inanışla ilgili Ülkütaşır "Uzun müddet çocuğu olmıyan, yahut olupta yaşamıyan ailelerin, doğan çocuklarına isim seçer ve verirken riayet ettikleri bazı an'aneler mevcuttur. Mezkûr an'aneler hulâsatan şunlardan ibarettir: Çocuğu olmıyan aileler yatırlardan dilek diler, bunlara kurban adar. Çocuk doğunca -yaşına girmeden- yatıra gider, adağını icra eder ve bunu oraya satar. Bununla beraber, bazı yerlerde de "Satı taşı" mevcuttur. Bu taş ziyaret edilir. Ziyaretten sonra, dedenin himmetiyle, çocuk olurmuş. İşte gerek adak ve gerek ziyaret suretiyle doğan çocuklara, kız olursa "Satı" erkek olursa "Satılmış" adı verilir" (Ülkütaşır, 1931, s. 165-166).

Satı kelimesinin yer adı olarak kullanım durumuna bakıldığında Kayseri Develi ilçesine bağlı bir mahalleye bu adın verildiğini söyleyebiliriz.

Tablo 3.29 Satı köyünden derlenen toponimler

Aşağı Uspa Köyü	Özkatı	Yukarı Uspa/Usva	Çınar Geriş	Çınar Köyiçi
Harman Yanı	Büyük Armut Yanı	Çınar Esköyü	Ferah Köy	Sökü
Kabadağ	Dereyanı	Çayırdüzü	Abdurrahman Yeri	Çayırbaşı
Kaba Köy	Çukur Tarla	Çınar	Çınar Mityeri	Ayvaz
Ulu Yol	Çayırbaşı	Büyük Armut	Harman Yeri	Çınar Geriş Yolu
Çökelez Yakası	Karaköy	Gölyanı	Kepe Armut	Çınar Öteyüz

3.29'un devamı:

Eyrek	Gölbaşı	Çaybaşı	Çınar Köyiçi	Aşağı Uspa Dere
Keste Girişi	Özler	Satı Köyiçi	Armutdüzü	Kavukkavlak
Köpükara	Usva Mahallesi	Kabaköy		

3.8.26. Sazkışla

Sazkışla köyü, Türkeli ilçe merkezine 10 km mesafe uzaklığındadır. Yılmaz, a.g.e⁷'de köyün eski isminin *Sazak* ve *Kışla* olduğuna işaret eder (Yılmaz, 2016, s. 321). Köyün ismi daha çok *Kışla* şekliyle zikredilir. Köye yerleşen göçmenlerle ilgili olarak, 93 Harbi sonrası Batum göçmenlerinin bir kısmının Aspişen ve Suluçukur mahallesine yerleştiği ve bu sebeple göçmenlerin meskun olduğu mahallelerin *Gürcüler köyü* ismiyle anıldığı ifade edilir (İpek, 2016, s. 309). Sazkışla köyünün 2021 yılı itibarı ile bilinen 4 mahallesi vardır. Bunlar *Kışla (Merkez)*, *Aş. Bişer*, *Sazak* ve *Suluçukur* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 135 olarak kaydedilmiştir.

Sazkışla yer adı *Saz + kışla < Sazak + kışla* kuruluşundan bozulmadır. Sazak kelimesi “1. Kuvvetli esen rüzgâr; 2. Bataklık, sazlık; 3. Mersin” (TS, 2005, s. 1717) anlamlarına gelir. *Tarama Sözlüğü*’nde de “Sazlık, bataklık” (TrS, 2009, s. 3360) anlamıyla yer edinir. Anadolu’dan derlenip *Derleme Sözlüğü*’ne işlenen anlamlara baktığımızda sazak kelimesi farklı anlamlarıyla da göze çarpar. Yörede kullanım “1. Bataklık, sazlık” (DS, 2009, s. 3564) şeklindedir. Doerfer’in TMEN adlı etimoloji sözlüğünde de *sazak* kelimesi ‘bataklık, sazlık’ anlamıyla verilir ve kelimenin kökeni Türkçe verilip tahlili de *saz + (a)k* olarak yapılır (Etimoloji Sözlüğü, TDK).

Kışla ismi ise “1. Askerlerin toplu olarak barındıkları yapılar bütünü; 2. Koyun ve keçi sürülerinin gecelediği veya kışın barındığı kapalı ağıl.” (TS, 2005, s. 1169) anlamlarına gelir. *Derleme Sözlüğü*’nde de “1. Koyun ve keçi sürülerinin gecelediği ya da kışın barındıkları kapalı ağıl, 2. Köye yakın tarla, 3. Yakın köye gönderilen kışlık eşya” (DS,

⁷ a.g.e.: Yılmaz, C., İpek, N., Ünlü, M., ve İskender Kılıç, P. (2016). *Türkeli: -Mekân, Nüfus, Tarih*. Trabzon: Serander Yayınları.

2009, s. 2847) anlamları ile kaydedilen *Kışla* yer adının askerlikle ilgili olmayıp diğer anlamlarına haiz olduğu kanısındayız.

Yer adının yapısı incelenecek olursa, bugünkü şekline bakınca *sazak* kelimesinin sadece kök kısmı *saz* ile *kışla* ismi birleşip birleşik bir yer adı oluşturmuştur. *Sazak* kelimesinin mahiyetinin sıfat olması dolayısıyla bir sıfat ve bir isimle oluşan sıfat tamlaması yapısındadır.

Sazkışla yer adının ayrı ayrı parçalarıyla oluşan yer adları mevcuttur. Fakat yerleşim birimine yer adı olarak *Sazkışla* tamlaması şekliyle Türkeli dışında başkaca bir yerde tespit edebilmiş değiliz.

Tablo 3.30 Sazkışla köyünden derlenen toponimler

Köyiçi	Akgül	Sazak	Gölaltı	Cinnos
Gerişler Harman	Öteyüz	Gölyanı	Gerişharman Yanı	

3.8.27. Taçahmet

Taçahmet köyü, Türkeli ilçe merkezine 8 km mesafe uzaklığındadır. Ağızlarda yer adı *Tacâmet* şeklini alır. Köyün adı 1907 kayıtlarında “Taşahmet” olarak geçmektedir (Nişanyan, 2023, s. 605). Taçahmet köyü ve Helaldı, Keşköy, Yusufllu Köyü Emreli Mahallesinin birleşimi ile 5 Aralık 1989’da Sinop ili Türkeli ilçesine bağlı olarak Güzelkent belde belediyesi kurulmuştur (Resmî Gazete, Sayı: 20363). Taçahmet Köyü’nün 2021 yılı itibarı ile bilinen 4 mahallesi vardır. Bunlar *Tacahmet (Merkez)*, *Karşı*, *Kocadüzü* ve *Silahcı* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 199 olarak kaydedilmiştir.

Taçahmet köyünün ismi sıfat ve bir özel ismin birleşimiyle oluşmuştur. Sıfat tamlaması kuruluşuyla oluşan isimlerdendir. Köye bu ismin neden verildiği bilinmemektedir. Köyün kuruluş tarihi 15. yüzyıla kadar indirgenebilmektedir (İpek, 2016, s. 309).

Yer adı olarak *Taçahmet* kelimesini tespit edebildiğimiz başka bir yer yoktur. Özel isimlerle kurulan sayısız yer adı vardır. Özellikle birleşik yapıda oluşan bu yer adları içerisinde de *Ahmet* özel ismiyle kurulan yer adları dikkat çekecek ölçüdedir. İsmi kullanım amacı çeşitli nedenlerden olabilir. *Taçahmet* ismindeki özel ismin hangi sebeple yer adı olduğu bilinmemektedir.

Tablo 3.31 Taçahmet köyünden derlenen toponimler

Hasırlık	Kocadüz	Silahcı Mahallesi	Köyiçi	Deliğa Köyü
Pekmez Toprağı	Yazıcı	Kaplumbağ	Köyaltı	Bezirhane Karşı
Kabaarmut	Yukarı Çayırılar	Yukarı	Yukarıca	Bezirhan
Kestanelik	Emrelli	Kilise Yanı	Samanlık Arkası	Hudu Köyü
Kuyu Düzü				

3.8.28. Taşgüney

Taşgüney köyü, Türkeli ilçe merkezine 10 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski ismi kayıtlarda *Cabanay* olarak geçmektedir (Köylerimiz, 1968, s. 502). Nişanyan ise bu eski ismi *Çebanay* (1914 kayıtlarında) veya *Cebenay* (1928 kayıtlarında) şeklinde verir (Nişanyan, 2023, s. 605). Yine Yakupoğlu bu yörede de kayıt ettiği *Canbay* (Cabanay) adını ele alırken bu adın Kıpçak-Moğol-Uygur adlarına benzediğini ekler ve Acar da yöredeki Kıpçak dil unsurları ile bu çalışmayı destekler (Yakupoğlu, 2007, s. 120; Acar, 2018, s. 649). Bu ismin *Taşgüney* olarak değiştirilmesi tarihi ise 1928-1968 arası olarak gösterilir (İpek, 2016, s. 309). Yörede yaşayanlar eski yer adını *Cabanay* şeklinde hâlâ sıkça kullanmaya devam etmektedir. Taşgüney köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 5 mahallesi vardır. Bunlar *Taşgüney (Merkez)*, *Aktaş*, *Ayvasıl*, *Hatip* ve *Kıloğnaz* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 365 olarak kaydedilmiştir.

Taşgüney yer adının nereden geldiği bilinmemektedir. Kanaatimizce ilk kelime olan *taş* kelimesi *taş>dış* bugünkü *dış* kelimesinin Eski Türkçe şeklidir. Bu yönden bakınca da isim bir sıfat ve bir ismin birleşimiyle oluşmuştur. Yani yer adı sıfat tamlaması kuruluşuyla oluşan isimlerdendir. O halde anlama bakacak olursak iki kelimenin de anlamı açıktır.

Yer adı olarak *Taşgüney* ismine başkaca bir yerde rastlamadık.

Tablo 3.32 Taşgüney köyünden derlenen toponimler

Küçük Aktaş	Kapan Mevki	Baliyoz	Aşağıköy	Hatipköy
Erdoğan	Erik Yanı	Ayvasıl	Çayrlar	Aktaş
Yukarı Mahalle	Kavaklık	Evyeri	Koru Düzü	At Avlosu
Eski Değirmen	Cinoğlu	Gemiyeri	Evaltı	Kıran
Çevlik				

3.8.29. Turhan

Turhan köyü, Türkeli ilçe merkezine 4 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski ismi 1900 yılı kayıtlarında *Tosos* olarak geçmektedir (Nişanyan, 2023, s. 605). *Köylerimiz* adlı eserde bu eski yer adı verilmemiştir. Sadece Kastamonu'nun Cide ilçesine bağlı Kuşkayası köyünün eski adı *Tosos* olarak verilir (Köylerimiz, 1968, s. 391). 1841 kayıtlarına göre *Dayıda* divanına bağlı üç köyden biridir (Kılıç, Ünlü, İpek, 2016, s. 108).

Tosos yer adı hâlâ oldukça sık kullanılmaya devam etmektedir. Hatta yörede bu eski yer adının *Turhan* isminden daha çok kullanıldığını söyleyebiliriz. *Tosos* isminin Turhan olarak değiştirilmesinin muhtemel tarihi olarak İttihat ve Terakki Dönemi işaret edilir (İpek, 2016, s. 310). Mezkur köyde Türklerle beraber Rum nüfusun da yaşadığı bilinir. Demir, Türkçe konuşan Rum nüfusun olduğu köylere bu yerleşim yerini de ekler (Demir, 2019, s. 445).

Turhan köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 8 mahallesi vardır. Bunlar *Turhan (Merkez)*, *Birnit*, *Çay*, *Demirci*, *Geday*, *Güney*, *Kıran* ve *Semiye* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 283 olarak kaydedilmiştir.

Turhan yer adı basit yapıdadır. “1. Soylu ve seçkin kimse, 2. Eski Türklerde vergi ödemeyen, hükümdar huzuruna izinsiz girebilen, 3. Saygın kimse, 4. Turahan” gibi anlamları vardır.

Turhan yer adının yerleşim birimine verilen başkaca örneğini tespit edemedik.

Tablo 3.33 Turhan köyünden derlenen toponimler

Merkez	Kavancık	Kıran	İslam Yeri	Güney
Kıran Yanı	Sazak	Bayguda	Andan Gölü	Ayen
Sülük Gölü	Ahmetoğlu Yeri	Kilise Yanı	Özbostan	Sökme
Beynit Altı	Çay Mahallesi	Arpalık	Obrukluk	Köyiçi
Demirci Mahallesi	Abdi	Morza Karşısı	Yulaf Yeri	Andan
Obruklar	Seyir Düzü	Çayıçi Mahallesi	Obruk	Morza
Dağaltı	Beynit	Aşağı Yazı	Karantılık	Sepetiçi
Geday	Çavuş Yeri	Oluk Poyrazı	Karaman Deresi	Cinoğlu Yeri
Semiye	Laz Köyü			

3.8.30. Yapraklı

Yapraklı köyü, Türkeli ilçe merkezine 6 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski ismi kayıtlarda *Bollu* olarak geçmektedir. Yapraklı köyü eski adıyla Bolla, Ayandon Divanının sınırları içindeki dokuz köyden biridir (İskender Kılıç, Ünlü, İpek, 2016, s. 69). Köyün adının Yapraklı olarak değişmesi 1928-1968 yılları arasındadır (İpek, 2016, s. 310). Yörede eski yer adı Bolla olarak bilinir. Köylerimiz adlı eserde de yörede kullanıldığı şekliyle kaydedilmiştir (Köylerimiz, 1968, s. 546). *Bolla* yer adı yörede hâlâ en az bugünkü yer adı kadar sık kullanılmaya devam etmektedir. Yapraklı köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 3 mahallesi vardır. Bunlar *Yapraklı (Merkez)*, *Kirazcık* ve *Kuz* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 179 olarak kaydedilmiştir.

Yapraklı yer adı yaprak köküne /+lı/ yapım eki almış, türemiş yapıda bir isimdir. Yapraklı kelimesinin anlamı açıktır. Köyün eski ismi olan *Bolla (Billa)* kelimesi ise Anadoludan derlenen verilere göre “Abla” anlamıyla tanımlanır (DS, 2009, s. 666).

Yer adı olarak *Yapraklı* kelimesine baktığımızda Çankırı’ya bağlı ilçe adı, Adıyaman (Kahta), Muş (Malazgirt) ilçelerine bağlı köylere isim olurken, Artvin (Ardanuç), Antalya

(Elmalı) ve Kahramanmaraş (Elbistan) ilçelerinde de mahalle ismi olarak karşımıza çıkar. Bu yerleşim birimleri dışında köy, mahalle ve mezralara da ad teşkil etse de biz örneklendirmek için bu kadarını yeterli gördük.

Tablo 3.34 Yapraklı köyünden derlenen toponimler

Arpalık	Kalaycı	Yukarıköy	Manav	Çingen Suyu
Memiş Mahallesi	Gücükgöynüğü	Dibekyanı	Akçasu	Taşyanı
Mezarlık	Kabarcı Yeri	Ağanın Göynüğü	Atyeri	Kababoz
Subaşı	Karaahmet Meşeliği	Düzgöynük	Camiyanı	Kabakçı Yeri
Harmanlar	Mezarlık Başı	Tepe Göynük	Düzoluk	Gölyanı
Tepe Göl	Tepebölük	Gerçe		

3.8.31. Yazıcı

Yazıcı köyü, Türkeli ilçe merkezine 7 km mesafe uzaklığındadır. Yazıcı köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 3 mahallesi vardır. Bunlar *Yazıcı (Merkez)*, *Dayı* ve *Karşı* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 228 olarak kaydedilmiştir.

Yazıcı isminin anlamı açıktır. Yine de bahsetmek gerekirse *Yazıcı* kelimesi *Türkçe Sözlük*’te “1. Yazar, 2. İşi yazı yazma olan kimse, 3. Bilgisayarda hazırlanan metin, resim ve çizimleri kâğıt üzerine yazan araç, 4. Orduda yazı işleri ile uğraşan er veya erbaş, 5. Bir filmin yazılarını hazırlayan, yazıcı cihazı kullanan kimse.” anlamlarıyla tanımlanır. Kelime *yaz-* filinden türeyerek oluşmuştur yani türemiş yapıda bir isimdir.

Yer adı bilimi açısından baktığımızda *Yazıcı* isminin başka yerleşim yerlerine ad olduğu da tespit edilmiştir. Ağrı ili Merkezine bağlı bir köy ve Ordu ili Korgan ilçesine bağlı bir mahalle tespit edilen bu yerleşim yerleridir.

Tablo 3.35 Yazıcı köyünden derlenen toponimler

Köyiçi	Yukarı Harman	Merkez Mahallesi	Babanat	Aşağı Yazı
Saçlı	Haynaz	Köyaltı	Mezarlık Yanı	Seyliyanı
Kokarca	Harman Arkası	Göller	Aşağı Pınar	Köyaltı
Direk Yolu	Dayı Mahallesi	Dere Göynük	Darıdüzü	Karaağaçlar
Dereönü	Harman	Karşı Mahalle	Çay Yanı	Dibek Yanı
Çamlık	Düz Tarla	Dere	Beyharmanı	Omurkıran

3.8.32. Yeşiloba

Yeşiloba köyü, Türkeli ilçe merkezine 8 km mesafe uzaklığındadır. Köyün eski ismi kayıtlarda *Reyfes* veya *Reyfez* olarak geçmektedir. Farklı yazım imlaları ile Reyfes, Reyfaz, Refsen şeklinde nüfus defterlerine kaydedildiği tespit edilmiştir (İpek, 2016, s. 310). *Köylerimiz* adlı eserde de Reyfes şeklinde kaydedilen bu eski yer adı yörede Reyfez tarzı ile hâlâ çok sık kullanılmaya devam etmektedir. Reyfez/Reyfez yer adının Yeşiloba olarak değiştirilmesi tarihi olarak yine 1928-1968 yılları arası işaret edilir (İpek, 2016, s. 310).

Yörede göçlerle beraber gelip yerleşen Rumlar olduğu bilinir. Buraya yerleşen Rum halkının dilinin Yalu (es. Yalı), Düzler (es. Morza), Hamamlı (es. Ayandon), Helaldı, Gaziler (es. Taista/Dayısta) ve Turhan (es. Tosos) köylerinde yaşayan Rumların dilinin aksine Rumca olduğunu Demir şöyle ifade eder:

“Gerek Sinop gerek Gerze’deki Rumlar Rumca konuşmaktaydı. Ayrıca Sinop sancağında yer alan bazı köylerde yaşayan halkın anadili de Rumcaydı. Bunlar, Sinop yakınlarındaki 590 nüfuslu Profitis İlias (Prophet Elijah/İlyas Peygamber) ya da Stavraköy, 269 nüfuslu Karacaköy, 493 nüfuslu Yukarıköy, 218 nüfuslu Derviş Yeri ve Reyfes(z) köyleriydi.” (Demir, 2019, s. 445).

Yeşiloba köyünün 2021 yılı itibarı ile bilinen 8 mahallesi vardır. Bunlar *Yeşiloba* (Merkez), *Aşağı Kurvana*, *Kadiroğlu*, *Kurt*, *Pazaryeri*, *Sarpıca*, *Sağ* ve *Yukarı Kurvana* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 367 olarak kaydedilmiştir.

Yeşiloba yer adı bir sıfat ve bir ismin birleşimiyle oluşmuştur. Sıfat tamlaması kuruluşuyla oluşan isimlerdendir. İki kelimenin de anlamı açıktır. *Yeşil* kelimesi renk ifade ederken *oba* kelimesinin birçok anlamı vardır. *Türkçe Sözlük*'te bu anlamlar “1. Göçebelerin konak yeri; 2. Bu yerde konaklayan göçebe halk veya aile; 3. Genellikle bölmeli göçebe çadırı.” (TS, 2005, s. 1487) olarak açıklanır.

Toponim olarak *Yeşiloba* yer adının görüldüğü yerler Antalya (Korkuteli), Denizli (Bekilli), Konya (Yunak) ve Manisa (Demirci) illerine bağlı ilçelerde mahallelere yer adı olurken, Batman (Beşiri), Kırşehir (Merkez) ve Kilis (Musabeyli) illerine bağlı ilçelerde yerleşim birimi olan köye ad olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.36 *Yeşiloba* köyünden derlenen toponimler

Çorak	Köyiçi	Çayırdüzü	Aşağı Kurvana	Karagöl
Kumluk	Kıran	Köyaltı	Gediya	Göldağı
Düzdağ	Elot	Köyönü	Sarpaca	Göynük
Değirmen	Beyharmanı	Yukarı Kurvana	Savay	Hergele Yanı
Kurvana	Kurt	Sarpaca Karşısı	Meran Köy	Soğköy İçi
Soğköyü Altı	Değirmenönü	Dere Göynük	Çarşamba	

3.8.33. Yusufllu

Yusuflu köyü, Türkeli ilçe merkezine 4 km mesafe uzaklığındadır. Yusuflu köyünün 2021 yılı itibari ile bilinen 4 mahallesi vardır. Bunlar *Yusuflu (Merkez)*, *Ayançeşme*, *Balaycık* ve *Emrelli* olarak bilinir. Köyün nüfusu 2021 verilerine göre 164 olarak kaydedilmiştir.

Yusuflu yer adı *Yusuf* ismine /+lu/ yapım eki almıştır, kelime türemiş yapıdadır. Bu yerleşim yerine neden Yusuflu yer adının verildiği bilinmemektedir. *Yusuf* özel ismi; peygamber ismi, herhangi bir yerin banisi yahut yörede sevilen sayılan birinin ismi gibi sayamayacağımız kadar çok çeşitli nedenlerden verilmiş olabilir. Biz sadece *Yusuflu* yer adının özel adla oluşturulduğunu zikredebiliriz.

Yusuflu adının yerleşim birimlerine yer adı olarak verildiği illere bağlı ilçeler şunlardır: İzmir (Bayındır), Ordu (Fatsa) ve Hatay (Kırıkhan). Verilen yerlerin üçünde de Yusuflu ismi “mahalle” statüsündeki yerleşim birimine yer adı olmuştur.

Tablo 3.37 Yusuflu köyünden derlenen toponimler

Göller	Emrelli Mahallesi	Elmalık	Minasçayı	Olukyeri
Yıldırım Mahallesi	Balaycık	Fındık Bahçesi	Meşelik	Evaltı
Luap	Güney	Köyüstü	Minas	Kestanelik
Kavlaklık	Kerimçayı	Budakdağı	Keten Gölü	Emrelli Altı
Kocaahmet Yeri	Göl Yanı	Güllük	Gavur Üstyanı	Minas Altı
Löraç	Kıran	Zeytin Bahçesi	Çam-Meşe Ormanı	Pekmez Toprağı
Karıplar	Budak			

4. TÜRKELİ YER ADLARININ SINIFLANDIRILMASI

4.1. DİLBİLİMSEL SINIFLANDIRMA

4.1.1. Ses bilgisi

4.1.1.1. Türkeli ilçesinin yer adlarında görülen ses olayları

Dil, konuşurları tarafından üzerinde belli bir uzlaşma yaşanmış kurallar bütünüdür. Bu uzlaşma, aynı dil konuşurunun ortak bilinçaltı, ortak tarih, ortak kültür gibi çok sayıda ve farklı boyuttaki ortaklıkların bir araya gelmesiyle teşkil edilir. Dildeki uzlaşmalar kimi zaman kasıtlı, kimi zaman gayri ihtiyari şekilde gerçekleşir.

Yazı dili ölçünlü dile bağlı olarak onun kuralları kapsamında değişir. Konuşma dili ise çeşitli farklılıklar gösterir, standarda bağlanamaz. İkisinin bu yönüne bakacak olursak yazı dili sert kurallara sahipken konuşma dili esnektir. Bu esneklik dillerdeki ağızların oluşumunun hem nedeni hem sonucudur. Konuşma dilindeki ölçünlü dilden belirgin

şekildeki farklılıkları özellikle kırsal kesimde, Anadolu ağızlarında çok açık bir şekilde görürüz. Bu farklılıklar her ne kadar ses olayları içerisinde incelenecek olsa da bunların (birkaç örnek hariç) ölçünlü dile yansımaları görülemez. Bu da ölçünlü dilin standart kurallara bağlanmasından kaynaklanır. Dillerin fonetik- morfolojik özellikleri kendi bünyesinde farklılık gösterir. Her dilin kelime türetmede kendine has karakteristik kuralları vardır.

Ses olayları öncelikli olarak dilin yapısal özelliklerine uymayan kelimeler üzerinde gerçekleşir. Bu değişmelerin bir kısmının yabancı dillerden alınan kelimelerde kalıcı olarak gerçekleştiği görülürken değişimlerin bir kısmı da Türkiye Türkçesi ağızlarında daha çok geçici olarak kendini gösterir. Bu değişimleri örneklendirerek açık hale getirmek gerekirse, kökeni Arapça olan iki kelime olan *attar* ve *mihekk* kelimelerini ele alalım. Türkiye Türkçesinde bu kelimeler *attar>aktar* ve *mihekk>mihen* olarak ifadesini bulur. Bu örnekler bakıldığında bu kelimelerdeki ses değişimlerinin kalıcı olduğu açıktır. Dildeki bu değişimi dilin yapısıyla açıklayabiliriz. Anadolu ağızlarındaki geçici değişmelerin örneğini ise uzakta aramamak lazım. Özellikle kırsal kesimlerde geçici ses olaylarının örneğine çok sık rastlanır. *pırasa>pırsa*, *Recep>Ercep* gibi kullanımlar sadece ağızlarda görülen geçici ses değişimlerine örnek teşkil eder. Anadolu ağızlarında özellikle ses türemesi, ses düşmesi, göçüşme gibi ses olaylarının sayısal çokluğu dikkat çekse de diğer ses olayları da elbette görülür.

Yabancı bir dilden alınan kelimenin kendi dil özelliklerimize göre yeni bir forma kavuşturulmasıyla -dil yapısına uydurulmasıyla- kelimeyi benimseme işlemi gerçekleştirilir.

Ses olaylarının oluşumları kimi zaman az emek yasasıyla kimi zaman ise dilde ekonomiklik olarak açıklanır. Ergin (2011), ses olaylarının oluşumunu “Bütün sesler dil birliklerinde keyfi bir şekilde yan yana gelmezler. Bazı sesler bazı seslerle birleşmez, bazı sesler gramer birliğinin bazı yerlerinde kendilerini muhafaza edemez; bazıları birbirleriyle yer değiştirmek ister; bazıları yanlarındaki sese tesir eder; bazıları birbirine karışır; bazıları değişir; hülâsa, bir gramer birliğinde bir araya gelen sesler muayyen bir nizam dahilinde birbirlerine bağlanır ve birliklerini devam ettirirler. İşte bu yüzden gramer birliklerinde seslerin muayyen şartlarda birbirlerine bağlanmalarının icabı olarak birtakım ses hadiseleri meydana gelir.” (Ergin, 2011, s. 50-51) cümleleriyle ifade eder. Tayin edilen bu değişimlerin neye göre ve hangi şartlarda olacağı tamamen dilin tasarrufuna kalmıştır.

Biz bu çalışma üzerinden Türkeli ilçesi ve köylerinden derlenen yer adlarının ses olaylarını aşağıda vereceğiz. Burada da yukarıda ifade edildiği gibi değişimler genellikle ağızlarda görülür. Tespit edilen yer adlarından, ses olayına uğrayıp da yazı diline yerleşen tek örneği “Abaza, Abazalar” yer adıdır. *Abhaz> Abaza* şeklinde vuku bulan bu ses olayı, kategorisine göre aşağıda tekrar ele alınacaktır.

Aşağıda ünlü seslerin ve ünsüz seslerin ses özellikleri verilmiştir. Tespit edilen yer adlarındaki değişimleri anlamlandırmak için seslerin vasıflarını iyi bilmek gerekir. Bunun için seslerin özelliklerini hatırlatmak amacıyla aşağıdaki tablolarda seslerin özelliklerine toplu bir biçimde yer verilmiştir.

Ünlüler ve özellikleri:

Seslerin özellikleri bize kelimenin kökeni hakkında bilgi verir. Nitekim Türkçe kelimeler için bir araya gelen ses birlikteliğinin büyük ünlü uyumu ve küçük ünlü uyumuna uyması kelimenin Türkçe olup olmadığı hakkında bir kriterdir. Bunların ilki kalınlık-incelik uyumu Türkçenin en kadim, karakteristik ses olaylarından. Bu uyum bugün “büyük ünlü uyumu” olarak ifade edilmektedir. Ercilasun’un (2004), Göktürk metinlerinde büyük ünlü uyumuna uyan kelimelere verdiği örneklerden birkaçı: aytıgma (denilen), bedizet- (süsletmek), süyüglüg (mızraklı), başlıgıg (başlıy), yirgerü (yere doğru), Tabgaçgı (Tabgaç’taki, Çin’deki), balıkdakı (şehirdeki), yorıyur (yürür) vb. şeklindedir (Ercilasun, 2004, s. 179).

İkincisi ise düzlük yuvarlaklık ve genişlik-darlık meselesidir. Bu durum da “küçük ünlü uyumu”nu ifade eder ki bu uyum Eski Türkçe metinlerde tam değildir. Ercilasun (2024), “Yardımcı ünlülerle bazı ek ünlüleri düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyduğunu” ifade eder (Ercilasun, 2004, s. 179).

Ünlüler kalınlık- incelik, genişlik-darlık ve düzlük-yuvarlaklık durumuna göre aşağıda tabloda verilmiştir:

Tablo 4.1 Ünlülerin Ses Özellikleri

Kalın (Art)	İnce (Ön)		
a	e	Geniş	Düz
ı	i	Dar	

Tablo 4.1'in devamı:

o	ö	Geniş	Yuvarlak
u	ü	Dar	

Ünsüzler ve özellikleri:

Ünsüzlerin de ses özelliklerine göre tasnifine bakacak olursak: ses tellerinin durumuna göre; sert ünsüz, yumuşak ünsüz; boğumlanma noktalarına göre; dudak ünsüzü, diş ünsüzü, damak ünsüzü, ve gırtlak ünsüzü olarak ve ses yolunun durumuna göre ise sürekli ünsüz ve süreksiz ünsüz olarak sınıflama yapıldığını görürüz. Ses tellerinin titreşmesiyle tonlu (yumuşak, ötümlü, sedalı) sesler oluşurken tonsuz (sert, ötümsüz, sedasız) sesler titreşme olmadan oluşurlar. Boğumlanma noktasına göre dört temel başlık sıralamamıza rağmen bunların ikisinin birleşip oluşturduğu ara özelliklere sahip sesler de vardır. Bunlar çift dudak ünsüzü, diş dudak ünsüzü, diş damak ünsüzüdür. Damak ünsüzleri de ön damak ve art damak ünsüzü olarak iki farklı karaktere sahip özellik göstermektedir. Ses yolunun durumuna bakıldığında ise; ünsüzler ses yolunun kapalı olması durumunda süreksiz, ses yolunun dar olması durumunda ise sürekli niteliğe sahip olurlar.

Ünsüz seslerin sayıca ünlü seslere nispeten daha fazla olması tasnifi karışık bir hale getirebilir. Tasnifin daha net anlaşılabilmesi için tasnifin tablosu aşağıda verilmiştir:

Tablo 4.2 Ünsüzlerin Ses Özellikleri

Boğumlanma Noktasına Göre (Çıkış noktası, Çıkak) Ünsüzler	Tonlu (ötümlü, sedalı, yumuşak)		Tonsuz (ötümsüz, sedasız, sert)	
	Sürekli	Süreksiz	Sürekli	Süreksiz
Dudak	m,v	b	f	p
Diş	j,l,n,r,z	c,d	s,ş	ç,t
Damak	ğ,y	g	-	k

Tablo 4.2'nin devamı:

Gırtlak	-	-	h	-
---------	---	---	---	---

a) Ses Türemesi

Yan yana gelemeyen sesler arasında bir sesin türemesi ile ses türemesi görülür. Türkçede özellikle kelime yapımında ek-kök arasında türeme meydana gelir. Bunun nedeni Türkçede iki ünlünün yan yana gelmemesi (hiatus) ve bunun gereği olarak iki ünlünün arasına bir sesin türemesidir. Bu durum içseste meydana gelirken önseste (protez) ve sonseste de türemeler meydana gelebilir. Türkçe'de kelimeler *c,f,ğ,h,j,l,m,n,r,v,z* sesleri ile başlamaz (yansıma sesler (cıvıl- vb.) ve bazı istisnai durumlar dışında, ör. Hatun, ver-vb.). Alıntı kelimelerin önsesinde olan bu sesler nedeniyle konuşma dilinde birtakım önses türemesi olur (ör. *leğen>ileğen*). Bahsedildiği gibi bu tip türemeler ağızlarda kalır, yazı diline yansımaz.

Türkçede ünlü ile biten bir köke, ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde dilin ses yapısı yan yana iki ünlü bulundurmaya elverişli olmadığından, böyle durumlarda ya ünlülerden biri düşecektir; ya da ses çatışmasını önlemek ve bu ünlüleri korumak için araya koruyuculuk işlevi gören bir ünsüz girecektir. Ünlü düşmesiyle kelimenin anlam yapısı zarar görebileceği için, dilimiz ünsüz türemesini yeğlemiştir (Korkmaz, 2009, s. 29).

Ses türemeleri özellikle ağızlarda daha çok yabancı kökenli kelimeler üzerinde görülür.

Ses türemesi seslerin niteliğine göre ünlü ve ünsüz türemesi olarak ikiye ayrılır. Çalışmamızda derlenen yer adları içerisinde ünsüz türemesi olan yer adına rastlanmamıştır. Bu durumda ünsüz türemesi yoktur çıkarımı yapılamaz elbette. Ulaşılamayan başkaca yer adlarının da olabileceği unutulmamalıdır.

Türemeler ünlü ve ünsüz türemesi olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu türemeler kelimelerdeki gerekliliklerine göre önses, içses ve sonseste görülebilir.

- **Ünsüz türemesi**

Derlediğimiz malzemeler içerisinde örneği yoktur.

- **Ünlü türemesi**

Urus harmanı

Urus < Rus

“Önseste /u-/ sesi türemesi”

Abaza, Abazalar

Abaza < *Abhaz*

“Sonseste /-a/ sesi türemesi”

b) Ses Düşmesi

Ses düşmelerine de ağızlarda oldukça sık bir biçimde rastlanır. Burada dilde ekonomiklik, az emek çabasını daha net görmek mümkündür. Yine bu düşme olayı da ünlü ve ünsüz düşmeleri olarak görülür. Kelimenin söyleyiş kolaylığı sağlayacağı nokta neresi ise düşme de oradan olacaktır. Yani düşmeleri de önses, içses ve sonseste görmek mümkündür.

- **Ünsüz düşmesi**

Abaza, Abazalar

Abaza < *Abhaz*

“İç seste /-h-/ sesi düşmesi”

Gavur üstyanı

Üstyani < *üsyani*

“İç seste /-t-/ sesi düşmesi”

Ahmetoğlu yeri

Ametolu < *Ahmetoğlu*

“İç seste hem /-h-/ hem de /-ğ-/ düşmesi”

Beyhan

Beyan < *Beyhan*

“İç seste /-h-/ sesi düşmesi”

Bezirhan, Bezirhane karşı

Beziran < *Bezirhan*

“İç seste /-h-/ sesi düşmesi”

Üstbaş

Üsbaş < *Üstbaş*

“İç seste /-t-/ sesi düşmüştür.”

Üstbedel

Üsbedel < Üstbedel

“İç seste /-t-/ sesi düşmüştür.”

- **Ünlü düşmesi**

Kilisecek, Kilise Yanı, Kilise Yanı, Kilise Yanı, Kilisecek, Kilise Arkası, Kilise Yanı

Kilsecik < kilisecek

“İç seste /-i-/ sesi düşmesi”

Emiroğlu, Emiroğlu köyü

Emrolu < Emirolu

“İç seste /-i-/ dar sesi düşmüştür. Arapça kelimenin aslı emr şeklindedir. Asli şekline dönmüştür.”

c) Tekleşme

Birebir aynı özelliklere sahip seslerin birinin farklı bir özellikteki ses yapısına dönüşmesi ile oluşur. Genellikle kendini söyleyişte gösteren bu durumun yazımda karşılığı çok fazla görülmez. Özellikle çalışmamızdaki tespit edilen ses olayları bu şekildedir.

Abdurrahman yeri

Abdurahman < Abdurrahman

“Aynı sestten birinin düşmesi ile oluşur.”

d) Hece Kaynaşması (Habloloji)

Orta hecenin yutumu ile hece düşmesi olarak ifade bulan bu ses olayı meydana gelir. Genelde ğ, h, y gibi zayıf ünsüzlerin varlığına bağlı olarak oluşur.

Ağadüzü, Ağaköyüstü, Ağanın göynüğü, topalağa, Arka lögöp, Arka löp, Aşağı Atmaca, Aşağı Çayır, Aşağı evaltı, Aşağı Hizar Yanı, Aşağı Kilise, Aşağı Kurvana, Aşağı mağara, Aşağı Mahalle, Aşağı Mahalle, Aşağı Pınar, Aşağı Tarla, Aşağı Tepe, Aşağı Uspa Dere, Aşağı Uspa Köyü, Aşağı Yazı, Aşağı Yazı, Aşağı Yazı, Aşağıgöynük, Aşağıki Kum, Aşağıköy, Aşağıköy, Aşağıköy, Aşağıköy, Ayı yatağı, Geyik yatağı, Karaağaç, Karaağaç Boğazı, Karaağaç Harmanı, Karaağaç Yanı, Karaağaç Yanı, Karaağaç Yanı, Karaağaçlar, Karaağaçlar, Uzun karaağaç

Akçaağaç, Akçaağaç yanı “/ağ-/ hecesi /-a-/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Akçaaç < Akçaağaç

Arıba < arıbağı “/-ğā/ hecesi /-a-/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Arka lögöp, Hacı löp

Löp < lögöp “Buradaki ses olayı lögöp ve löp şeklinde yazıya geçmiş ve sadece ağızda kalmış olarak iki türlü karşımıza çıkar.”

Aşağı atmaca

Aşa < Aşağı “Yer yön ifadeleri yer adlarında çok sık kullanılmıştır. Burada biri üzerinden ses olayları gösterilmiş, diğer birebir aynı ses olayına sahip adlar tekrardan kaçınmak için sadece yukarıda zikredilmiştir.”

Ayı yatağı, Geyik yatağı

Yata < yatağı “/-ğı/ hecesi /a/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Budakdağı

Budakda < Budakdağı “/-ğı/ hecesi /a/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Buzağı

Buza < Buzağı “/-ğı/ hecesi /a/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Çayıçi kasımbağı

Kasımba < Kasımbağı “/-ğı/ hecesi /a/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Değirmen, değirmen arkası, değirmen götü, değirmen önü, değirmen yanı, değirmen yolu, değirmen üstü, Eski değirmen

Dermen < Değirmen “/-ğ-/ ve /-i-/ sesleri /-e-/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Emiroğlu, Emiroğlu köyü

Emrolu < *Emirolu* “ /-ğ-/ sesi /-o-/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Eskiçayoğlu

Eskiçayolu < *Eskiçayoğlu* “İç seste /-ğ-/ sesi düşmüştür.”

Kamlumbağ

Kaplumba < *Kaplumbağa* “ /-ğa/ hecesi /-a-/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Kelağa

Kela < *Kelağa* “ /-ğ-/ ve /-a/ sesleri /-a-/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Meşe göğnü, Otlak göğnü

Göğnü < *Göynüğü* “ /-ğ-/ ve /-ü/ sesleri /-ü-/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

Sağırağa

Sağıra < *Sağırağa* “ /-ğ-/ ve /-a/ sesleri /-a-/ sesi üzerinde toplanmıştır.”

e) Ünlü Birleşmesi

Türkçe’de diftong yoktur. Aynı hecede iki ünlü yan yana bulunmaz. Yan yana gelmesi halinde ünlü seslerden birisi düşer. Bu olay aynı zamanda ses düşmelerinden ünlü düşmesinin de örneğidir. Belirttiğimiz gibi Türkçe’de diftong yoktur, burada yer adlarından vereceğimiz örneklerde ise ağızlarda görülür ve yazı diline geçeni tespitlerimiz içerisinde yoktur.

En az iki kelimeden oluşmuş ve ilk kelimesi ünlü ile biten ve ikinci kelimesi ünlü ile başlayan birçok örnek olmasına rağmen bu birleşme olayı bu tipte oluşmuş bütün yer adlarında aynı şekilde görülmez. Bunda etkili olan durumun kelime öncesi ve sonrası gelen diğer seslerin özelliklerinde aramak lazımdır.

Acıelma yanı

Acıelma < acelma

“Aynı hecede olmamasına rağmen söyleyişte aynı hecede görünümü vererek birleşme meydana gelmiştir.”

Alaca armut

Alacarmut < Alaca armut

“Aynı hecede olmamasına rağmen söyleyişte aynı hecede görünümü vererek birleşme meydana gelmiştir.”

Berikiöz

Beriköz < Beriki öz

“Aynı hecede olmamasına rağmen söyleyişte aynı hecede görünümü vererek birleşme meydana gelmiştir”

Kacaahmet yeri

Kacahmet < Kacaahmet

Ötekiöz

Öteköz < Öteki öz

“Aynı hecede olmamasına rağmen söyleyişte aynı hecede görünümü vererek birleşme meydana gelmiştir”

f) Göçüşme (Metatez, Yer Değiştirme)

Metatez veya diğer adlarıyla *yer değiştirme-göçüşme* kavramı “Kelime içindeki komşu veya uzak seslerin yer değiştirmesi olayı” (Korkmaz, 2003, s. 107) olarak tanımlanır.

Gölbez Pınarı

Göblez < Gölbez

“Ağızlarda /-l-/ ve /-b-/ sesi yer değiştirir, yer değişen sesler yan yanadır yani yakın göçüşme vardır.”

Marbel, Marbel güneyi

Malber < Marbel

“Ağızlarda /-l-/ ve /-r-/ sesi yer değiştirir, yer değişen sesler arasında başka sesler vardır yani uzak göçüşme vardır.”

g) Asimilasyon (Benzeşme)

Ergin, benzeşmenin beş şekilde olabileceğini söyler ve bunları şöyle sıralar: “1. Seda bakımından benzeşme, 2. Teşekkül noktası bakımından benzeşme, 3. Temas derecesi bakımından benzeşme, 4. Nazal olma bakımından benzeşme, 5. Düzlük yuvarlaklık bakımından benzeşme” (Ergin, 2011, s. 54).

Türkçede benzeşmelerin hâkim ve yaygın olduğunu gösteren en güzel örnek, ünlüler bakımından, kalınlık incelik uyumu, ünsüzler bakımından ise ötümlülük ötümsüzlük uyumudur (Özçelik, 2002, s. 131).

Ciciköyüstü, Güney köyüstü

köyüssü < köyüstü “ /-ss-/ < /-st-/ değişimi ile ilerleyici, tam ses benzeşmesi görülür.”

Kara kestane, Kestane, Kestane Altı, Kestane Dağı, Kestanelik, Kestanelik

kestene < kestane “/-a-/ sesi /-e-/ sesine dönüşür ve tam benzeşme görülür”

Kömüş alması

Alma < elma “Kelimenin öz Türkçe şekli ile almadır. Türkiye Türkçesi bazında değerlendirilecek olursa /e-/ sesi /a-/ sesine dönüşerek kelime kalın sıradan söylenmiştir, gerileyici tam benzeşme ile durumu açıklayabiliriz.

Samanlık, Samanlık arkası, Samanlık yanı

samallık < samanlık “/-ll-/ < /-nl-/ değişimi ile ağızda gerileyici tam benzeşme meydana gelmiştir.”

Tepe üstü

üssü < üstü “ /-ss-/ < /-st-/ değişimi ile ilerleyici, tam ses benzeşmesi görülür.”

h) Ses Değişimleri

- **Tonlulaşma (Sedalllaşma, ötümlüleşme)**

Tonsuz (sedasız, ötümsüz) seslerin tonlu olması olayıdır.

Akçabük

ağcabük < akçabük

“k>ğ değişimi ve ç > c değişimi olmuştur.”

Kocaköy

gocaköy < kocaköy

“Kelime başı tonsuz /k-/ ünsüzünün tonlu /g-/ ünsüzüne dönüşmesi”

Gücük, Gücük Hasan yeri, Gücükgöynüğü

Gücük < Küçük

“Kelime başı tonsuz /k-/ sesi ve kelime içi tonsuz /-ç-/ sesinin, sırasıyla tonlu ünsüzler olan /g-/ ve /-c-/ seslerine dönüşmesi”

Kurvana, Yukarı kurvana, Aşağı kurvana

gurvana < kurvana

“Kelime başı tonsuz /k-/ sesinin tonlu ünsüz olan /g-/ sesine dönüşmesi”

Pekmez, Pekmez toprağı

bekmez < pekmez

“ kelime başı tonsuz /p-/ sesinin tonlu olan /b-/ sesine dönmesi”

- **Tonsuzlaşma (Sedasızlaşma, ötümsüzleşme)**

Tonlu (sedalı, ötümlü) seslerin tonsuz olması olayıdır.

Aşağı Uspa Dere, Aşağı Uspa Köyü, Usva mahallesi (Aynı zamanda yer yön ifadesi veren aşağı kelimesi de yukarıda hece yutumu içerisinde ele alınmıştır.

uspa < usva

“ Tonlu /-v-/ sesinin tonsuz olan /-p-/ sesine dönmesi”

Bakla yeri

pakla < *bakla* “Kelime başı tonlu /b-/ sesinin tonsuz /p-/ sesine dönüşmesi, kelime ağızda değişimden çok ötesi haline gelmiştir, bakla kullanımı çok azdır”

Başcible

başciple < *başcible* “Tonlu /-b-/ sesinin tonsuz olan /-p-/ sesine dönmesi”

i) Aykırılma (Disimilasyon)

“Sesler kelimelerdeki yerlerini gelişigüzel bir şekilde almaz ve kelimeler bünyelerinin her noktasını her sese açık bulundurmazlar” (Ergin, 2011, s. 54).

Aynı ya da benzer özelliklere sahip seslerin çeşitli sebeplerle aykırılması durumuna aykırılma denir. Ergin (2011), bu ses olayının “benzeşmenin zıddı” olduğu için “benzeşmeme” olarak da tarif edilebileceğini söyler ve aykırılmanın altında yatan nedenin “kelime kökünde ikiz sestten kaçınma” olduğunu ifade eder (Ergin, 2011, s. 54).

Bu ses olayının benzeşmezlik, aykırılma gibi terimlerle ifade edilmesinin yanında kimi araştırmacıların “başkalaşma”, “gibileşmezlik”, “ayrımışma”, “ayrımışma”, “ayrışma”, “farklılaşma”, “benzeşmeme”, “başkalaşma” gibi ifadelerini kullandığı da belirtilir (Özçelik, 2002, s. 138).

Aykırılma (disimilasyon) olayını tespit etmek için de seslerin özelliklerini iyi bilmek önem arz eder. Ünlü sesler özelliklerine göre düz ya da yuvarlak geniş ya da dar olarak dört çeşit ayrıma gidilebilir. Ünsüz seslerde ise iş biraz daha çetrefillidir. Nitekim sesin çıkış noktası, boğumlanma noktası vs. göre seslerin özellikleri çeşitli kategorilere ayrılır.

Aykırılma da daha çok ağızlarda görülen ses olaylarından biridir. Ergin (2011), Türkçede aykırılma temayülünden ziyade çok kuvvetli bir benzeşme temayülü olduğunu ifade eder (Ergin, 2011, s. 54). Bunu özellikle kelime köklerine gelen çekim eklerinde tespit etmek mümkündür.

Araştırmacıların aykırılma terimi üzerine yaptıkları tanımlar üzerinde duran Özçelik, Karaağaç’ın aykırılma terimini yeri bakımından "yakın, uzak" ve yönü bakımından "ilerleyici, gerileyici" olarak tasnif ettiğini ifade eder (Özçelik, 2002, s. 138).

Aşlamacık

aşlamacuk < aşlamacık “/-ı-/ sesi /-u-/ sesine dönüşerek /a/ sesi ile benzer olan düz olma özelliğinden farklılaşır ve /u/ < /ı/ yuvarlak ünlüsüne dönüşür.”

At avlosu

avlo < avlu “Son seste /-u/ ünlüsü /-o/ sesine dönüşmüştür. Türkçede ilk heceden sonra /o/ sesi bulunmaz. Bu durum ağızlarda sıklıkla görülebilir.

Çağlayan mahallesi

çağlıyan < çağlayan “Düz, geniş olan /-a-/ sesi içseste düz, da olan /-ı-/ sesine dönüşmüştür.”

Kara zeytin

zeytün < zeytin “/-e-/ ve /-i-/ ünlüleri düz sesler iken /-i-/ > /-ü-/ değişimi ile /-ü-/ yuvarlaklaşma olur.”

j) Ses değişimlerinde gruba girmeyen:

Cingan düzü

cingan < çingene “/ç-/ sesi tonlularak /c-/ sesine dönüşmüştür. /-e-/ sesi aykırılma olayı sonucu /-a-/ dönüşmüştür ve son sesteki /-e/ sesi düşmüştür.

Aşağı göynük, dere göynük, düzgöynük, göynük, göynük yurt, Gücükgöynüğü, Hamza göynük, Kara göynük, Ketengöynük, Kuzgöynük, Tepe göynük, Yukarı göynük

göğnük < göynük “İçseste akıcı damak ünsüzü olan /-y-/ sesinin sızıcı damak ünsüzü olan /-ğ-/ sesine dönüşmesi”

Eğrek

eyrek/eğrek < eğrek “İçseste sızıcı damak ünsüzü olan /-ğ-/ sesinin akıcı damak ünsüzü olan /-y-/ sesine dönüşmesi”

Eğrit mahallesi

eyrit < eğrit “İçseste sızıcı damak ünsüzü olan /-ğ-/ sesinin akıcı damak ünsüzü olan /-y-/ sesine dönüşmesi”

Elvertülük

elvertülük < eğretilik “Eğretili otu yörede “elferti” yahut “elvertü” şeklinde kullanılır.

Erik yanı, Erikler arkası, Erikli, Erikli çıkırığı

örük < erik “Düz ve geniş olan kelime başı /e-/ ünlüsünün yuvarlak ve geniş olan /ö-/ sesine; düz ve dar olan /i-/ sesinin de yuvarlak ve dar olan /ü-/ sesine dönüşmesi”

Geyik avurdu

geyik ağırdu < geyik avurdu “Sızıcı dış-dudak ünsüzü olan /-v-/ sesinin sızıcı ön damak ünsüzü olan kelime içi /-ğ-/ ünsüzüne dönüşmesi”

4.1.2. Şekil bilgisi

4.1.2.1.Yapısı bakımından Türkeli yer adları

4.1.2.1.1. Basit yapıdaki yer adları

Abaza
Abazalar

Abdi
Aca
Andan
Atmaca
Ayen
Ayvaz
Babanat
Bağlar
Baliyoz
Bayguda
Bedeller
Beynit
Bostan
Bulak
Buzağı
Cavalak
Cinnos
Cöve
Cünüt
Çarşamba
Çavuş

Çay
Çayır
Çayırlar
Çınar
Çolaklar
Çorak
Çukur
Dere
Dereler
Dinomos
Dömsel
Dudu
Düz
Ercek
Galasa/Kalasa
Gasil
Geday
Gediya
Gerçe
Gerdüç
Geriş

Ginomos/Ginemos
Göller
Göynük
Gücük
Gümerit
Güverkit
Hardas
Harman
Harmanlar
Haynaz
Hemit
Kalaç
Kapan
Kaplumbağ
Karıplar
Karşı
Kavuk
Kaya
Kelemen
Kemert
Kestane

Koğuz
Koru
Kozlar
Köçet
Köşe
Kulam
Kum
Kurt
Kurvana
Kuytu
Kuz
Kütüpler
Löraç
Lövöb
Luap
Mağara
Manav
Marbel
Merkez
Meşe
Minas

Morza
Muta
Oğnaz
Örenler
Öte
Öteler
Öz
Özler
Palamar
Pekmez
Sağnıç
Salok
Sancak
Savay
Saylar
Semiye
Siyem
Tepe
Toğulcalak/tohulcalak
Tokalaç
Torun

Tosonos
Türbe
Yapalak
Yazlar
Yörük
Yukarı

4.1.2.1.2. Türemiş yapıdaki yer adları

Ala
Armutluk
Arpalık
Asma
Aşlamacık
Balaycık
Bataklık
Bozma
Budak
Cevizlik
Çamca
Çamla
Çamlık

Çamurcuk
Çayla
Çevlik < çevrik
Çınarlı
Çınarlık
Çökek
Değirmen
Demirci
Elmalık
Elvertülük
Erikli
Ermelik
Eşekçi
Eyrek/ Eğrek
Göçgenez
Gökçe
Gölceğiz
Güllük
Günay
Güney
Hasırlık

İlgasıl
İncirlik
Kalaycı
Kalaycık
Kaluk
Kantarcı
Karantılık
Karpuzluk
Katrancı
Kavaklı
Kavaklık
Kavancık
Kavlaklık
Kayalık
Kayrancı
Kertil
Kestanelik
Kıran
Kıranlar
Kilisecik
Kirazcık

Kirazlık
Kirenlik
Kirsecik
Kokarca
Kumluk
Kütüklük
Mantarlık
Meşelik
Mezarlık
Obruk
Obruklar
Obruklar
Obrukluk
Pamukluk
Poyracuk/cık
Safranlı
Sarpaca
Sazak
Sekicek
Sökme
Sökü

Taşlı
Taşlık
Toyluk
Uzatma
Yazıcı
Yenicik
Yılanlık
Yukarıca

4.1.2.1.2.1. Türemiş yapıdaki yer adlarının yapım ekleri

4.1.2.1.2.1.1. İsimden isim yapım eki ile oluşanlar

a. /+a/:

Ala < al + a

b. /+ca/:

Yukarıca < Yukarı + ca

c. /+Çİ/:

Demirci < Demir + ci

Eşekçi < Eşek + çi

Kalaycı < Kalay + cı

Kantarcı < Kantar + cı

Katrancı < Katran + cı

Kayrancı < Kayran + cı

Yazıcı < Yazı + cı

d. /+cXk/:

Aşlamacık < Aşlama + cık

Çamurcuk < Çamur + cuk
Kavancık < Kavan + cık
Yenicik < Yeni + cik
Poyracuk/cık < Poyra + cuk/cık
Kalaycık < Kalay + cık
Kirazcık < Kiraz + cık
Kirsecik < Kirse + cik

e. /+Ey/:

Güney < ET. Gün + ey

f. /+gArU < +ArU/:

Yukarı < ET. Yok + garu

g. /+lXk/:

Armutluk < Armut + luk

Arpalık < Arpa + lık

Cevizlik < Ceviz + lik

Çamlık < Çam + lık

Çınarlık < Çınar + lık

Elmalık < Elma + lık

Elvertülük < Elvertü + lük

Ermelik < Erme + lik

Güllük < Gül + lük

Hasırlık < Hasır + lık

İncirlik < İncir + lik

Karantılık < Karantı + lık

Kavlaklık < Kavlak + lık

Kestanelik < Kestane + lik

Kirenlik < Kiren + lik

Kütüklük < Kütük + lük

Mantarlık < Mantar + lık

Mezarlık < Mezar + lık

Obrukluk < Obruk + luk

Taşlık < Taş + lık

Yılanlık < Yılan + lık

h. /II/:

Erikli < Erik + li

Safranlı < Safran + lı

Taşlı < taş + lı

i. /+ceğiz/

Gölceğiz < Göl + ceğiz

4.1.2.1.2.1.2. Fiilden isim yapım eki ile oluşanlar

a. /-men/:

Değirmen < ET. Tegir - men

b. /-an/:

Kıran < Kır – an

c. /-gen/:

Göçgenez < Göç – en -ez

d. /-mA/:

Bozma < Boz - ma

Sökme < Sök - me

Uzatma < Uzat – ma

e. /-k/:

Obrukluk < Obur - (u) - k +luk

Obruklar < Obur - (u) - k +lar

Kaluk < Kal - (u) – k

4.1.2.1.3. Birleşik yapıdaki yer adları

Abdurrahman yeri
Acıelma yanı
Ağadüzü
Ağaköy üstü
Ağanın göynüğü
Ahmetoğlu yeri
Akça ağaç
Akça ağaç yanı
Akçasu
Akgöl
Akgül
Akgüney
Akkiraz yanı
Aktaş
Akyol
Ala meşesi
Alaca armut
Alem köyü
Altkıyı
Andan gölü

Araptarlası
Arıbağı
Arka lögöb
Armut arası
Armut arkası
Armut dibi
Armut yanı
Armutarkası
Armutdüzü
Asmasu
Aşağı atmaca
Aşağı çayır
Aşağı evaltı
Aşağı hizar yanı
Aşağı kilise
Aşağı kurvana
Aşağı mağara
Aşağı mahalle
Aşağı pınar
Aşağı tarla
Aşağı tepe

Aşağı uspa dere
Aşağı uspa köyü
Aşağı yazı
Aşağıgöynük
Aşağıki kum
Aşağıköy
At avlosu
Atköprü
Atsırtı
Atyeri
Ayal yeri
Aydınölü
Aydınolu
Aydoğullar
Ayı yatağı
Ayvasıl < Ayios Vasilios (?)
Bakla yeri
Balabanköy
Balaycık mezarlığı
Balaycikkaya arkası
Başcible

Bayram bostanı
Bayramsu
Bek yeri
Bekiroğlu
Belem köyü
Bend üstü
Bend yanı
Berikiöz
Berk yeri
Bey harmanı
Beyeşme
Beyhan
Beyharmanı
Beynit altı
Bezirhan
Bezirhane karşı
Bozan parası
Budakdağı
Buz avlusu
Büyük armut
Büyük armut yanı

Büyük arpalık
Büyük göynük
Büyük sazak
Büyük tarla
Büyükçayır
Büyükdüz
Camialtı
Camıyanı
Cennet Mahallesi
Cevizyanı
Ciciköy
Ciciköyüstü
Cingan düzü
Cinkıran yanı
Cinoğlu
Cinoğlu yeri
Çağlayan mahallesi
Çakal yazı
Çam yanı
Çamköprü
Çam-meşe ormanı

Çatakdüzü
Çatalyaz
Çavuş köyü
Çavuş yeri
Çavuşdüzü
Çay bostanı
Çay mahallesi
Çay yanı
Çayağzı mevki
Çaybaşı
Çaybostanı
Çayırbaşı
Çayırdüzü
Çayıçi
Çayıçi kasımbağı
Çayıçi mahallesi
Çayyanı
Çerkez Köyaltı
Çerkez yeri
Çerkezyanı
Çeşme altı

Çeşme başı
Çeşmelialtı
Çığrıkağzı/Çıkırıkağzı
Çıkırıkönü
Çınar esköyü
Çınar geniş
Çınar geniş yolu
Çınar Köyiçi
Çınar mityeri
Çınar öteyüz
Çınar yanı
Çınardüzü
Çınarlı gölü
Çınarlıgöle
Çındık yeri
Çıtak yeri
Çingen suyu
Çolakoğlu
Çökelez yakası
Çömezköy
Çubuk suyu

Çukur tarla
Çürüksu
Dağaltı
Dağköy
Darı düzü
Darıyanı
Dayı mahallesi
Defne suyu
Değirmen arkası
Değirmen götü
Değirmen önü
Değirmen yanı
Değirmen yolu
Değirmenüstü
Deliğa köyü
Demirci mahallesi
Demirkapı
Dere göynük
Dere köy
Dere ötesi
Dereönü

Dereyanı
Derin dere
Dermen altı
Devletbaşı
Dırbat burnu
Dırbat gerişi
Dibek yanı
Dibek yanı
Diken çayı
Dikençayır
Dikenli tarla
Direk yolu
Domuzyeri
Dükkân yanı
Düreyüzü
Düz löp
Düz tarla
Düzbaşı
Düzdağ
Düzgöl
Düzgöynük

Düzlerbaşı
Düzoluk
Eğrit mahallesi
Ellez pınarı
Ellez yeri
Elma parası
Elmalardüzü
Elmapare
Elot
Emirköy
Emiroğlu
Emiroğlu köyü
Emrelli < Emir elli (?)
Emrelli altı
Emrelli mahallesi
Erdoğdu
Erik yanı
Erikler arkası
Erikli çıkırığı
Eski değirmen
Eskiçayoğlu

Eskiev altı
Eskiköy
Evaltı
Evligöz
Evönü
Evyanı
Evyeri
Fatma köy
Ferah köy
Fındık bahçesi
Gavur üstyanı
Gebeşköy
Geçitağzı
Gemiyanı
Gemiyeri
Geriş arkası
Geriş harmanı
Gerişharman yanı
Gerişköy
Gerişler harman
Geyik yatağı

Geyikağurdu
Gocaköy
Gökçeğa
Gökçeğaç
Göl yanı
Göl yeri
Gölaltı
Gölbaşı
Gölbez pınarı
Gölbükü
Göldağı
Göldüzü
Gölköy
Göller mevki
Gölyanı
Görköy
Görköy köyünü
Göynük yurt
Gözyüvez
Gücük Hasan yeri
Gücükgöynüğü

Güllüsu
Gültepe
Güney köyüstü
Güneyköy
Güvercin yanı
Güverkit altı
Hacı harmanı
Hacı löp
Hamza göynük
Harman altı
Harman arkası
Harman yanı
Harman yeri
Hasan yeri
Hasandağı
Hatip yeri
Hatipköy
Hatlöbü
Hergele yanı
Hizar yanı
Hoca löp

Hocaköy
Hocaköyü
Hudu köyü
İmamhatip yanı
İncirli çevliği
İrem köyü
İslam yeri
Kabaarmut
Kababoz
Kabaç
Kabadağ
Kabakçı yeri
Kabaköy
Kabarcı yeri
Kadı köyü
Kadıoğlu
Kadir cevizi
Kalık başı
Kanlı lögöp
Kapaklı kuyu
Kapan koltuğu

Kapan mevki
Kapan yanı
Kapbez mahallesi
Kaptan köyü
Kara dere
Kara Fatma
Kara göynük
Kara kavak
Kara kestane
Kara lögöb
Kara zeytin
Karaağaç
Karaağaç boğazı
Karaağaç harmanı
Karaağaç yanı
Karaağaçlar
Karaahmet meşeliği
Karabudama
Karaç (Kara ağaç ?)
Karaçam
Karaçlar (Kara ağaçlar ?)

Karagöl
Karakiraz
Karakiraz altı
Karaköy
Karaluguk
Karaman deresi
Karasu
Karpınar
Karşı lög/löp
Karşı lögöb/lögöp
Karşı mahalle
Karşılöv
Katan köyü
Katır çayı
Kavakbostanı
Kavakgürgen
Kavaklık sırtı
Kavakyanı
Kavas arpalığı
Kavlak yanı
Kavukkavlak

Kaya arası
Kaya tarla
Kayaarkası
Kayabostanı
Kayadibi
Kayaköy
Kayaköy altı
Kelağa yeri
Kelahmet lögöbü
Kemre girişi
Kepe armut
Kerimçayı
Keseköy
Kestane altı
Kestane Dağı
Keste girişi
Keten göl
Keten gölü
Keten göynük
Keten löb
Kıran yanı

Kırçın harmanı
Kilise yanı
Kilse arkası
Kiraz dağı
Kiraz köyü
Kirazlık altı
Kireç kuyusu
Kiren harman
Kiren köyü
Kiren parası
Kiren yanı
Kirenkarşı
Kirenler yanı
Kirtos/Kirtoz Çayı
Kirtoz Altı
Koca Ahmet yeri
Kocaahmet
Kocadüz
Kocaköy
Koru altı
Koru düzü

Koru tepesi
Kovan kayası
Kozlardüzü
Kozsöku
Kömuş alması
Köprübaşı
Köprüyanı
Köpükara
Köpüktaş
Körükyanı
Köse tarla
Köseköy
Köşk altı
Köy yeri
Köyaltı
Köyiçi
Köyiçi mevki
Köyönü
Köyüstü
Köyyeri
Kraloğlu

Kurtkaraağacı
Kuruavaz/kuruvaz
Kuruşaban
Kuşkara
Kuyu düzü
Kuzgece
Kuzgöynük
Kuzsökö
Kuzu dağı
Küçük aktaş
Laz köyü
Lefter deresi
Lök yeri
Mantarbükü
Marbel güneyi
Mecitoluğu
Mehmet efendi
Memiş mahallesi
Meran köy
Mescit yanı
Meşe göğnü

Mezarlık altı
Mezarlık başı
Mezarlık yanı
Mısır tarlası
Mıstı bahçe
Mıstı evaltı
Minas altı
Minasçayı
Morza altı
Morza çarşısı
Morza karşısı
Musa köyü
Musabey caddesi
Muslukaltı
Namazla tarlası
Nesbi güney
Odabaşioğlu
Odayanı
Oğnaz altı
Okul altı
Okul yanı

Okulüstü
Oluk poyrazı
Olukyeri
Omurkıran
Orta harman
Orta kıran
Orta mahalle
Ortabedel
Ortaköy
Ortayol
Oruç köyü
Orunkuş/Urunkuş
Osmançayır
Otlak göğnü
Ördek bostanı
Örenler Köyiçi
Öte türbe yanı
Öteev altı
Öteevyanı
Ötekibostan
Ötekiköy altı

Ötekiöz
Öteyüz
Öz hosu
Özlöp/Özlep
Öz tarla
Özbostan
Özkatı
Özkuzu
Özsu
Papaz gölü
Papaz yokuşu
Pazar yakası
Pekmez toprağı
Pınar önü
Purçak yeri
Sağırağa
Samanlık arkası
Samanlık yanı
Sap tarlası
Sarı toprak
Sarpaca karşısı

Satı Köyiçi
Sepetiçi
Seyir düzü
Seyli yanı
Sıra kirazlar
Silahcı mahallesi
Sirkedüzü
Siyaz yeri
Soğköy içi
Soğköyü altı
Sola geçen
Söğütönü
Sökü mevki
Sökübaşı
Söküdüzü
Subaşı
Sulan Tarla
Sülük gölü
Süvari köyü
Şükrü yeri
Taş bostanı

Taşlı tarla
Taşpoyra
Taşyanı
Tavşan kiranı
Teciroğlu
Tepe altı
Tepe göl
Tepe göynük
Tepe hosu
Tepe üstü
Tepebölük
Tepeli çeşme
Teyfik bey yeri
Tilkinözü
Tokalaç
Top yeri
Topalağa
Topalağaç
Topçağıl
Top kirenler
Topuksırtı

Topuz yeri
Töngel yanı
Türbeyanı
Ulu oluk
Ulu yol
Ulugöl
Ulukavlak
Urus harmanı
Usva mahallesi
Uzun arka
Uzun evlek
Uzun karaağaç
Uzun tarla
Uzun yalı
Uzun yazı
Uzunkaraağaç
Üçtepeler
Üstbaş
Üstbedel
Yabaneriği yanı
Yalı düzler

Yalıdüzü
Yalı mahallesi
Yama yol
Yamaçaltı
Yarbaşı
Yarsuyu
Yenice mahallesi
Yıldırım mahallesi
Yibo arkası
Yinci köy karşı
Yolağzı
Yolatı mevki
Yorgancıoğlu mevki
Yukarı bahçe
Yukarı çayır
Yukarı göynük
Yukarı güney
Yukarı harman
Yukarı iki
Yukarı köy
Yukarı kurvana

Yukarı lögöp
Yukarı löp
Yukarı mahalle
Yukarı marbel
Yukarı morza
Yukarı obruk
Yukarı tarla
Yukarı uspa/usva
Yukarı yazı
Yulaf yeri
Yusuflu yazı
Zeytin bahçesi

4.1.3. Söz dizimi

4.1.3.1. İsim tamlaması yoluyla oluşan yer adları

4.1.3.1.1. Belirtili isim tamlaması kuruluşu ile oluşan yer adları

Ağanın göynüğü

4.1.3.1.2. Belirtisiz isim tamlaması kuruluşu ile oluşan yer adları

Abdurrahman yeri	Acıelma yanı (Acı + elma = S.T)
Ağa düzü	Ağaköy üstü (Ağa + köy = S.T)

Ahmetoğlu yeri (Ahmet + oğlu = B.İ.T)	Akça ağaç yanı (Akça + ağaç = S.T)
Akkiraz yanı (Ak kiraz = S.T)	Ala meşesi
Alem köyü	Andan gölü
Arap tarlası	Araplar mahallesi
Arı bağı	Armut arası
Armut arkası	Armut dibi
Armut düzü	Armut yanı
Arpa mahallesi	At sırtı
Aşağı uspa köyü (Aşağı uspa = S.T.)	At avlosu
At yeri	Ayal yeri
Aydın gölü	Aydın oğlu
Aydoğullar mahallesi	Ayı yatağı
Bakır deresi	Bakla yeri
Balaycık mezarlığı	Balaycıkaya arkası (Balaycık kaya =S.T)
Bayram bostanı	Bek yeri
Bekir oğlu	Belem köyü
Bend üstü	Bend Yanı
Berk yeri	Bey harmanı
Beynit altı	Bozan parası
Budak dağı	Buz avlusu
Büyük armut yanı (Büyük armut= S.T)	Cami altı

Cami yanı	Celaller mahallesi
Cennet mahallesi	Ceviz yanı
Ciciköy üstü (Cici köy =S.T)	Cingan düzü
Cin oğlu	Cinkıran yanı
Cinoğlu yeri (Cin oğlu= B.İ.T)	Çağlayan mahallesi
Çam yanı	Çam/Meşe ormanı
Çatak düzü	Çavuş düzü
Çavuş köyü	Çavuş yeri
Çay başı	Çay içi
Çay mahallesi	Çay yanı
Çındık yeri	Çayır başı
Çayır düzü	Çayıçi mahallesi (Çay içi =B.İ.T)
Çaylı mahallesi	Çerkez yanı
Çerkez yeri	Çeşme altı
Çeşme başı	Çeşmeli altı
Çıgırık ağzı /Çıkırık ağzı	Çıkırık önü
Çınar düzü	Çınar esköyü (Es köyü= B.İ.T)
Çınar geniş yolu (Çınar geniş= S.T)	Çınar yanı
Çınarlı gölü	Çıtak yeri
Çingen suyu	Çolak oğlu
Çökelez yakası	Çubuk suyu

Dağ altı	Darı düzü
Darı yanı	Dayı mahallesi
Defne suyu	Değirmen arkası
Değirmen götü	Değirmen önü
Değirmen üstü	Değirmen yanı
Değirmen yolu	Deliğa köyü (Deli ağa = S.T)
Demirci Mahallesi	Dere önü
Dere ötesi	Dere yanı
Dermen altı	Devlet başı
Dırbat burnu	Dırbat gerişi
Dibek yanı	Diken çayı
Direk yolu	Domuz yeri
Dükkân yanı	Düre yüzü
Düz başı	Düzler başı
Eğrit mahallesi	Elik deresi
Ellez pınarı	Ellez yeri
Elma parası	Elmalar düzü
Elmapare deresi (Elma pare = S.T)	Emiroğlu
Emiroğlu köyü (B.İ.T)	Emrelli altı
Emrelli mahallesi	Erik yanı
Erikler arkası	Erikli çıkırığı

Eskiev altı (Eski ev = S.T)	Ev altı
Ev önü	Ev yanı
Ev yeri	Fındık bahçesi
Gavur üstyanı (Üst yan = S.T)	Geçit ağzı
Gemi yeri	Gemiyanı mahallesi (Gemi yanı B.İ.T)
Geriş arkası	Geriş harman mahallesi (Geriş harman =S.T)
Geriş harmanı	Gerişharman yanı (Geriş harman =S.T)
Geyik ağırdu	Geyik yatağı
Gökçe ağaç sırtı (Gökçe ağaç = S.T)	Göl altı
Göl başı	Göl bükü
Göl dağı	Göl düzü
Göl yanı	Köşk altı
Göl yeri	Gölbez pınarı
Görköy köyönü (Köy önü = B.İ.T)	Gücük göynüğü
Gücük Hasan yeri (Gücük Hasan = S.T)	Gümle mahallesi
Güvercin yanı	Güverkit altı
Hacı harmanı	Harman altı
Harman arkası	Harman yanı
Harman yeri	Hasan dağı
Hasan yeri	Hat löbü
Hatip mahallesi	Hatip yeri

Hergele yanı	Hizar yanı
Hoca köyü	Hudu köyü
İmamhatip yanı	İncirli çevliği
İrem köyü	İslam yeri
Kabakçı yeri	Kabarcı yeri
Kacaahmet yeri (Kaca Ahmet = S.T)	Kadı köyü
Kadı oğlu	Kadir cevizi
Kalık başı	Kapan koltuğu
Kapan yanı	Kapbez mahallesi
Kaptan köyü	Karaağaç boğazı (Kara ağaç = S.T)
Karaağaç harmanı (Kara ağaç = S.T)	Karaağaç yanı (Kara ağaç = S.T)
Karaahmet meşeliği (Kara Ahmet = S.T)	Karakiraz altı (Kara kiraz = S.T)
Karaman deresi	Katan köyü
Katır çayı	Kavak bostanı
Kavak yanı	Kavaklık sırtı
Kavas arpalığı	Kavlak yanı
Kaya arası	Kaya arkası
Kaya başı	Kaya bostanı
Kaya dibi	Kayaköy altı (Kaya köy = S.T)
Kelağa yeri (Kel ağa = S.T)	Kelahmet lögöbü (Kel Ahmet = S.T)

Kemre girişı	Kerim çayı
Kestane altı	Kestane dağı
Keste girişı	Keten gölü
Kıran yanı	Kırçın harmanı
Kilise yanı	Kilse arkası
Kilse yanı	Kiraz dağı
Kiraz köyü	Kirazlık altı
Kireç kuyusu	Kiren köyü
Kiren parası	Kiren yanı
Kirenler yanı	Kirtos çayı
Kirtoz altı	Kirtoz çayı
Koca Ahmet yeri (Koca Ahmet = S.T)	Koru altı
Koru düzü	Koru tepesi
Kovan kayası	Kozlar düzü
Kömüş alması	Köprü başı
Köprü yanı	Köpük taşı
Körük yanı	Köseköy mahallesi (Köse köy = S.T)
Köy altı	Köy içi
Köy önü	Köy üstü
Kral oğlu	Kurt karaağacı (Kara ağaç = S.T)
Kuyu düzü	Kuzgece mahallesi (Kuz gece= S.T)

Kuzu dağı	Kütüpler mahallesi
Laz köyü	Lefter deresi
Lök yeri	Mantar bükü
Marbel güneyi	Mecit oluğu
Köy yeri	Memiş mahallesi
Merkez mahallesi	Mescit yanı
Meşe göğnü	Mezarlık altı
Mezarlık başı	Mezarlık yanı
Mısır tarlası	Minas altı
Minas çayı	Morza altı
Morza çarşısı	Morza karşısı
Musa köyü	Musabey caddesi (Musa bey= S.T)
Musluk altı	Namazla tarlası
Obruk bostanı	Oda yanı
Odabaşı oğlu (Oda başı = B.İ.T)	Oğnaz altı
Okul altı	Okul üstü
Okul yanı	Oluk poyrazı
Oluk yeri	Oprunru/tu/du mahallesi
Oruç köyü	Osmançayır mahallesi (Osman çayır = S.T)
Otça mahallesi	Otlak göğnü
Ördek bostanı	Ördek gölü

Örencik mahallesi	Örenler köyiçi (köy içi = B.İ.T)
Öte türbe yanı (Öteki türbe = S.T)	Öteev altı (Öte ev = S.T)
Öteev yanı (Öte ev = S.T)	Öteki köy altı (Öteki köy = S.T)
Öz hosu	Papaz gölü
Papaz yokuşu	Pazar yakası
Pekmez toprağı	Pınar deresi
Pınar önü	Purçak yeri
Samanlık arkası	Samanlık yanı
Sap tarlası	Sarpaca karşısı
Satı köyiçi (Köy içi = B.İ.T)	Sekicek/Sekecik mahallesi
Sepet içi	Seyir düzü
Seyli yanı	Silahcı mahallesi
Sirke düzü	Siyaz yeri
Soğköy içi (Soğ köy = S.T)	Soğköyü altı (Soğ köyü = B.İ.T)
Söğüt önü	Sökü başı
Sökü düzü	Sökü mahallesi
Su başı	Sülük gölü
Süvari köyü	Şükrü yeri
Taş bostanı	Taş yanı
Tavşan kıranı	Tecir oğlu
Tepe altı	Tepe hosu

Tepe üstü	Teyfik bey yeri (Teyfik bey= S.T)
Tilkin özü	Top yeri
Topuk sırtı	Topuz yeri
Töngel yanı	Türbe yanı
Urus harmanı	Usva mahallesi
Yabaneriği yanı (Yaban eriği = B.İ.T)	Yalı mahallesi
Yalı düzü	Yamaç altı
Yar başı	Yar suyu
Yenice mahallesi	Yıldırım mahallesi
Yibo arkası	Yinci köy karşısı (Yinci köy = S.T)
Yol ağzı	Yulaf yeri
Zeytin bahçesi	

4.1.3.2. Sıfat tamlaması yoluyla oluşan yer adları

Ak göl	Ak gül
Ak güney	Ak taş
Ak yol	Akça ağaç
Akça su	Ala göz
Alaca armut	Alt kıyı
Arka lögöb	Asma su
Aşağı atmaca	Aşağı çayır

Aşağı evaltı (Ev altı= B.İ.T)	Aşağı göynük
Aşağı hizar yanı (Hizar yanı = B.İ.T)	Aşağı kilise
Aşağı köy	Aşağı kurvana
Aşağı mağara	Aşağı mahalle
Aşağı uspa dere (Aşağı uspa = S.T.)	Çınarlıgöle
Aşağı pınar	Aşağı tarla
Aşağı tepe	Aşağı yazı
Aşağıkum	At köprü
Balaban köy	Baş cible
Bayram su	Beriki öz
Bey han	Bezirhane karşı
Büyük armut	Büyük arpalık
Büyük çayır	Büyük düz
Büyük göynük	Büyük sazak
Büyük tarla	Çakal yazı
Çam köprü	Çatak geniş
Çatak Güney	Çatak Örencik
Çatal yaz	Çay bostan
Çayağzı mevki (Çay ağzı = B.İ.T)	Çayıçi kasımbağı (Çay içi= B.İ.T, Kasım bağı= B.İ.T)
Çerkez Köyaltı (Köy altı = B.İ.T)	Çınar Geniş

Çınar Köyiçi (Köy içi = B.İ.T)	Çınar Mityeri (Mit yeri = B.İ.T)
Çınar Öteyüz (Öte yüz = S.T)	Çömez köy
Çukur tarla	Çürük su
Dağ köy	Demir kapı
Dere göynük	Dere köy
Derin dere	Diken çayır
Dikenli tarla	Düz dağ
Düz göl	Düz löp
Düz tarla	Elot
Eski köy	Evli göz
Fatma köy	Ferah köy
Gebeş köy	Geriş köy
Gerişler harman	Goca köy
Gökçe ağa	Gökçe alan
Göl köy	Göller mevki
Görköy	Göynük yurt
Gül tepe	Güllü su
Güney köy	Güney köyüstü (Köy üstü = B.İ.T)
Hacı löp	Hamza göynük
Hatip köy	Hoca köy
Hoca löp	Kaba armut

Kaba dağ	Kaba köy
Kababoz	Kanlı lögöp
Kapaklı kuyu	Kapan mevki
Kar pınar	Kara ağaç
Kara ağaçlar	Kara bey
Kara budama	Kara çam
Kara dere	Kara Fatma
Kara göl	Kara göynük
Kara kavak	Kara kestane
Kara kiraz	Kara köy
Kara lögöb	Kara luguk
Kara su	Kara zeytin
Karşı lög/löp	Karşı lögöb/lögöp
Karşı löv	Karşı mahalle
Kavak gürgen	Kavuk kavlak
Kaya köy	Kaya tarla
Kepe armut	Kese köy
Keten göl	Keten göynük
Keten löb	Kiren harman
Kiren karşı	Koca Ahmet
Koca düz	Koca köy

Koz sökü	Köse köy
Köse tarla	Köyiçi mevki (Köy içi =B.İ.T)
Kuru şaban	Kuruavaz/Kuruvaz
Kuz göynük	Kuz sökü
Küçük aktaş (Ak taş = S.T)	Meran köy
Mıstı bahçe	Mıstı evaltı (Ev altı = B.İ.T)
Nesbi güney	Orta bedel
Orta harman	Orta kıran
Orta köy	Orta mahalle
Orta yol	Orun kuş
Oymayaka	Öte yüz
Öteki bostan	Öteki öz
Öz bostan	Öz katı
Öz kuzu	Öz su
Öz tarla	Özlöp/Özlep
Sağır ağa	Sarı toprak
Sazkışla	Sıra kirazlar
Soğ köy	Sökü mevki
Sulan tarla	Taçahmet
Taşgüney	Taşlı tarla
Taşpoyra	Tepe göl

Tepe göynük	Tepeli çeşme
Topal ağa	Topal ağaç
Top Kirenler	Ulu göl
Ulu kavlak	Ulu oluk
Ulu yol	Uzun arka
Uzun evlek	Uzun karaağaç (Kara ağaç = S.T)
Uzun tarla	Uzun yalı
Uzun yazı	Üç tepeler
Üst baş	Üst bedel
Yalı düzler	Yama yol
Yeşil oba	Yolaltı mevki (Yol altı = B.İ.T)
Yorgancıoğlu mevki (Yorgancı oğlu = B.İ.T)	Yukarı bahçe
Yukarı çayırlar	Yukarı göynük
Yukarı güney	Yukarı harman
Yukarı iki	Yukarı köy
Yukarı kurvana	Yukarı lögöp
Yukarı löp	Yukarı mahalle
Yukarı marbel	Yukarı morza
Yukarı obruk	Yukarı tarla
Yukarı uspa/usva	Yukarı yazı

Yusuflu yazı	
--------------	--

4.1.3.3. Cümle yapısında olan yer adları

Gündoğdu
Erdoğdu

4.2. SEMANTİK SINIFLANDIRMA

Sinop ili Türkeli ilçesine bağlı yer adları semantik açıdan tasnif yoluna gidilmiştir. Tasnif yapılırken aynı yer adının farklı alt başlıklara da dahil olabilmesi nedeniyle farklı başlıkların altına alınabilecek yer adlarının her biri ayrı ayrı tekrar bir başlık altına eklenmiştir. Tek bir örnekle ifade etmek gerekirse örneğin “Akkiraz Yanı” yer adının oluşumunda hem **renk adı** hem **ziraatle ilgili bir ad** hem de **yer yön ifadesi** içeren bir ad bulunur. Bu sebeple bu yer adını tasnifteki alt başlıklardan herhangi birini seçerek onun içerisine dahil edilmesi kanaatimizce kabul edilemez. Biz de bu ve benzeri yer adlarını çalışmayı tekrara düşürse dahi, semantik açıdan dahil olabileceği her başlığın altına eklemeyi gerekli gördük. Bazı yer adları oluşumları gereği iki kategoriye hatta bazen daha fazlasına da dahil olabilir. Bunun temelinde yöreden tespit edilen yer adlarının büyük oranda birleşik yapıda olması yatar.

4.2.1. Çeşitli topluluk/ cemaat/ boy/ aşiret ve oymaklar ile ilgili adlar

Abaza, Abazalar, Alagöz⁸, Arap tarlası, Araplar mahallesi, Ayan⁹çeşme, Aydın¹⁰, Aydınoglu, Aydın gölü, Ayaz¹¹, Celaller¹², Cingan¹³ düzü, Çatakören¹⁴, Çayır¹⁵, Çerkez¹⁶ köyaltı, Çerkez yanı, Çerkez yeri, Çeşmeli¹⁷, Çeşmeli altı, Çınar¹⁸, Çingen suyu, Demirci¹⁹, Dudu²⁰, Emirli²¹, Fakıoğlu²², Gaziler²³, Geriş²⁴, Geriş Harman, Gerişköy, Gömez²⁵, Güllü²⁶su, Günay²⁷, Hatip²⁸, Hatipköy, Hatip mahallesi, Hatip yeri, Işıklı²⁹,

⁸ Ankara, Aydın, Maraş sancaklarında *Dodurga* boyuna bağlı *Alagöz Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 87).

⁹ Çorum sancağında *Moğol* boyuna bağlı *Ayan Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 193).

¹⁰ Sivas kazası, Maraş ve Kars-ı Maraş sancaklarında *Avşar* boyuna bağlı *Aydın Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 198).

¹¹ Ankara (*Avşar boyu*) ve İçel (*İğdir boyu*) sancaklarında *Ayaz Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 194-197).

¹² Karaman ve Niğde sancaklarında *Bayındır* boyuna bağlı *Celâl Cemaati*'nin; Tarsus sancağında *Avşar* boyuna bağlı ve Sivas sancağında *Beğdili* boyuna bağlı *Celâllü Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 450-451).

¹³ Çingene. *Çingene* olarak adlandırılan toplulukların da ara ara yörede geçici yerleşme olarak çadırlar kurduğu bilinir.

¹⁴ Adana sancağına bağlı *Çatuk Ören Cemaati* ve Adana sancağında *Yıva* boyuna bağlı *Çatak Viranı Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 512).

¹⁵ Ankara sancağında *Eymür* boyuna bağlı *Çayır Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 519).

¹⁶ Adana sancağında *Yüreğir* boyuna bağlı *Çerkesi Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir. (Halaçoğlu, 2009, s. 539).

¹⁷ Kars-ı Maraş sancağında *Avşar* boyuna bağlı *Çeşmeli Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir. (Halaçoğlu, 2009, s. 540).

¹⁸ Çorum sancağında *Varsak* boyuna bağlı *Çınar Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir. (Halaçoğlu, 2009, s. 542).

¹⁹ Demircilü, Demirciler, Demirci oğlu, Demirci İbrahim, Demirci İbrahim Tiri *Cemaatleri* kayıt altına alınmıştır (Halaçoğlu, 2009, s. 616-620).

²⁰ Tarsus sancağında *Bayındır* boyuna bağlı *Dudu Keçilü Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 694).

²¹ Kaş Yenice nahiyesinde *Kayı* boyuna bağlı *Emirli Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir. Aydın sancağında *Yaparlı* ve *Bayındır* boylarına bağlı *Emirlü Cemaati* de kayıt altına alınmıştır. (Halaçoğlu, 2009, s. 783).

²² Adana (*Yüreğir boyu*) ve Maraş (*Avşar boyu*) sancaklarında *Fakılı Cemaati*'nin; Halep sancağında *Avşar* boyuna bağlı *Fakılar Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 857).

²³ Malatya ve Maraş sancaklarında *Gazi Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir. (Halaçoğlu, 2009, s. 872).

²⁴ Teke sancağında *İğdir* boyuna bağlı *Geriş Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 885).

²⁵ Kayseri sancağında *Avşar* boyuna bağlı *Gömez oğlu Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 910).

²⁶ Konya sancağı ve Karaman vilayetinde *İğdir* boyuna bağlı *Güllü Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 924).

²⁷ Konya sancağında *Peçenek* boyuna bağlı *Günay Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 926).

²⁸ Konya sancağında *Eymür* boyuna bağlı *Hatibler Cemaati*'nin; Urfa ve Adana sancaklarında ise *Avşar* boyuna bağlı *Hatiblü Cemaati* nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1019).

²⁹ Karaman (*Varsak boyu*) vilayeti, Menteşe (*Yıva boyu*) ve İçel (*Varsak boyu*) sancaklarında *Işıklı Cemaati*'nin; Tarsus (*Bayındır ve İğdir boyu*), Halep (*Bayad boyu*) ve Adana (*Yüreğir boyu*) sancaklarında *Işıklı Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1084-1085).

Kabaağaç³⁰, Karabey³¹, Kayabaşı³², Kayadibi³³, Keş³⁴, Kıran³⁵, Köse³⁶, Köseköy, Köseoğlu, Köse tarla, Kurt³⁷, Kuşçular³⁸, Kuz³⁹, Laz köyü, Manav⁴⁰, Örenler⁴¹, Örenler Köyiçi, Örenlerüstü tepesi, Satı⁴², Sazkışla⁴³, Taçahmet⁴⁴, Teciroğlu⁴⁵, Topağaç⁴⁶, Turhan⁴⁷, Urus harmanı, Yazıcı⁴⁸, Yenice⁴⁹, Yörük, Yusufu⁵⁰.

4.2.2. Şahıs/ kişi ile ilgili adlar

Abdi, Abdurrahman yeri, Ahmetoğlu yeri, Aydın gölü, Aydınoğlu, Bayram bostanı, Bayramsu, Bekiroğlu, Celaller mahallesi, Dudu, Ellez pınarı, Ellez yeri, Emirköy,

³⁰ Tarsus ve Teke sancaklarında *Dodurga* boyuna bağlı *Kaba Ağaç Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1158).

³¹ *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler ve Oymaklar (1453-1650)* adlı eserde Ankara'da *Kara Beğli Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s.1190).

³² Kastamonu sancağına bağlı *Araç* kazasında *Resuller (Kayabaşı) Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s.1900). Aydın sancağında *Yiva* boyuna bağlı *Kayabaşı Cemaati*'nin de varlığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s.1356).

³³ Teke sancağında *Dodurga* boyuna bağlı *Kayadibi Kaba Ağaç Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1357).

³⁴ Ankara sancağında *Kayı* boyuna bağlı *Keş Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1406).

³⁵ Diyarbakir kazasında *Döğer* boyuna bağlı *Kıran Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1430).

³⁶ Kayseri sancağında *Avşar* boyuna bağlı *Köse Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1514).

³⁷ Aydın ve Vilayet-i Şark sancaklarında *Yiva* boyuna bağlı *Kurtlar Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1548).

³⁸ Sis Kozan (*Avşar boyu*) ve Bozok (*Bayad boyu*) sancaklarında *Kuşçular Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1555).

³⁹ Konya ve Kütahya sancaklarında *Yazır* boyuna bağlı *Kuz Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1562-1563).

⁴⁰ Orta Karadeniz (Samsun, Sinop), Güneydoğu Anadolu (Diyarbakır) gibi yerlerde yaşadığından söz edilen (Acar, 2010, s. 2) yerleşik Yörük Türk topluluğudur.

⁴¹ Tarsus sancağında *Eymür* boyuna bağlı *Örenler Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 1836-1837).

⁴² Çorum sancağında *Beğdili* boyuna bağlı *Satı Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir. (Halaçoğlu, 2009, s. 1988).

⁴³ Kastamonu sancağına bağlı Boyâbâd kazasında *Sazlu Kavak Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 2005).

⁴⁴ *Ahmed Beğ Cemaati, Ahmed Beğ Evladı Cemaati, Ahmed Beğli Nökerleri Cemaati, Ahmed Cemaati, Ahmed Fakih Cemaati, Ahmed Kethüda Cemaati, Ahmed Hacılı Cemaati Ahmed oğlanları Cemaati, Ahmedoğlu Cemaati, Ahmed Tiri Cemaati, Ahmedler Cemaati, Ahmedlü Cemaati* gibi çeşitli cemaatler kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009).

⁴⁵ Maraş ve Kars-ı Maraş sancaklarında *Yüreğir* boyuna bağlı *Tecir oğulları Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 2185).

⁴⁶ Kastamonu sancağının Boyâbâd kazasında *Karkın* boyuna bağlı *Topaçlı Cemaati* görülür (Halaçoğlu, 2009, s.1190). Topağaç yer adının ses olaylarıyla bugünkü görünümüne ulaştığını düşünmekteyiz.

⁴⁷ Mardin sancağına bağlı *Turhan Kethüda Cemaati*'nin; Karaman vilayeti, Sivas ve Adana sancaklarında ise *Kınık* boyuna bağlı *Turhanlı Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 2231-2232).

⁴⁸ Aksaray sancağına ve Karaman vilayetine bağlı Ereğli kazasında *Bayındır* boyunun bir cemaati olan *Yazıcı Cemaati* kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 2333).

⁴⁹ Tarsus, Ankara, Kırşehir sancaklarında *Bayındır* boyuna bağlı *Yenice Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 2343-2344).

⁵⁰ Kastamonu sancağına bağlı Boyâbâd kazasında *Yusuflu Cemaati*'nin yaşadığı kayıt edilmiştir (Halaçoğlu, 2009, s. 2441).

*Emiroğlu, Emiroğlu köyü, Fatma köy, Gücük Hasan yeri, Hamza göynük, Hasan yeri, Hasandağı, *Hemit < Hamit, *Hudu köyü, İrem köyü, İslam yeri, Kacaahmet yeri, Kadir cevizi, Kara Fatma, Karaahmet meşeliği, Kelahmet lögöbü, Kerim çayı, Kocaahmet, Kocaahmet yeri, Kuruşaban, Lefter deresi, Mecitoluğu, Mehmet efendi, Mıstı bahçe, Mıstı evaltı, Musa köyü, Musabey caddesi, Osmançayır mahallesi, Satı, Satı köyiçi, Şükri yeri, Taçahmet, Teyfik bey yeri, Yusufu, Yusufu yazı.*

4.2.3. Coğrafi terimler ile ilgili adlar

Ağanın göynüğü, Akçabük, Alıkiyi, Arap tarlası, Aşağı çayır, Aşağı tarla, Aşağı tepe, Aşağı yazı, Aşağıgöynük, Atsırtı, Bataklık, Bayram bostanı, Bostan, Budakdağı, Buz avlusu, Büyük çayır, Büyük göynük, Büyük sazlık, Büyük tarla, Cinkıran yanı, Cünüt⁵¹, Çakal yazı, Çağlayan mahallesi, Çam-meşe ormanı, Çatak düzü, Çatakgeriş, Çatakgeriş, Çataküne, Çatakörencik, Çaybostanı, Çayır, Çayırbaşı, Çayır düzü, Çayırklar, Çevlik⁵², Çınar geriş, Çınar geriş yolu, Çökek⁵³, Çökelez yakası, Dağaltı, Dağköy, Dere göynük, Dırbat burnu, Dırbat gerışı, Diken çayır, Dikenli tarla, Düздаğ, Düz göynük, Geriş, Geriş arkası, Geriş harman mahallesi, Geriş harman yanı, Geriş harmanı, Gerişköy, Gerişler harman, Gökçe ağaç sırtı, Gölbükü, Göynük, Göynük yurt, Gücük göynüğü, Hamza göynük, İlgaş, İncirli çevliği, Kabadağ, Kalaç, Kara göynük, Kara ağaç boğazı, Kavak bostanı, Kavaklık sırtı, Kaya bostanı, Kaya tarla, Kelemen⁵⁴, Kemre gerışı, Kertil⁵⁵, Kestane dağı, Keten göynük, Kıran, Kıran yanı, Kıranlar, Kiraz dağı, Kirtos/kirtos çayı, Kirtos altı, Kuru, Kuru altı, Kuru düzü, Kuru tepesi, Kozsöcü, Köse tarla, Kuz⁵⁶, Kuzgece mahallesi, Kuzgöynük, Kuzsöcü, Kuzu dağı, Meşe göğnü, Obruk, Obruk bostanı, Obruklar, Obrukluk, Oluk poyrazı, Orta kıran, Osmançayır mahallesi, Otlak göğnü (göynüğü), Oymayaka, Ördek bostanı, Ötekibostan, Pazar yakası, Sazlık⁵⁷, Sekicek, Sekicek/Sekicek mahallesi, Söcü, Sökü düzü, Sökü mahallesi, Sökü mevki, Sökübaşı,

⁵¹ “Cünüt” yer adı *Derleme Sözlüğü*’nde “Bataklık” (Acar, 2015, s. 32; DS, 2009, s. 1027) olarak tanımlanmaktadır.

⁵² Etrafı çevrilmiş bahçe veya tarla (Tietze, 2017, s. 199).

⁵³ “Çökek” kelimesi “1. Çukur yer; 2. Bataklık, sazlık” (TS, 2005, s. 449) anlamlarına gelmektedir.

⁵⁴ Keleme kelimesinden geldiğini düşünüyoruz. Bu kelime de “Sürülmeden bırakılmış tarla, bakımsız bahçe ya da bağ; ormandan elde edilen tarla” (Tietze, 2017, s. 212) anlamıyla karşımıza çıkar.

⁵⁵ 1. İnşili yokuşlu yol (Acar, 2015, s. 102); 2. Geçit, boğaz; 3. Engin, uçsuz bucaksız; 4. Verimsiz toprak. (DS, 2009, 2758).

⁵⁶ 1. Bir dağın kuzey yamaçları; güneş görmeyen soğuk yer; gölgeli ve serin yer; kuzey. 2. Nemli, ıslak yerler (Çağbayır, 2007, s. 2876). Güneş almayan yer (Acar, 2015, s. 79).

⁵⁷ Sazlık, bataklık (TrS, 2009, s. 3360).

*Sulan*⁵⁸ tarla, Taş bostanı, Tavşan kıranı, Tepe göynük, Topuksırtı, Uzun evlek, Uzun yazı, Uzuntarla, Yama yol, Yamaçaltı, Yarbaşı, Yarsuyu, Yeşiloba, Yıldırım mahallesi, Yukarı bahçe, Yukarı çayırlar, Yukarı göynük, Yukarı obruk, Yukarı tarla, Yukarı yazı, Yusufllu yazı, Zeytin bahçesi.

4.2.3.1. Ziraat/ bitkilerle ve bitki parçaları ile ilgili adlar

*Acıelma yanı, Akçaağaç, Akçaağaç yanı, Akgül, Akkiraz yanı, Alacaarmut, Alameşesi, Arıbağı, Armut arası, Armut arkası, Armut dibi, Armut yanı, Armutdüzü, Armutluk, Arpa mahallesi, Arpalık, Asma, Asmasu, Aşlamacık, Bağlar, Belem*⁵⁹ köyü, *Bey harmanı, Bozan*⁶⁰ parası, *Budak, Budakdağı, Büyük armut, Büyük armut yanı, Büyük arpalık, Ceviz yanı, Cevizlik, Çam yanı, Çamca, Çamköprü, Çamla, Çamlık, Çam-meşe ormanı, Çayıçi kasımbağı, Çınar, Çınar esköyü, Çınar geniş, Çınar geniş yolu, Çınar köyiçi, Çınar mityeri, Çınar öteyüz, Çınar yanı, Çınardüzü, Çınarlı, Çınarlı gölü, Çınarlıgöle, Çınarlık, Çukur tarla, Darı yanı, Darıdüzü, Defne suyu, Diken çayı, Diken çayır, Dikenli tarla, Düz tarla, Elma parası, Elmalar düzü, Elmalık, Elmapare deresi, Elot, Elvertülük, Erik yanı, Erikler arkası, Erikli, Erikli çıkırığı, Fındık bahçesi, Gasil, Geniş harman mahallesi, Geniş harman yanı, Geniş harmanı, Genişler harman, Gökçeağaç sırtı, Güllük, Güllüsü, Gültepe, Hacı harmanı, Harman, Harman altı, Harman arkası, Harman yanı, Harman yeri, Harmanlar, İncirli çevliğı, İncirlik, Kabaarmut, Kabaç < kaba ağaç (?), Kadir cevizi, Kara kavak, Kara kestane, Kara zeytin, Karaağaç, Karaağaç boğazı, Karaağaç harmanı, Karaağaç yanı, Karaağaçlar, Karaahmet meşeliğı, Karabudama, Karaçam, Karaçlar (Karaağaçlar ?), Karakiraz, Karakiraz altı, Karpuzluk, Kavakbostanı, Kavakgürgen, Kavaklı, Kavaklık, Kavaklık sırtı, Kavakyanı, Kavancık*⁶¹, *Kavas arpalığı, Kavlak yanı, Kavlaklık, Kavlakyanı, Kavukkavlak, Kemre geniş, Kepe armut, Kestane, Kestane altı, Kestane dağı, Kestanelik, Keten gölü, Keten göynük, Keten löb, Kırçın harmanı, Kiraz dağı, Kiraz köyü, Kirazcık, Kirazlık, Kirazlık altı, Kiren harman, Kiren köyü, Kiren parası, Kiren yanı, Kirenkarşı, Kirenler yanı, Kirenlik, Kozlar, Kozlardüzü, Kozsökü, Kömüş alması, Kurtkaraağacı, Kütüklük, Meran*⁶² köy, *Meşe, Meşe göğnü,*

⁵⁸ “Sulan” kelimesinin sözlük anlamı “Sulu yer; bataklık; sazlık.” (Çağbayır, 2007, s. 4350) şeklindedir.

⁵⁹ “Belem” kelimesi *Derleme Sözlüğü*’nde “1. Çavuş üzümü; 2. Kayık, sandal” anlamıyla açıklanmaktadır (DS, 1965, s. 610).

⁶⁰ “Bozan” kelimesi *Derleme Sözlüğü*’nde “Sürülmemiş, boz tarla; bozlak.” şeklinde açıklanmaktadır (Çağbayır, 2007, s. 667).

⁶¹ Kayalıklarda biten dikenli bir ot (DS, 2009, s. 2688).

⁶² Meran < maran (?): 1. Yılanlar. 2. Sebze ekilen tarla parçası; evlek (Çağbayır, 2007, s. 3060).

Meşelik, Mısır tarlası, Misti bahçe, Namazla tarlası, Orta harman, Otça mahallesi, Otlak göğnü, Öz tarla, Özbostan, Pamukluk, Pekmez toprağı, Purçak (burçak) yeri, Safranlı, Sap tarlası, Sarı toprak, Sarmaşık, Say⁶³lar, Sazkışla, Sıra kirazlar, Siyaz (Siyez ?) yeri, Söğütönü, Sulan tarla, Taşlı tarla, Topalağaç, Topçağıl⁶⁴, Top kirenler, Töngel yanı, Ulu kavlak, Urus harmanı, Uzun karaağaç, Yabaneriği yanı, Yapraklı, Yukarı harman, Yulaf yeri, Zeytin bahçesi.

4.2.3.2.Yer-yön ile ilgili adlar

Acıelma yanı, Ağaköy üstü, Akçaağaç yanı, Akgüney, Akkiraz yanı, Altkıyı, Arka lögöb, Armut arası, Armut arkası, Armut dibi, Armut yanı, Aşağı atmaca, Aşağı çayır, Aşağı evaltı, Aşağı hizar yanı, Aşağı kilise, Aşağı kurvana, Aşağı mağara, Aşağı mahalle, Aşağı pınar, Aşağı tarla, Aşağı tepe, Aşağı uspa dere, Aşağı uspa köyü, Aşağı yazı, Aşağıgöynük, Aşağıkum, Aşağıköy, Balaycıkaya arkası, Bend üstü, Bend yanı, Beriki öz, Beynit altı, Bezirhane karşı, Büyük armut yanı, Cami altı, Cami yanı, Ceviz yanı, Ciciköyüstü, Ciciköyüstü, Cinkıran yanı, Çam yanı, Çataküney, Çay yanı, Çayıçi, Çayıçi kasımbağı, Çayıçi mahallesi, Çerkez köyaltı, Çerkez yanı, Çeşme altı, Çeşmeli altı, Çıkrık önü, Çınar köyiçi, Çınar öteyüz, Çınar yanı, Dağaltı, Darı yanı, Değirmen arkası, Değirmen önü, Değirmen üstü, Değirmen yanı, Dere önü, Dere ötesi, Dere yanı, Dermen altı, Dibek yanı, Dükkân yanı, Emrelli altı, Erik yanı, Erikler arkası, Eskiev altı, Ev altı, Ev yanı, Evönü, Gavur üstüyanı, Gemiyani mahallesi, Geriş arkası, Geriş harman yanı, Göl altı, Göl yanı, Görköy köyönü, Günay, Güvercin yanı, Güverkit altı, Harman altı, Harman arkası, Harman yanı, Hergele yanı, Hizar yanı, İmamhatip yanı, Kapan yanı, Karaağaç yanı, Karakiraz altı, Karşı, Karşı lög/löp, Karşı lögöb, Karşı löv, Karşı mahalle, Kavak yanı, Kavlak yanı, Kaya arası, Kaya arkası, Kayadibi, Kayaköy altı, Kestane altı, Keste girişi, Kıran yanı, Kilise yanı, Kilse arkası, Kilse yanı, Kirazlık altı, Kiren karşı, Kiren yanı, Kirenler yanı, Kirtöz altı, Kuru altı, Köprüyanı, Körükyanı, Köşk altı, Köy önü, Köy üstü, Köyaltı, Köyiçi, Köyiçi mevki, Köyönü, Köyüstü, Marbel güneyi, Mescit yanı, Mezarlık altı, Mezarlık yanı, Misti evaltı, Minas altı, Morza altı, Morza karşı, Musluk altı, Nesbi güney, Oda yanı, Oğnaz altı, Okul altı, Okul üstü, Okul yanı, Orta harman, Orta kıran, Orta mahalle, Ortabeldel, Ortaköy, Ortayol, Örenler köyiçi, Öte, Öte türbe yanı, Öteev altı, Öteev yanı, Öteki köy altı, Ötekibostan, Ötekiöz, Öteler, Öteyüz, Samanlık arkası,

⁶³ 1. İri büyük kaya; 2. Ekime elverişsiz, altında taş, kum ve kil tabakası bulunan toprak (DS, 2009, s. 3558).

⁶⁴ 1. Çakıl, çakıl taş yığını, duvar; 2. İri taş yığını (Acar, 2015, 37).

Samanlık yanı, Sarpaca karşısı, Satı Köyiçi, Sepetiçi, Seyliyanı, Soğköy içi, Soğköyü altı, Sola geçen, Söğütünü, Taşgüney, Taşyanı, Tepe altı, Tepe üstü, Töngel yanı, Türbe yanı, Uzun arka, Üstbaş, Üstbedel, Yabaneriği yanı, Yamaçaltı, Yibo arkası, Yinci köy karşısı, Yolaltı mevki, Yukarı, Yukarı bahçe, Yukarı çayırılar, Yukarı göynük, Yukarı güney, Yukarı harman, Yukarı iki, Yukarı kurvana, Yukarı lögöp, Yukarı löp, Yukarı mahalle, Yukarı marbel, Yukarı morza, Yukarı obruk, Yukarı tarla, Yukarı uspa/usva, Yukarı yazı, Yukarıca, Yukarıköy.

4.2.3.3. Hidronimi (su) ile ilgili adlar

Akçasu, Akgöl, Andan gölü, Asmasu, Aşağı pınar, Aşağı uspa dere, Aydın gölü, Bakır deresi, Bayramsu, Beyeşme, Bulak, Cünüt, Çağlayan mahallesi, Çay, Çay mahallesi, Çay yanı, Çayağzı mevki, Çaybaşı, Çaybostanı, Çayıçi, Çayıçi kasımbağı, Çayıçi mahallesi, Çayla, Çaylı mahallesi, Çesmebaşı, Çınarlı göle, Çınarlı gölü, Çingen suyu, Çubuk suyu, Çürüksu, Defne suyu, Dere, Dere göynük, Dere köy, Dere önü, Dere ötesi, Dere yanı, Dereleler, Derin dere, Diken çayı, Düz göl, Elik deresi, Ellez pınarı, Elmapare deresi, Eskiçayoğlu, Göl altı, Göl yanı, Göl yeri, Gölbaşı, Gölbez pınarı, Gölbükü, Gölceğiz, Göldeği, Göldüzü, Gölköy, Göller, Göller mevki, Güllüsü, Kara dere, Karagöl, Karaman deresi, Karasu, Karpınar, Katır çayı, Kerim çayı, Keten göl, Keten gölü, Kirtos/kirtoz çayı, Lefter deresi, Mecit oluğu, Minas çayı, Morza⁶⁵, Morza altı, Morza çarşısı, Morza karşısı, Ördek gölü, Öteki öz, Özsu, Papaz gölü, Pınar deresi, Pınar önü, Subaşı, Sülük gölü, Taşpoyra, Tepe göl, Tepeli çeşme, Ulu göl, Yarsuyu, Yukarımorza..

4.2.3.4. Kayaç yapısı ile ilgili adlar

Aktaş, Aşağıki kum, Balaycıkaya arkası, Kaya, Kaya arası, Kaya arkası, Kaya başı, Kaya bostanı, Kaya tarla, Kayadibi, Kayaköy, Kayaköy altı, Kayalık, Kovan kayası, Köpük taşı, Kum, Kumluk, Küçük aktaş, Saylar, Taş bostanı, Taşgüney, Taşlı, Taşlı tarla, Taşlık, Taşpoyra, Taşyanı, Yılanlık (Kireç kuyusu).

4.2.3.5. Doğal yapılar ile ilgili adlar

Aşağı mağara, Mağara.

4.2.3.6. Maden/alaşım veya değerli taşlar ile ilgili adlar

Ayen, Bakır deresi, Demirci, Demirci mahallesi, Demirkapı, Kalaycı, Kalaycık, Yinci köy karşısı.

⁶⁵ Deniz.

4.2.3.7. Yerin yapısı ile ilgili adlar

Çorak.

4.2.3.8. Yükselti/ derinlik/ düzlük ile ilgili adlar

Ağadüzü, Armutdüzü, Aşağı tepe, Büyükdüz, Cingan düzü, Çatakdüzü, Çavuşdüzü, Çayırdüzü, Çınardüzü, Çökek⁶⁶, Çukur, Çukur tarla, Darıdüzü, Derin dere, Düz, Düz göynük, Düz löp, Düz oluk, Düz tarla, Düzbaşı, Düzdağ, Düzgöl, Düzler, Düzler başı, Elmalar düzü, Göldüzü, Gültepe, Kavuk⁶⁷, Kavuk kavlak, Kocadüz, Koru düzü, Koru tepesi, Kozlardüzü, Kuyu düzü, Seyir düzü, Sirkedüzü, Söküdüzü, Tepe, Tepe altı, Tepe göl, Tepe göynük, Tepe hosu, Tepe üstü, Tepebölük, Tepeli çeşme, Üçtepeler, Yalı düzler, Yalıdüzü.

4.2.3.9. Konum/ mekân ile ilgili adlar

Atyeri, Ayal yeri, Bek yeri, Berk yeri, Cinoğlu yeri, Çayağzı mevki, Çınar mityeri, Çındık yeri, Çıtak yeri, Domuz yeri, Ellez yeri, Göynük yurt, Harman yeri, Kabarcı yeri, Kacaahmet yeri, Kapan mevki, Kelağa yeri, Koca Ahmet yeri, Köşe, Köy yeri, Köyiçi mevki, Kuytu, Merkez, Merkez mahallesi, Oluk yeri, Orunkuş/ Urunkuş, Purçakyeri, Siyaz yeri, Sökü mevki, Şükrü yeri, Teyfik bey yeri, Top yeri, Topuz yeri, Yolaltı mevki, Yorgancıoğlu mevki, Yulaf yeri.

4.2.3.10. İklim ile ilgili adlar

Ayaz, Çatalyaz, Karpınar, Yazlar.

4.2.4. Ünvan/ lakap/ rütbe ile ilgili adlar

Ağadüzü, Ağaköy üstü, Ağanın göynüğü, Aydoğullar mahallesi, Baliyoz (Balyos ?), Bey harmanı, Beyeşme, Beyhan, Çavuş, Çavuş köyü, Çavuş yeri, Çavuşdüzü, Çolaklar, Çolakoğlu, Deliağa köyü, Erdoğan, Gebeş köy, Gökçeaga, Hacı, Hacı harmanı, Hacı löp, Hoca löp, Hocaköy, Hocaköyü, Kacaahmet yeri, Karabey, Kelağa yeri, Kelahmet lögöbü, Koca Ahmet yeri, Kraloğlu, Kuruşaban, Kütüpler, Kütüpler mahallesi, Mehmet efendi, Memiş mahallesi, Musabey caddesi, Sağırağa, Taçahmet, Teyfik bey yeri, Topalağa, Turhan, Yorgancıoğlu mevki.

⁶⁶ “Çökek” kelimesi “1. Çukur yer; 2. Bataklık, sazlık” (TS, 2005, s. 449) anlamlarına gelmektedir.

⁶⁷ 1. İçi boş şey; içi boş kap. 2. Oyuk; çukur (Çağbayır, 2007, s. 2487).

4.2.5. Renkler ile ilgili adlar

Akçaağaç, Akçaağaç yanı, Akçabük, Akçasu, Akgöl, Akgül, Akgüney, Akkiraz yanı, Aktaş, Akyol, Ala, Ala meşesi, Alacaarmut, Alagöl, Gökçe, Gökçeağa, Gökçeağaç, Gökçeağaç sırtı, Gökçealan, Kababoz, Kara dere, Kara Fatma, Kara göynük, Kara kavak, Kara kestane, Kara lögöb, Kara zeytin, Karaağaç, Karaağaç boğazı, Karaağaç harmanı, Karaağaç yanı, Karaağaçlar, Karaahmet meşeliği, Karabey, Karabudama, Karaçam, Karaçlar (Karaağaçlar?), Karagöl, Karakiraz, Karakiraz altı, Karaköy, Karaluguk, Karantılık, Karasu, Kurtkaraağacı, Kuşkara, Küçük aktaş, Sarı toprak, Uzun karaağaç, Yeşiloba.

4.2.6. Gıda ile ilgili adlar

Mantarbükü, Mantarlık, Pekmez, Pekmez toprağı, Sirkedüzü.

4.2.7. Uzuvar ile ilgili adlar

Alagöz, Topuksırtı, Evligöz, Geyikağurdu, Gözyüvez, Omurkaran, Saçlı, Soğköy içi, Soğköyü altı.

4.2.7.1. Uzuvar/ vücut kısımları ile yer-yön bildiren adlar

Başcible, Çayağzı mevki, Çaybaşı, Çesme başı, Çıkrikağzı, Değirmen götü, Devlet başı, Düreyüzü, Düzbaşı, Düzler başı, Geçitağzı, Gölbaşı, Kalık başı, Kaya başı, Köprü başı, Mezarlık başı, Odabaşıoğlu, Sökübaşı, Subaşı, Üstbaş, Yarbaşı, Yolağzı.

4.2.8. Hayvanlar ile ilgili adlar

Arıbağı, Aşağı atmaca, At avlosu, Atköprü, Atmaca, Atsırtı, Atyeri, Ayı yatağı, Balaban köy, Buzağı, Çakal yazı, Çökelez yakası, Domuz yeri, Elik deresi, Geyik yatağı, Geyikağurdu, Gölbez pınarı, Gözyüvez⁶⁸, Güvercin yanı, Hergele yanı, Kaplumbağ, Katır çayı, Kokarca, Kömüş alması, Kurt, Kurtkaraağacı, Kuşçular, Kuşkara, Kuzu dağı, Lök yeri, Meran köy, Orunkuş/Urunkuş, Ördek bostanı, Ördek gölü, Özkuzu, Sarpaca⁶⁹, Sarpaca karşı, Sülük gölü, Tavşan kıranı, Tilkin⁷⁰özü, Yapalak, Yılanlık (Kireç kuyusu).

⁶⁸ Yüvez: Bir tatarcık türü (DS, 1979, s. 4335).

⁶⁹ Sarp: İzmaritlerden, boyu 35 santimetre kadar olan bir Akdeniz balığı (Boops salpa) (TS, 2005, s. 1707).

⁷⁰ Tilkinin.

4.2.9. Mimari yapı/ yapı parçaları ile ilgili adlar

Aşağı evaltı, Aşağı hizar yanı, Aşağı kilise, Atköprü, Bend üstü, Bend yanı, Beyhan, Bezirhan, Bezirhane karşı, Buz avlusu, Cami altı, Cami yanı, Çamköprü, Çeşme altı, Çeşme başı, Çeşmeli altı, Çıkrikağzı, Çıkrikönü, Değirmen, Değirmen arkası, Değirmen götü, Değirmen önü, Değirmen üstü, Değirmen yanı, Değirmen yolu, Demirkapı, Dermen altı, Direk yolu, Direkli, Dükkân yanı, Düz oluk, Erikli çıkırığı, Eski değirmen, Eskiev altı, Ev altı, Ev yanı, Ev yeri, Evligöz, Evönü, Hamamlı, Hizar yanı, İmamhatip yanı, Kapaklı kuyu, Kilise yanı, Kilisecik, Kilse arkası, Kilse yanı, Kirsecik (Kilisecik), Köşk altı, Kuyu düzü, Mecit oluğu, Mescit yanı, Mıstı evaltı, Odabaşıoğlu, Odayanı, Okul altı, Okul üstü, Okul yanı, Oluk poyrazı, Oluk yeri, Öte türbe yanı, Öteev altı, Öteev yanı, Samanlık arkası, Samanlık yanı, Türbe, Türbe yanı, Ulu oluk, Uzun yalı, Yalı düzler, Yalıdüzü, Yalı mahallesi, Yılanlık (Kireç kuyusu), Yibo arkası.

4.2.10. Ebat olarak nitelik bildiren adlar

Büyük armut, Büyük armut yanı, Büyük arpalık, Büyük göynük, Büyük sazak, Büyük tarla, Büyükçayır, Büyükdüz, Ferah köy, Gocaköy, Gölceğiz, Gücük, Gücük göynüğü, Gücük Hasan yeri, Kaba köy, Kabaarmut, Kababoz, Kabaç < kaba ağaç (?), Kabadağ, Kabaköy, Kacaahmet yeri, Kanlı lögöp, Koca Ahmet yeri, Kocaahmet, Kocadüz, Kocaköy, Küçük aktaş, Ulu göl, Ulu kavlak, Ulu oluk, Ulu yol, Uzun arka, Uzun evlek, Uzun karaağaç, Uzun yalı, Uzun yazı, Uzuntarla.

4.2.11. Gün/ ay/ yıl ile ilgili adlar

Çarşamba, Çayıçi kasımbağı.

4.2.12. Zaman ile ilgili adlar

Ercek, Erdoğan, Gündoğdu.

4.2.13. Akrabalık ile ilgili adlar

Aca, Ayal yeri, Ayyaz, Cinoğlu, Cinoğlu yeri, Dayı mahallesi, Kraloğlu, Odabaşıoğlu, Teciroğlu, Torun, Yorgancıoğlu mevki.

4.2.14. Meslek ile ilgili adlar

Demirci, Demirci mahallesi, Eşekçi, Hatip mahallesi, Hatip yeri, Hatipköy, Kabakçı yeri, Kabarcı yeri, Kadı köyü, Kadioğlu, Kalaycı, Kantarcı, Kaptan köyü, Katrancı, Kavas arpalığı, Kayrancı, Manav, Silahcı mahallesi, Yazıcı, Yorgancıoğlu mevki.

4.2.15. Eskilik- yenilik hâlini niteleyen adlar

Eski değirmen, Eskiçayolu, Eskiev altı, Eskiköy, Yenice mahallesi, Yenicik.

4.2.16. Askerlik ile ilgili adlar

Çavuş, Çavuş köyü, Çavuş yeri, Çavuşdüzü, Gaziler, Sazkışla, Süvari köyü, Tepebölük.

4.2.17. Sayı ile ilgili adlar

Üçtepeler, Yukarı iki.

4.2.18. Dinî ve çeşitli inançlar ile ilgili adlar

Ayvasıl, Balaycık mezarlığı, Cennet mahallesi, Cinkıran yanı, Cinnos, Cinoğlu, Cinoğlu yeri, Gavur üstyanı, Hacı harmanı, İslam yeri, Kilise yanı, Kilisecik, Kilse arkası, Kilse yanı, Mescit yanı, Mezarlık, Mezarlık altı, Mezarlık başı, Mezarlık yanı, Oruç köyü, Öte türbe yanı, Papaz gölü, Papaz yokuşu, Türbe, Türbe yanı.

4.2.19. Yansıma sesler ile ilgili adlar

Arka lögöb, Düz löp, Hacı löp, Hatlöb, Hoca löp, Kanlı lögöp, Kara lögöb, Karşı lög/löp, Karşı lögöb, Karşı löv, Karşı mahalle, Kelahmet lögöb, Ketten löb, Lövöb, Özlöp/Özlep, Yukarı lögöp, Yukarı löp.

4.2.20. Sayısal olarak topluluk ifade eden adlar

Alem köyü, Sıra kirazlar, Top kirenler.

4.2.21. İdari birim veya siyasi yapı ile ilgili adlar

Alem köyü, Aşağı uspa köyü, Aydoğullar mahallesi, Balaban köy, Belem köyü, Cennet mahallesi, Ciciköy, Ciciköy üstü, Çağlayan mahallesi, Çavuş köyü, Çerkez köyaltı, Çınar esköyü, Çömez köy, Dağköy, Devlet başı, Eğrit mahallesi, Emrelli mahallesi, Ferah köy, Geriş harman mahallesi, Geriş köy, Görköy, Görköy köyünü, Gümler mahallesi, Hudut

köyü, Kapbez mahallesi, Karaman deresi, Karşı mahalle, Katan köyü, Keseköy, Kiren köyü, Kocaköy, Köseköy, Köseköy mahallesi, Köy yeri, Köyaltı, Köyiçi, Köyiçi mevki, Köyönü, Köyüstü, Kuzgece mahallesi, Kütipler mahallesi, Laz köyü, Memiş mahallesi, Meran köy, Merkez mahallesi, Musa köyü, Musabey caddesi, Orta mahalle, Ortaköy, Oruç köyü, Osmançayır mahallesi, Otça mahallesi, Örencik mahallesi, Örenler köyiçi, Öteki köy altı, Sancak, Satı köyiçi, Sekicek/Sekecik mahallesi, Silahcı mahallesi, Soğköy içi, Soğköyü altı, Sökü mahallesi, Süvari köyü, Usva mahallesi, Yalı mahallesi, Yenice mahallesi, Yıldırım mahallesi, Yinci köy karşı, Yukarı mahalle, Yukarıköy.

4.2.22. Kusur/ eksiklik/ yoksunluk ile ilgili adlar

Ayvaz, Cavalak (Cavlak ?), Çömezköy, Çürüksu, Gebeş köy, Karıplar (Garipler ?), Kavuk kavlak, Kepe armut, Koğuz, Köse tarla, Köseköy, Köseköy mahallesi, Kuruavaz/Kuruvaz, Seyli yanı, Siyaz (Siyez ?) yeri, Topalağa, Topalağaç, Yapalak.

4.2.23. Aletler/ araç-gereçler/ gündelik eşyalar ile ilgili adlar

Ayı yatağı, Balaban köy, Baliyoz, Çatalyaz, Çubuk suyu, Dibek yanı, Geyik yatağı, Hasırlık, Işıklı, Kapaklı kuyu, Kapan koltuğu, Kavas arpalığı, Keseköy, Kovan kayası, Körükyanı, Mushuk altı, Muta, Namazla tarlası, Palamar, Poyracuk/cık, Sağniç, Sepetiçi, Taşpoyra, Top yeri, Topçağıl, Topuz yeri, Yorgancıoğlu mevki.

4.2.23.1. Araç/ vasıta ile ilgili adlar

Gemiyanı mahallesi, Gemi yeri.

4.2.24. İstek-temenni ile ilgili adlar

Balaycık, Balaycık mezarlığı, Balaycıkaya arkası.

4.2.25. Sempatik ifadeler ile ilgili adlar

Ciciköy, Ciciköy üstü.

4.2.26. Temsili değeri ifade eden adlar

Bedeller, Ortabedel, Üstbedel.

4.2.27. Ekonomi ve ticaret ile ilgili adlar

Bedeller, Bozan parası, Elma parası, Kapan, Kapan koltuğu, Kapan mevki, Kapan yanı, Kiren parası, Morza çarşısı, Muta, Pazar yakası, Teciroğlu, Üstbedel.

4.2.28. Arkeoloji ve kültürel miras ile ilgili adlar

Çatakörencik, Örencik mahallesi, Örenler, Örenler köyiçi.

4.2.29. Açık alan/ meydanlar ile ilgili adlar

At avlosu, Eyrek/ Eğrek, Toyluk.

4.2.30. Duygu durumları ile ilgili adlar

Çıtak yeri, Ferah köy, Kırçın harmanı.

4.2.31. Ulaşım ile ilgili adlar

Akyol, Çınar geniş yolu, Değirmen yolu, Direk yolu, Ermelik, Geçitağzı, Hatlölü, Kertil, Ortayol, Papaz yokuşu, Ulu yol, Yama yol, Yolağzı, Yolaltı mevki.

4.2.32. Eylem veya durum bildiren adlar

Bozma, Erdoğdu, Ermelik, Gasil, Göçgenez, Görköy, Gündoğdu, Kalaç, Kalık başı, Katan köyü, Oprundu/tu/ru mahallesi, Oymayaka, Seyir düzü, Sola geçen, Sökme, Uzatma.

4.2.33. Mesafe ile ilgili adlar

Siyem.

4.2.34. İhtimal bildiren adlar

Balaycık, Balaycık mezarlığı, Balaycıkaya arkası, Göçgenez.

4.2.35. Asıl ve belirleyici nitelik bildiren adlar

Beriki öz, Öteki öz, Öz, Öz hosu, Öz tarla, Özbostan, Özkadı, Özkuzu, Özler, Özlöp/Özlep, Özsu, Tilkinözü.

4.2.36. Zamir ile ilgili adlar

Andan, Andan gölü, Öz hosu, Tepe hosu.

4.2.37. Maddenin halleri ile ilgili adlar

Özkati, Bek yeri, Berk yeri.

4.2.38. Anlamsal olarak herhangi bir kategoriye dahil edilemeyenler

Aşağı kurvana, Aşağı uspa dere, Aşağı uspa köyü, Babanat, Başcible, Bayguda, Beynit, Beynit altı, Cöve, Çamurcuk, Çınar esköyü, Dırbat burnu, Dırbat girişi, Dinomos, Dömsel, Düreyüzü, Eğrit mahallesi, Emrelli, Emrelli altı, Emrelli mahallesi, Galasa/Kalasa, Geday, Gediya, Gencek, Gerçe, Gerdüç, Ginemos/Ginomos, Gümerit, Gümle mahallesi, Güverkit, Güverkit altı, Hardas, Haynaz, Kaluk, Kapbez mahallesi, Karaluguk, Kemert, Keste girişi, Köçet, Köpükara, Kulam, Kurvana, Löraç, Luap, Marbel, Marbel güneyi, Minas, Minas altı, Minasçayı, Nesbi güney, Oğnaz, Oğnaz altı, Salok, Savay, Semiye, Toğulcalak/Tohulcalak, Tokalaç, Tosonos, Usva mahallesi, Yukarı kurvana, Yukarı marbel, Yukarı uspa/usva.

4.3. KÖKENBİLİMSEL SINIFLANDIRMA

4.3.1. Tek kelimeden oluşan yer adlarının kökenleri

4.3.1.1. Kökeni Türkçe olan yer adları

Abaza < T.: Abhaz

Abazalar < T.: Abhaz(lar: ç.e)

Aca < *eT: aç < eçü

Ala < eT

Andan < T.

Arpalık < T.(lık: i.i.y.e)

Asma < T.

Aşlamacık < eT(cık: i.i.y.e)

Atmaca < T.

Ayaz < eT: aya:s

Bataklık < T.(-lık: i.i.y.e)
Bozma < eT: buz-
Budak < eT: butık/butak
Bulak
Buzağı < eT: buza:ğu
Cavalak < *T. (cavlak: yans.)
Çamurcuk < T.(cuk: i.i.y.e)
Çavuş < eT: çabış/çawuş
Çayır < T.
Çayırlar < T.(lar: ç.e)
Çevlik < T.
Çolaklar < eT(lar: ç.e)
Çökek < T.
Çukur < eT
Değirmen < eT
Demirci < eT: Temir (ci: i.i.y.e)
Direkli < eT: tiregü(li: i.i.y.e)
Düz < eT: tüz
Düzler < eT: tüz(ler: ç.e)
Elmalık < eT: alma(lık: i.i.y.e)
Elvertülük < *T. (eğreli + lük: i.i.y.e)
Ercek < T.: (cek: i.i.y.e)
Erikli < eT: erük(li: i.i.y.e)
Ermelik < T.(lik: i.i.y.e)
Eşekçi < eT: eşgek(çi: i.i.y.e)
Eyrek/ Eğrek < eT

Gencek < T.: kence⁷¹

Geriş < eT: keriş

Göçgenez < eT: köç (gen: sfe + ez: küçültme eki)

Gökçe < eT: kök(çe: eşitlik h.e)

Gölceğiz < eT: köl(ceğiz: i.i.y.e)

Göller < eT: köl(ler: ç.e)

Göynük < eT: köy/köñ

Gücük < eT: küçük

Günay < T.

Güney < T.

İlgasıl < eT: ılga(sıl: i.i.y.e)

Işıklı < eT: yışı- (lı: i.i.y.e)

Kalaç < T.

Kaluk < T.(-u-k: f.i.y.e)

Kapan < T.

Kaplumbağ < T. (kaplumbağa)

Karantılık < *T.(lık: i.i.y.e)

Karşı < eT

Kavlaklık < T.(lık: i.i.y.e)

Kavuk < T.

Kaya < eT

Kayalık < eT(lık: i.i.y.e)

Kayrancı < *T.(cı: i.i.y.e)

Kertil < eT: kert-

⁷¹ N.A. Baskakov *Kençek* kelimesinin kökenini Türk ve Altay dillerinde kullanılan ve “genç-küçük” anlamına gelen “kence” sözüne dayandırmaktadır (Gökdağ, 2007, s. 98).

Kırañ < eT

Kırañlar < eT(lar: ç.e)

Koğuz < T.

Kokarca < *T.

Koru < eT: korıg

Kum < eT

Kumluk < eT(luk: i.i.y.e)

Kurt < eT

Kuşçular < eT(çu: i.i.y.e + lar: ç.e)

Kuytu < *eT: kuğı (Çağbayır, 2007, s. 2875) // *M.: qoitu (Nişanyan, ÇTE)

Kuz < eT: kûz

Kütüklük < *T. // *Lat.(lük: i.i.y.e) (Şahin, 2022, s. 67)

Lövöb < T. (löp: yans.)

Obruk < eT: oprı

Obruklar < eT: oprı(lar: ç.e)

Obrukluk < eT: oprı(luk: i.i.y.e)

Örenler < T.(ler: ç.e)

Öte < eT

Öteler < eT(ler: ç.e)

Öz < eT

Özler < eT(ler: ç.e)

Pekmez < eT: bekmes

Saçlı < T.(lı: i.i.y.e)

Sağnıç < T.

Sancak < eT: sanç-ak (Çağbayır, 2007, s. 4055)

Sarmaşık < T.

Satı < eT: satıĝ

Saylar < eT(lar: .e)

Sazak < T.

Sekicek < eT: sekü(cek: i.i.y.e)

Sökme < T.

Sökü < T.

Taşlı < eT(lı: i.i.y.e)

Taşlık < eT(lık: i.i.y.e)

Tepe < eT: töpü

Toyluk < eT(luk: i.i.y.e)

Uzatma < T.

Yapalak < T.

Yapraklı < eT: yapurgak(lı: i.i.y.e)

Yazıcı < eT: yazıĝ(cı: i.i.y.e)

Yazlar < eT(lar: .e)

Yenicik < eT: yeñi(cık: i.i.y.e)

Yılanlık < eT(lık: i.i.y.e)

Yörük < eT: yürük

Yukarı < eT: yokkaru

Yukarıca < eT: yokkaru(ca: eşitlik h.e)

4.3.1.2. Kökeni Arapça olan yer adları

Abdi < Ar.

Ayvaz < *Ar.: ‘iva:z

Bedeller < Ar. (-ler: .e)

Beyhan < beyhan: Ar. // eT: beg + eT

Cevizlik < Ar.: cevz(lik: i.i.y.e)

Çamca < Ar.: şam'(ca: eşitlik h.e)
Çamla < Ar.: şam'(la: i.i.y.e)
Çamlık < Ar.: şam'(lık: i.i.y.e)
Gasil < Ar.: ğasl
Gaziler < Ar.: ğa:zî(ler: ç.e)
Hacı < Ar.
Hamamlı < Ar.: ħamma:m(lı: i.i.y.e)
Hasırlık < Ar.: ħaşîr(lık: i.i.y.e)
Hemit < Ar.: Hamid*
Kalaycı < Ar.: kıala:'î(cı: i.i.y.e)
Kalaycık < Ar.: kıala:'î(cık: i.i.y.e)
Kantarcı < Ar.: kinta:r(cı: i.i.y.e)
Karıplar < *garipler < Ar. ğarîb(lar: ç.e)
Katrancı < Ar.: kitra:n
Kütüpler < Ar.: kütüb(ler: ç.e)
Mağara < Ar.: mağa:re
Merkez < Ar.: rekz
Mezarlık < Ar.: maza:r(lık: i.i.y.e)
Muta < Ar.: mu'ta:
Safranlı < Ar.: za'fara:n(lı: i.i.y.e)
Semiye < Ar.
Türbe < Ar.: turba
Yusuflu < Ar.(lu: i.i.y.e)

4.3.1.3. Kökeni Farsça olan yer adları

Armutluk < F.: amrûd(luk: i.i.y.e)
Ayen < F.: a:yen

Bağlar < F.: ba:ğ(lar: ç.e)
Bostan < F.: bûsta:n
Çarşamba < F.: çeha:r-şenbih
Çay < F.: ça:y
Çayla < F.: ça:y(la: i.i.y.e)
Çınar < F.: çena:r
Çınarlı < F.: çena:r(lı: i.i.y.e)
Çınarlık < F.: çena:r(lık: i.i.y.e)
Çorak < F.: şôr
Dere < F.: darre
Dereler < F.: darre(ler: ç.e)
Dudu
Güllük < F. (lük: i.i.y.e)
Harman < F.: hırman
Harmanlar < F.: hırman(lar: ç.e)
İncirlik < F.: encîr(lik: i.i.y.e)
Karpuzluk < F.: ħarbûz(luk: i.i.y.e)
Kavaklı < F.: ka:vak(lı: i.i.y.e)
Kavaklık < F.: ka:vak(lık: i.i.y.e)
Kozlar < F.: ğavz(lar: ç.e)
Köşe < F.: gûşe
Meşe < F.: mîşe
Meşelik < F.: mîşe(lik: i.i.y.e)
Pamukluk < F.: panbuk(luk: i.i.y.e)

4.3.1.4. Kökeni Yunanca olan yer adları

Baliyoz < Y.: varyos

Kelemen < *keleme < Y.: kalamia

Kestane < Y.: kastanea

Kestanelik < Y.: kastanea(lik: i.i.y.e)

Kilisecik < Y.: eklesia(cık: i.i.y.e)

Kirazcık < Y.: kerasos(cık: i.i.y.e)

Kirazlık < Y.: kerasos(lık: i.i.y.e)

Kirenlik < Y.: kranos (lik: i.i.y.e)

Kirsecik < kilise: Y.: eklesia(cık: i.i.y.e)

Manav < Y.: manavis

Mantarlık < Y.: manitári(lık: i.i.y.e)

Morza < Morze

Palamar < Y.: palamárion

Poyracuk/cık < Y.: poreia (cık: i.i.y.e)

Yalı < Y.: yíali

4.3.1.5. Kökeni Moğolca olan yer adları

Kuytu < *M.: qoitu (Nişanyan, ÇTE) // *eT: kuğı (Çağbayır, 2007, s. 2875)

4.3.1.6. Kökeni Ermenice olan yer adları

Minas < Erm.

Torun < Erm.: törn (Çağbayır, 2007, s. 4878)

4.3.1.7. Kökeni Latince olan yer adları

Kütüklük < *Lat. // *T. (lük: i.i.y.e) (Şahin, 2022, s. 67)

4.3.1.8. Kökeni Rumca olan yer adları

Ayvasıl < *Rum.: (Ayios Vasilios) (Nişanyan, ÇTE)

Sarpaca < Rum.: sarpa(ca: eşitlik h.e)

4.3.2. İki kelimededen oluşan yer adlarının kökenleri

4.3.2.1. Türkçe + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Akçaagaç < eT: ağ(ça: eşitlik h.e) + eT: ıgaç

Akçabük < eT: ağ-ça (eşitlik h.e) + T.

Akçasu < eT: ağ(ça: eşitlik h.e) + eT: sub

Akgöl < eT: ağ + eT: köl

Akgüney < eT: ağ + T.

Aktaş < eT: ağ + eT

Akyol < eT: ağ + eT

Alagöz < eT + eT: köz

Altkıyı < eT + eT: kızıg

Andan Gölü < T. + eT: köl(ü: iyelik h.e)

Arka Lögöb < T. + T. (löp: yans.)

Asmasu < T. + eT: sub/suv

Aşağı Atmaca < eT: aşak>aşağa + T.

Aşağı Çayır < eT: aşak>aşağa + T.

Aşağı Pınar < eT: aşak>aşağa + eT: mınar

Aşağı Tarla < eT: aşak>aşağa + eT: tarıglağ

Aşağı Tepe < eT: aşak>aşağa + eT: töpü

Aşağı Yazı < eT: aşak>aşağa + eT: yazıg

Aşağıgöynük < eT: aşak>aşağa + eT: köy/köñ

Aşağıki Kum < eT: aşak>aşağa + (aitlik eki) + eT

At Avlosu < eT + *T.(su: iyelik h.e)

Atköprü < eT + eT: köprüg

Atsırtı < eT + eT(ı: iyelik h.e)

Atyeri < eT + eT: yér(i: iyelik h.e)

Aydıngölü < eT: aydıñ + eT: köl(ü: iyelik h.e)
Aydınoğlu < eT: aydıñ + eT(u: iyelik h.e)
Ayı Yatağı < eT: adıg + eT: yatgak(ı: iyelik h.e)
Bek Yeri < eT + eT: yér(i: iyelik h.e)
Berikiöz < eT: berü/bergerü + (aitlik eki) + eT
Berk Yeri < eT + eT: yér(i: iyelik h.e)
Beyhan < eT: beg + eT // beyhan: Ar.
Budakdağı < eT: butık/butak + eT: tağ(ı: iyelik h.e)
Büyük Arpalık < eT: bedük + T.(lık: i.i.y.e)
Büyük Göynük < eT: bedük + eT: köy/köñ
Büyük Sazak < eT: bedük + T.
Büyük Tarla < eT: bedük + eT: tarıglağ
Büyükçayır < eT: bedük + T.
Büyükdüz < eT: bedük + eT: tüz
Çataküzü < T. (yans.: çat-ak) + eT: tüz(ü: iyelik h.e)
Çatakgeriş < T. (yans.: çat-ak) + eT: keriş
Çataküneş < T. (yans.: çat-ak) + T.
Çatakörencik < T. (yans.: çat-ak) + T.(cik: i.i.y.e)
Çatalyaz < eT: çat-al + T.
Çavuş Yeri < eT: çabış/çawuş + eT: yér(i: iyelik h.e)
Çavuşdüzü < eT: çabış/çawuş + eT: tüz(ü: iyelik h.e)
Çayırbaşı < T. + eT(ı: iyelik h.e)
Çayırdüzü < T.+ eT: tüz(ü: iyelik h.e)
Çığrıkagzı < eT (cığ: yans) + T. (ı: iyelik h.e)
Çıkırıkagzı < eT: çıgrı + T. (ı: iyelik h.e)
Çıkırıkönü < eT: çıgrı + eT: öñ(ü: iyelik h.e)

Çındık Yeri < T. + eT: yér(i: iyelik h.e)
Çıtak Yeri < T. + eT: yér(i: iyelik h.e)
Çolakoğlu < eT + eT(u: iyelik h.e)
Çökelez Yakası < *T. (<çekelez) + eT(sı: iyelik h.e)
Çukur Tarla < eT + eT: tarıglağ
Çürüksu < T. + eT: sub
Dağaltı < eT: tağ + eT (ı: iyelik h.e)
Darıdüzü < eT: tarıg + eT: tüz(ü: iyelik h.e)
Darıyanı < eT: tarıg + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Değirmen Arkası < eT + T. (sı: iyelik h.e)
Değirmen Götü < eT + eT: köt(ü: iyelik h.e)
Değirmen Önü < eT + eT: öñ(ü: iyelik h.e)
Değirmen Yanı < eT + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Değirmen Yolu < eT + eT (u: iyelik h.e)
Değirmenüstü < eT + T.(ü: iyelik h.e)
Demirkapı < eT: temir + eT: kapıg
Dermen altı < eT: değirmen + eT (ı: iyelik h.e)
Dibekyanı < *T. + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Dikençayır < eT: tiken + T.
Dikenli Tarla < eT: tiken(li: i.i.y.e) + eT: tarıglağ
Direk Yolu < eT: tiregü + eT (u: iyelik h.e)
Domuz Yeri < eT: toñuz + eT: yér(i: iyelik h.e)
Düzbaşı < eT: tüz + eT(ı: iyelik h.e)
Düzdağ < eT: tüz + eT: tağ
Düzgöl < eT: tüz + eT: köl
Düzgöynük < eT: tüz + eT: köy/köñ

Düz l p < eT: t z + T.(l p: yans ma)
D z Tarla < eT: t z + eT: tar ı la 
Düzler Ba ı < eT: t z(ler:  .e) + eT( : iyelik h.e)
Düzoluk < eT: t z + eT
Elmalardüzü < eT: alma(lar:  .e) + eT: t z( : iyelik h.e)
Elot < T. + eT
Erdo du < eT + eT(du: g.g.z.e)
Erik Yan  < eT: er k + eT: ya ( : iyelik h.e)
Erikler Arkas  < eT: er k(ler:  .e) + T. (s : iyelik h.e)
Erikli  ıkr  ı < eT: er k(li: i.i.y.e) + eT:    r ( : iyelik h.e)
Eski De irmen < eT + eT
Evaltı < eT: eb + eT ( : iyelik h.e)
Evligöz < eT: eb(li: i.i.y.e) + eT: k z
Ev n  < eT: eb + eT:    ( : iyelik h.e)
Evyan  < eT: eb + eT: ya ( : iyelik h.e)
Evyeri < eT: eb + eT: y r(i: iyelik h.e)
Ge ita z  < T. + T. ( : iyelik h.e)
Gemiyeri < eT: kemi + eT: y r(i: iyelik h.e)
Ger  Arkas  < eT: ker   + T. (s : iyelik h.e)
Geyik Yata ı < eT: keyik + T. ( : iyelik h.e)
Geyika urdu < eT: keyik + T: avurt(u: iyelik h.e)
Gökçealan < eT: k k( e: e itlik h.e) + T.
G l Yeri < eT: kül + eT: y r(i: iyelik h.e)
G lalt  < eT: kül + eT ( : iyelik h.e)
G lba   < eT: kül + eT( : iyelik h.e)
Gölbez Pınarı < *T. + eT: m  ar( : iyelik h.e)

Gölbükü < eT: köl + eT(ü: iyelik h.e)
Göldağı < eT: köl + eT: tağ(ı: iyelik h.e)
Göldüzü < eT: köl + eT: tüz (ü: iyelik h.e)
Gölyanı < eT: köl + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Göynük Yurt < eT: köy/köñ + eT
Gücükgöynüğü < eT: küçük + eT: köy/köñ(ü: iyelik h.e)
Gündoğdu < eT + eT(du: g.g.z.e)
Güvercin Yanı < eT: kögerçin + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Kababoz < T. + eT
Kabaç < Kabaağaç (?) < T. + eT: ığaç
Kabadağ < T. + eT: tağ
Kabakçı Yeri < eT(çı: i.i.y.e) + eT: yér(i: iyelik h.e)
Kabarcı Yeri < eT + eT: yér(i: iyelik h.e)
Kalık Başı < T. + eT(ı: iyelik h.e)
Kanlı Lögöp < eT(lı: i.i.y.e) + T. (löp: yans.)
Kapaklı Kuyu < eT(lı: i.i.y.e) + eT: kuğıg
Kapan Koltuğu < T. + eT (u: iyelik h.e)
Kapanyanı < T. + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Kara Göynük < eT + eT: köy/köñ
Kara Lögöb < eT + T. (löp: yans.)
Karaağaç < eT + eT: ığaç
Karaağaçlar < eT + eT: ığaç(lar: ç.e)
Karabey < eT + eT: beg
Karabudama < eT + T.
Karaçlar (Karaağaçlar ?) < eT + eT: ığaç(lar: ç.e)
Karagöl < eT + eT: köl

Karasu < eT + eT: sub

Karpınar < eT + eT: mınar

Karşı Lög/Löp < eT + T. (löp: yans.)

Karşı Lögöb < eT + T. (löp: yans.)

Karşı Lögöp < eT + T. (löp: yans.)

Karşılöv < eT + T. (löp: yans.)

Kavlak Yanı < T. + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Kavukkavlak < T. + T.

Kaya Arası < eT + T. (sı: iyelik h.e)

Kaya Tarla < eT + eT: tarıglağ

Kayaarkası < eT + T. (sı: iyelik h.e)

Kayabaşı < eT + eT(ı: iyelik h.e)

Kayadibi < eT + eT: tûb(i: iyelik h.e)

Kırañ Yanı < eT + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Kocadüz < eT + eT: tüz

Koru Altı < eT: korıg + eT (ı: iyelik h.e)

Koru Düzü < eT: korıg + eT: tüz(ü: iyelik h.e)

Koru Tepesi < eT: korıg + eT: töpü(si: iyelik h.e)

Kovan Kayası < eT + eT(sı: iyelik h.e)

Kozsökü < kuz: eT: kûz + T.

Köprü Başı < eT: köprüg + eT(ı: iyelik h.e)

Köprüyanı < eT: köprüg + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Köpüktaş < eT + eT(ı: iyelik h.e)

Körükyanı < eT + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Kuşkara < eT + eT

Kuyu Düzü < eT: kuğıg + eT: tüz(ü: iyelik h.e)

Kuzgöynük < eT: kûz + eT: köy/köñ

Kuzsöcü < eT: kûz + T.

Kuzu Dağı < eT + eT: tağ(ı: iyelik h.e)

Odayanı < eT: otağ + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Okul Altı < T. + eT (ı: iyelik h.e)

Okul Yanı < T. + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Okulüstü < T. + T. (ü: iyelik h.e)

Olukyeri < eT + eT: yér(i: iyelik h.e)

Omurkıran < eT: oñurga + eT

Orta Kırañ < eT: ortu + eT

Ortayol < eT: ortu + eT

Orunkuş/Urunkuş < *M.// *Ç. // *eT (Sertkaya, 2019) + T.

Otlak Göğnü < T. + eT: köy/köñ (göynüğü)

Oymayaka < eT + eT

Ördek Gölü < T. + eT: köl(ü: iyelik h.e)

Ötekiöz < eT + (aitlik eki) + eT

Öteyüz < eT + eT

Öz Hosu < eT + T. (su: iyelik h.e)

Öz Tarla < eT + eT: tarıglağ

Özkatı < eT + eT: katıg

Özkuzu < eT + eT

Özlöp/Özlep < eT + T. (löp: yans.)

Özsu < eT + eT: sub

Pekmez Toprağı < eT: bekmes + eT(ı: iyelik h.e)

Pınar Önü < eT: mñar + eT: öñ(ü: iyelik h.e)

Purçakyeri < eT: bûrçak + eT: yér(i: iyelik h.e)

Samanlık Arkası < eT(lık: i.i.y.e) + T. (sı: iyelik h.e)

Samanlık Yanı < eT(lık: i.i.y.e) + eT: yañ (ı: iyelik h.e)

Sap Tarlası < eT + eT: tarıglağ(sı: iyelik h.e)

Sarı Toprak < eT: sarığ + eT

Sazkışla < T. + eT: kışlağ

Sola Geçen < T. (a: yönelme h.e) + T. (en: s.f.e)

Söğütönü < T. + eT: öñ(ü: iyelik h.e)

Sökübaşı < T. + eT(ı: iyelik h.e)

Söküdüzü < T. + eT: tüz(ü: iyelik h.e)

Subaşı < eT: sub + eT(ı: iyelik h.e)

Sulan Tarla < T. + eT: tarıglağ

Taşgüney < eT + T.

Taşlı Tarla < eT(lı: i.i.y.e) + eT: tarıglağ

Taşyanı < eT + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Tavşan Kırañı < eT: tavişgan + eT(ı: iyelik h.e)

Tepe Altı < eT: töpü + eT(ı: iyelik h.e)

Tepe Göl < eT: töpü + eT: köl

Tepe Göynük < eT: töpü + eT: köy/köñ

Tepe Hosu < eT: töpü + T. (su: iyelik h.e)

Tepe Üstü < eT: töpü + T. (ü: iyelik h.e)

Tepebölük < eT: töpü + eT

Tilkin + özü < T. + eT(ü: iyelik h.e)

Top Yeri < eT + eT: yér(i: iyelik h.e)

Topalağaç < T. + eT: ığaç

Topuksırtı < eT: topık + eT(ı: iyelik h.e)

Topuz Yeri < eT + eT: yér(i: iyelik h.e)

Töngel Yanı < T. + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Ulu kavlak < eT: uluğ + T.
Ulu Oluk < eT: uluğ + eT
Ulu yol < eT: uluğ + eT
Ulugöl < eT: uluğ + eT: köl
Uzun Arka < T. + T.
Uzun yazı < T. + eT: yazıg
Uzuntarla < T. + eT: tarıglağ
Üçtepeler < eT + eT: töpü(ler: ç.e)
Üstbaş < T. + eT
Yama yol < eT: yamâğ + eT
Yamaçaltı < T. + eT (ı: iyelik h.e)
Yarbaş < eT + eT (ı: iyelik h.e)
Yarsuyu < eT + eT: sub(u: iyelik h.e)
Yeşiloba < eT: yaşıl + T.
Yolağzı < eT + T. (ı: iyelik h.e)
Yukarı Çayırılar < eT: yokkaru + T. (lar: ç.e)
Yukarı Göynük < eT: yokkaru + eT: köy/köñ
Yukarı Güney < eT: yokkaru + T.
Yukarı İki < eT: yokkaru + eT
Yukarı Lögöp < eT: yokkaru + T. (löp: yans.)
Yukarı Löp < eT: yokkaru + T. (yans.)
Yukarı Obruk < eT: yokkaru + eT: oprı
Yukarı Tarla < eT: yokkaru + eT: tarıglağ
Yukarı Yazı < eT: yokkaru + eT: yazıg

4.3.2.2. Türkçe + Arapça kuruluşuyla oluşan yer adları

Arpa mahallesi < T. + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Aşağı mağara < eT: aşak>aşağa + Ar: mağa:re

Aşağı Mahalle < eT: aşak>aşağa + Ar: mağa:ll

Çağlayan Mahallesi < T. (çağ: yans.) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Dayı Mahallesi < T. + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Demirci Mahallesi < eT: temir(ci: i.i.y.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Göller Mevki < eT: köl(ler: ç.e) + Ar.: mevki'

Gümle mahallesi < T. (yans.: güm-le) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Kapan Mevki < T. + Ar.: mevki'

Kara Fatma < eT + Ar.

Kara zeytin < eT + Ar.: zeytûn

Karaçam < eT + Ar.: şam'

Karşı Mahalle < eT + Ar.: maha:ll

Kocaahmet < eT + Ar.

Kuruşaban < eT: kuruğ + Ar.

Orta Mahalle < eT: ortu + Ar.: maha:ll

Ortabedel < eT: ortu + Ar.

Otça mahallesi < eT(ça: eşitlik h.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Örencik Mahallesi < T. (cik: i.i.y.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Sekicek/Sekecik mahallesi < eT: sekü(cek: i.i.y.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Sökü mahallesi < T. + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Sökü Mevki < T. + Ar.: mevki'

Üstbedel < T. + Ar.

Yenice Mahallesi < eT: yeñi(ce: eşitlik h.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Yıldırım Mahallesi < T. + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Yukarı Mahalle < eT: yokkaru + Ar. maha:ll

4.3.2.3. Türkçe + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Akgöl < eT: ağ + F.

Alaca Armut < eT(ca: eşitlik h.e) + F.: amrûd

Alameşesi < eT + F.: mîşe(si: iyelik h.e)

Arıbağı < eT + F. (ı: iyelik h.e)

Aşağıköy < eT: aşak>aşağa + F.: kûy

Bakır Deresi < eT: ba:kır + F.: darre(si: iyelik h.e)

Belem Köyü < T. + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

Beyharmanı < eT: beg + F.: hırman(ı: iyelik h.e)

Bozan Parası < *T. + F.: pa:re(sı: iyelik h.e)

Büyük Armut < eT: bedük + F.: amrûd

Ciciköy < T. (yans.) +F.: kûy

Çavuş Köyü < eT: çabış/çawuş + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

Çömezköy < *T. + F.: kûy

Dağköy < eT: tağ + F.: kûy

Derin Dere < eT: teriñ + F.: darre

Diken Çayı < eT: tiken + F.: ça:y(ı: iyelik h.e)

Elik Deresi < eT + F.: darre (si: iyelik h.e)

Elma Parası < eT: alma + F.: pa:re(sı: iyelik h.e)

Eskiköy < eT + F.: kûy

Geriş Harmanı < eT: keriş + F.: hırman(ı: iyelik h.e)

Gerişköy < eT: keriş + F.: kûy

Gerişler Harman < eT: keriş(ler: ç.e) + F.: hırman

Gocaköy < eT: koca + F.: kûy

Gölköy < eT: köl + F.: kûy

Görköy < eT: k r + F.: k y
Güneyköy < T. + F.: k y
Kaba K y < T. + F.: k y
Kabaarmut < T. + F.: amr d
Kara Dere < eT + F.: darre
Kara Kavak < eT + F.: ka:vak
Karaköy < eT + F.: k y
Karaman Deresi < eT + F.: darre(si: iyelik h.e)
Katan K y  < T. (an: s.f.e) + F.: k y( : iyelik h.e)
Katır  ayı < eT + F.:  a:y( : iyelik h.e)
Kayabostanı < eT + F.: b sta:n( : iyelik h.e)
Kayaköy < eT + F.: k y
Kocaköy < eT + F.: k y
Kuruavaz/Kuruvaz < eT: kuru  + F.: a:va:z
Obruk Bostanı < eT: opr  + F.: b sta:n( : iyelik h.e)
Orta Harman < eT: ortu + F.: h rman
Ortaköy < eT: ortu + F.: k y
 rdek Bostanı < T. + F.: b sta:n( : iyelik h.e)
 tekibostan < eT + (aitlik eki) + F.: b sta:n
 zbostan < eT + F.: b sta:n
Pınar Deresi < eT: m nar + F.: darre (si: iyelik h.e)
Ta  Bostanı < eT + F.: b sta:n(- : iyelik h.e)
Ta poyra < eT + F.* // Y.*
Tepeli  e me < eT: t p (li: i.i.y.e) + F.
Yukarı Bahçe < eT: yokkaru + F.: ba:  e
Yukarı Harman < eT: yokkaru + F.: h rman

Yukarıköy < eT: yokkaru + F.: kûy

4.3.2.4. Türkçe + Yunanca kuruluşuyla oluşan yer adları

Aşağı Kilise < eT: aşak>aşağa + Y.: eklesia

Kara Kestane < eT + Y.: kastanea

Karakiraz < eT + Y.: kerasos

Oluk Poyrazı < eT + Y.: boreás(ı: iyelik h.e)

Taşpoyra < eT + Y.*// F.*

Top Kirenler < T. + Y.: kranos(ler: ç.e)

Uzun Evlek < T. + Y.: avlakion

Yukarı Morza < eT: yokkaru + Y.: morze

4.3.2.5. Türkçe + Moğolca kuruluşuyla oluşan yer adları

Gökçeğa < eT: kök(çe: eşitlik h.e) + M.: aka

Sağırağa < eT: sañır + M.: aka

Topal.ağa < T. + M.: aqa

4.3.2.6. Türkçe + Rumca kuruluşuyla oluşan yer adları

Buz Avlusu < eT: bûz + Rum.: aule(su: iyelik h.e)

4.3.2.7. Türkçe + kökeni bilinmeyen kuruluşuyla oluşan yer adları

Aşağı **Kurvana** < eT: aşak>aşağa + ?

Başcible < eT + ?

Karaluguk < eT + ?

Topçağıl < eT + ?

Yukarı **Kurvana** < eT: yokkaru + ?

Yukarı **Marbel** < eT: yokkaru + ?

Yukarı **Uspa/Usva** < eT: yokkaru + ?

4.3.2.8. Arapça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Abdurrahman Yeri < Ar. + eT: yér(i: iyelik h.e)

Arap Tarlası < Ar.: ‘arab + eT: tarıġlaġ(sı: iyelik h.e)

Ayal Yeri < Ar.: ‘ıya:l + + eT: yér(i: iyelik h.e)

Bakla Yeri < Ar. + eT: yér(i: iyelik h.e)

Bekiroġlu < Ar. + eT(u: iyelik h.e)

Camialtı < Ar.: ca:mi’ + eT (ı: iyelik h.e)

Camiyanı < Ar.: ca:mi’ + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Cevizyanı < Ar.: cevz + eT: yañ (ı: iyelik h.e)

Cinoġlu < Ar.: cinn + eT(u: iyelik h.e)

Çam Yanı < Ar.: şam’ + eT: yañ (ı: iyelik h.e)

Çamköprü < Ar.: şam’ + eT: köprüġ

Devletbaşı < Ar. + eT(ı: iyelik h.e)

Emiroġlu < Ar.: emr + eT(u: iyelik h.e)

Emrelli < *Ar.: emr + eT: ellig

Hacı Löp < Ar. + T. (yans.)

Hamza Göynük < Ar. + eT: köy/köñ

Hasan Yeri < Ar. + eT: yér(i: iyelik h.e)

Hasandaġı < Ar. + eT: taġ(ı: iyelik h.e)

Hatip Yeri < Ar.: hatib + eT: yér(i: iyelik h.e)

İslam Yeri < Ar.: isla:m + eT: yér(i: iyelik h.e)

Kavas Arpalıġı < Ar.: kavva:s + T. (lık: i.i.y.e + ı: iyelik h.e)

Keten Gölü < Ar.: ketta:n + eT: köl(ü: iyelik h.e)

Keten Löb < Ar. ketta:n + T. (yans.)

Ketengöl < Ar.: ketta:n + eT: köl

Ketengöynük < Ar.: ketta:n + eT: köy/köñ

Mecitoluğu < Ar. + eT(u: iyelik h.e)

Mescit Yanı < Ar. + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Mezarlık Altı < Ar. maza:r(lık: i.i.y.e) + eT(ı: iyelik h.e)

Mezarlık Başı < Ar. maza:r(lık: i.i.y.e) + eT(ı: iyelik h.e)

Mezarlık Yanı < Ar. maza:r(lık: i.i.y.e) + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Mısır Tarlası < Ar.: mişr + eT: tarıglağ(sı: iyelik h.e)

Muslukaltı < Ar.: maslūk + eT (ı: iyelik h.e)

Seyir Düzü < Ar.: seyr + eT: tüz(ü: iyelik h.e)

Şükrü Yeri < Ar. + eT: yér(i: iyelik h.e)

Teciroğlu < Ar.: ta:cir + eT(u: iyelik h.e)

Turhan < Ar.: tūr + eT

Türbe Yanı < Ar.: turba + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Yusuflu Yazı < Ar.(lu: i.i.y.e) + eT: yazığ

4.3.2.9. Arapça + Arapça kuruluşuyla oluşan yer adları

Araplar Mahallesi < Ar.: ‘arab(lar: ç.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Celaller Mahallesi < Ar. cala:l(ler: ç.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Cennet Mahallesi < Ar. + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Hatip Mahallesi < Ar.: hatib + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Kadir Cevizi < Ar.: kadr + Ar.: cevz(i: iyelik h.e)

Kütüpler Mahallesi < Ar.: kütüb(ler: ç.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Memiş Mahallesi < Ar.: memşa: + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Merkez Mahallesi < Ar.: rekz + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Silahcı Mahallesi < Ar.: sila:h(cı: i.i.y.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Taçahmet < Ar.: ta:c + Ar.

4.3.2.10. Arapça + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Alem Köyü < Ar.: ‘alam + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

Ferah Köy < Ar.: fera:h + F.: kûy

Bezirhan < Ar.: bezir + F.: ha:n

Emirköy < Ar.: emr + F.: kûy

Fatma Köy < Ar. + F.: kûy

Ferah Köy < Ar.: fera:h + F.: kûy

Fındık Bahçesi < *Ar.: funduk (Nişanyan) // *Y.: pontikos (Çağbayır, 2007, s. 1576) + F.: bağçe(si: iyelik h.e)

Gebeş Köy < Ar.: kebş + F.: kûy

Hacıharmanı < Ar.+ F.: hırman(ı: iyelik h.e)

Hatipköy < Ar.: haṭīb + F.: kûy

Hudu Köyü < Ar. huḍû’ + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

İrem Köyü < Ar. + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

Kerimçayı < Ar. + F.: ça:y(ı: iyelik h.e)

Mıstı Bahçe < Ar.: Mustafa(kıs.) + F.: bağçe

Musa Köyü < Ar. + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

Zeytin Bahçesi < Ar.: zeytûn + F.: bağçe(si: iyelik h.e)

4.3.2.11. Arapça + Yunanca kuruluşuyla oluşan yer adları

Mehmet Efendi < Ar. + Y.

4.3.2.12. Farsça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Armut Arası < F.: amrûd + T. (sı: iyelik h.e)

Armut Arkası < F.: amrûd + T. (sı: iyelik h.e)

Armut Dibi < F.: amrûd + eT: tûb(i: iyelik h.e)

Armut Yanı < F.: amrûd + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Armutdüzü < F.: amrûd + eT: tüz(ü: iyelik h.e)
Bayramsu < F. + eT: sub
Bend Üstü < F.: band + T. (ü: iyelik h.e)
Bend Yanı < F.: band + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Cingan⁷² Düzü < F.: çinga:ne + eT: tüz(ü: iyelik h.e)
Çay Yanı < F.: ça:y + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Çaybaşı < F.: ça:y + eT(ı: iyelik h.e)
Çayıçi < F.: ça:y + eT(i: iyelik h.e)
Çayyanı < F.: ça:y + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Çeşme Altı < F. + eT (ı: iyelik h.e)
Çeşme Başı < F. + eT(ı: iyelik h.e)
Çeşmelialtı < F. (li: i.i.y.e) + eT (ı: iyelik h.e)
Çınar Geriş < F.: çena:r + eT: keriş
Çınar Yanı < F.: çena:r + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Çınardüzü < F.: çena:r + eT: tüz(ü: iyelik h.e)
Çınarlı Gölü < F.: çena:r(lı: i.i.y.e) + eT: köl(ü: iyelik h.e)
Çingen Suyu < F.: çinga:ne + eT: sub(u: iyelik h.e)
Çubuk Suyu < F.: çûbek + eT: sub(u: iyelik h.e)
Dere Göynük < F.: darre + eT: köy/köñ
Dere Ötesi < F.: darre + eT(si: iyelik h.e)
Dereönü < F.: darre + eT: öñ(ü: iyelik h.e)
Dereyanı < F.: darre + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Dükkân Yanı < F. + eT: yañ(ı: iyelik h.e)
Güllüsü < F. (lü: i.i.y.e) + eT: sub
Gültepe < F. + eT: töpü

⁷² Çingene.

Harman Altı < F.: hırman + eT (ı: iyelik h.e)

Harman arkası < F.: hırman + T (sı: iyelik h.e)

Harman Yanı < F.: hırman + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Harman Yeri < F.: hırman + eT: yér(i: iyelik h.e)

Hergele Yanı < F.: ħargele + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Hoca Löp < F.: ħa:ce + T. (yans.)

İncirli Çevliği < F.: encîr(li: i.i.y.e) + T. (i: iyelik h.e)

Kadıoğlu < F.: ħa:đi + eT(u: iyelik h.e)

Kavaklık Sırtı < F.: ka:vak(lık: i.i.y.e) + eT(ı: iyelik h.e)

Kavakyanı < F.: ka:vak + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Kemre Gerişi < F.: kemra: + eT: keriş(i: iyelik h.e)

Kireç Kuyusu/Yılanlık < F.: gireç + eT: kuđıĝ

Kozlardüzü < F.: ħavz(lar: ç.e) + eT: tüz(ü: iyelik h.e)

Kömüş Alması < F.: ga:vmîş + eT (sı: iyelik h.e)

Köse Tarla < F.: kûse + eT: tarıĝlaĝ

Köşk Altı < F.: kôşk + eT(ı: iyelik h.e)

Köy Yeri < F.: kûy + eT: yér(i: iyelik h.e)

Köyaltı < F.: kûy + eT (ı: iyelik h.e)

Köyiçi < F.: kûy + eT (i: iyelik h.e)

Köyönü < F.: kûy + eT: öñ(ü: iyelik h.e)

Köyüstü < F.: kûy + T. (ü: iyelik h.e)

Köyyeri < F.: kûy + eT: yér(i: iyelik h.e)

Lök Yeri < F.: lûk + eT: yér(i: iyelik h.e)

Meşe Göğnü < F.: mîşe + göynüĝü: eT: köy/köñ

Namazla Tarlası < F.: nama:z(la: ç.e) + eT: tarıĝlaĝ(sı: iyelik h.e)

Pazar Yakası < F.: ba:za:r + eT(sı: iyelik h.e)

Sepetiçi < F.: seped + eT(i: iyelik h.e)

Sirkedüzü < *F. + eT: tüz(ü: iyelik h.e)

Sülük Gölü < *F.: zalūk + eT: köl(ü: iyelik h.e)

4.3.2.13. Farsça + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Balaban Köy < F.: ba:la:ba:n + F.: kûy

Bayram Bostanı < F. + F.: bûsta:n(-ı: iyelik h.e)

Çaybostanı < F.: ça:y + F.: bûsta:n(ı: iyelik h.e)

Dere köy < F.: darre + F.: kûy

Hocaköyü < F.: ha:ce + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

Kadı Köyü < F.: ka:di + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

Kavakbostanı < F.: ka:vak + F.: bûsta:n(ı: iyelik h.e)

Keseköy < F.: kîse + F.: kûy

Köseköy < F.: kûse + F.: kûy

Meranköy < *F.: ma:ra:n + F.: kûy

Oruç Köyü < F.: rûze + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

Süvari Köyü < F.: seva:rî + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

4.3.2.14. Farsça + Arapça kuruluşuyla oluşan yer adları

Çay Mahallesi < F.: ça:y + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Çaylı mahallesi < F.: ça:y(lı: i.i.y.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

4.3.2.15. Farsça + kökeni bilinmeyen kuruluşuyla oluşan yer adları

Kavakgürgen < F.: ka:vak + ?

4.3.2.16. Yunanca + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Kestane Altı < Y.: kastanea + eT (ı: iyelik h.e)

Kestane Dağı < Y.: kastanea + eT: tağ(ı: iyelik h.e)

Kilise Yanı < Y.: eklesia + eT: yañ(1: iyelik h.e)
Kilse Arkası < kilise: Y.: eklesia + T. (sı: iyelik h.e)
Kilse Yanı < kilise: Y.: eklesia + eT: yañ(1: iyelik h.e)
Kiraz Dağı < Y.: kerasos + eT: tağ(1: iyelik h.e)
Kirazlık Altı < Y.: kerasos(lık: i.i.y.e) + eT (1: iyelik h.e)
Kiren Yanı < Y.: kranos + eT: yañ(1: iyelik h.e)
Kirenkarşı < Y.: kranos + eT
Kirenler Yanı < Y.: kranos(ler: ç.e) + eT: yañ(1: iyelik h.e)
Kirtoz/Kirtos Altı < Y. + eT (1: iyelik h.e)
Mantarbükü < Y.: manitari + eT(ü: iyelik h.e)
Morza Altı < Y.: morze + eT (1: iyelik h.e)
Morza Karşısı < Y.: morze + eT(sı: iyelik h.e)
Papaz Gölü < Y.: papás + eT: köl(ü: iyelik h.e)
Papaz Yokuşu < Y.: papás + T(u: iyelik h.e)
Yalıdüzler < Y.: yíali + eT: tüz(ler: ç.e)
Yalıdüzü < Y.: yíali + eT: tüz(ü: iyelik h.e)
Yulaf Yeri < Y.: yılap + eT: yér(i: iyelik h.e)

4.3.2.17. Yunanca + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Fındık Bahçesi < *Y.: pontikos (Çağbayır, 2007, s. 1576) // *Ar.: funduk (Nişanyan, ÇTE)
+ F.: bağçe(si: iyelik h.e)
Kiraz Köyü < Y.: kerasos + F.: kûy(ü: iyelik h.e)
Kiren Harman < Y.: kranos + F.: hırman
Kiren Köyü < Y.: kranos + F.: kûy(ü: iyelik h.e)
Kiren Parası < Y.: kranos + F.: pa:re(sı: iyelik h.e)
Kirtos/Kirtoz Çayı < Y. + F.: ça:y(1: iyelik h.e)
Laz Köyü < *Y.: Lazi + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

Lefter Deresi < Y. + F.: darre(si: iyelik h.e)

Morza Çarşısı < Y.: morze + F.: ça:rsû(sı: iyelik h.e)

4.3.2.18. Yunanca + Arapça kuruluşuyla oluşan yer adları

Yalı Mahallesi < Y.: yalı + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

4.3.2.19. Yunanca + Yunanca kuruluşuyla oluşan yer adları

Sıra Kirazlar < Y.: seira + Y.: kerasos(lar: çokluk eki)

4.3.2.20. Moğolca + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Ağadüzü < M.: aka + eT: tüz(ü: iyelik h.e)

Ağanın Göynüğü < M.: aka (nın: ilgi h.e) + eT: köy/köñ(ü: iyelik h.e)

Orunkuş/ Urunkuş < *M.// *Ç. // *eT (Sertkaya, 2019) + T.

4.3.2.21. Ermenice + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Hizar Yanı < Erm.: hizar + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Minas Altı < Erm. + eT (ı: iyelik h.e)

4.3.2.22. Ermenice + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Kırçın Harmanı < Erm. + F.: hırman(ı: iyelik h.e)

Minasçayı < Erm. + F.: ça:y(ı: iyelik h.e)

4.3.2.23. Rumca + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Defne Suyu < Rum.: dafni + eT: sub(u: iyelik h.e)

Sarpaca Karşısı < Rum.(ca: eşitlik h.e) + eT(sı: iyelik h.e)

4.3.2.24. İbranice + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Ellez Pınarı < İbr. (İlyas) + eT: mîñar(ı: iyelik h.e)

Ellez Yeri < İbr. (İlyas) + eT: yér(i: iyelik h.e)

4.3.2.25. Sırça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Kraloğlu < Sır. + eT(u: iyelik h.e)

4.3.2.26. Çince + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Orunkuş/ Urunkuş < *Ç. // *M. // *eT (Serkaya, 2019) + T.

4.3.2.27. Sanskritçe + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Çakal Yazı < Sans.: şṛigala + eT: yazığ

4.3.2.28. İtalyanca + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Kaptan Köyü < İt.: capitan + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

4.3.2.29. Kökeni Bilinmeyen + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Beynit Altı < ? + eT (ı: iyelik h.e)

Çerkez yanı < ? + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Çerkez Yeri < ? + eT: yér(i: iyelik h.e)

Dırbat Burnu < ? + eT(u: iyelik h.e)

Dırbat Girişi < ? + eT: kerış(i: iyelik h.e)

Düreyüzü < ? + eT(ü: iyelik h.e)

Güverkit Altı < ? + eT (ı: iyelik h.e)

Keste Girişi < ? + T. (i: iyelik h.e)

Marbel Güneyi < ? + T. (i. iyelik h.e)

Nesbi Güney < ? + T.

Oğnaz Altı < ? + eT(ı: iyelik h.e)

Seyli yanı < ? + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Siyaz Yeri < ? + eT: yér(i: iyelik h.e)

4.3.2.30. Kökeni Bilinmeyen + Arapça kuruluşuyla oluşan yer adları

Aydoğullar Mahallesi < ? + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Balaycık Mezarlığı < ? + Ar. maza:r(lık: i.i.y.e + ı: iyelik h.e)

Eğrit Mahallesi < ? + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Kapbez Mahallesi < ? + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Oprundu/tu/ru Mahallesi < ? + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Usva Mahallesi < ? + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

4.3.2.31. Kökeni Bilinmeyen + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Kepe Armut < ? + F.: amrûd

Urus Harmanı < ? + F.: hırman(ı: iyelik h.e)

4.3.2.32. Kısaltma + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Yibo Arkası < YİBO (kıs.: Yatılı İlköğretim Bölge Okulu) + T. (sı: iyelik h.e)

4.3.3. Üç kelimededen oluşan yer adlarının kökenleri

4.3.3.1. Türkçe + Türkçe + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Acıelma Yanı < eT: açığ + eT: alma + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Akçaağaç Yanı < eT: ağ(ça: eşitlik h.e) + eT: ığaç + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Aşağı evaltı < eT: aşak>aşağa + eT: eb + eT(ı: iyelik h.e)

Beyeşme < eT: beg + T

Eskiev Altı < eT + eT: eb + eT(ı: iyelik h.e)

Gökçeağaç Sırtı < eT: kök(çe: eşitlik h.e) + eT: ığaç + eT(ı: iyelik h.e)

Karaağaç Boğazı < eT + eT: ığaç + eT: boğuz(ı: iyelik h.e)

Karaağaç Yanı < eT + eT: ığaç + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Kurtkaraağacı < eT + eT + eT: ığaç(ı: iyelik h.e)

Küçük Aktaş < eT: küçük + eT: ağ + eT

Odabaşıoğlu < eT: otağ + eT(ı: iyelik h.e)+ eT(u: iyelik h.e)

Öteev Altı < eT + eT: eb + eT (ı: iyelik h.e)

Öteev Yanı < eT + eT: eb + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Uzun Karaağaç < T. + eT + eT: ığaç

4.3.3.2. Türkçe + Türkçe + Arapça kuruluşuyla oluşan yer adları

Gemiyanı Mahallesi < eT: kemî + eT: yañ (ı: iyelik h.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Kuzgeçe Mahallesi < eT: kûz + T. + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Yolaltı Mevki < eT + eT (ı: iyelik h.e) + Ar.: mevķi'

Yorgancıoğlu Mevki < eT: yoğurka:n(cı: i.i.y.e) + eT(u: iyelik h.e) + Ar.: mevķi'

4.3.3.3. Türkçe + Türkçe + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Karaağaç Harmanı < eT + eT: ığaç + F.: hırman(ı: iyelik h.e)

4.3.3.4. Türkçe + Arapça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Gücük Hasan Yeri < eT: küçük + Ar. + eT: yér(i: iyelik h.e)

İmamhatip Yanı < eT: ima:m + Ar.: hatib + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Kacaahmet Yeri < eT: koca + Ar. + eT: yér(i: iyelik h.e)

Koca Ahmet Yeri < eT + Ar. + eT: yér(i: iyelik h.e)

Öte Türbe Yanı < eT + Ar.: turba + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

4.3.3.5. Türkçe + Farsça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Büyük Armut Yanı < eT: bedük + F.: amrûd + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Cicicköyüstü < T. (yans.) + F.: kûy + T. (ü: iyelik h.e)

Eskiçayoğlu < eT + F.: ça:y + eT(u: iyelik h.e)

Gerişharman Yanı < eT: keriş + F.: hırman + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Güney Köyüstü < T. + F.: kûy + T. (ü: iyelik h.e)

Kayaköy Altı < eT + F.: kûy + eT (ı: iyelik h.e)

Örenler Köyiçi < T. (ler: ç.e) + F.: kûy + eT(i: iyelik h.e)

Öteki Köy Altı < eT + (aitlik eki) + F.: kûy + eT (ı: iyelik h.e)

Satı Köyiçi < eT: satığ + F.: kûy + eT(i: iyelik h.e)

4.3.3.6. Türkçe + Yunanca + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Akkiraz Yanı < eT: ağ + Y.: kerasos + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Karakiraz Altı < eT + Y.: kerasos + eT (ı: iyelik h.e)

4.3.3.7. Türkçe + Ermenice + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Aşağı Hizar Yanı < eT: aşak>aşağa + Erm.: hizar + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

4.3.3.8. Türkçe + Arapça + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Karaahmet Meşeliği < eT + Ar. + F.: mîşe(lik: i.i.y.e + i: iyelik h.e)

4.3.3.9. Türkçe + Farsça + Arapça kuruluşuyla oluşan yer adları

Geriş Harman Mahallesi < eT: keriş + F.: hırman + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

4.3.3.10. Türkçe + Farsça + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Elmapare Deresi < eT: alma + F.: pa:re + F.: darre(si: iyelik h.e)

4.3.3.11. Türkçe + Moğolca + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Deliğa Köyü < eT + M.: aka + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

4.3.3.12. Türkçe + Bilinmeyen + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Aşağı Uspa Dere < eT: aşak>aşağa + ? + F.: darre

Aşağı Uspa Köyü < eT: aşak>aşağa + ? + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

4.3.3.13. Bilinmeyen + Türkçe + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Balaycikkaya arkası < ? + eT + T. (sı: iyelik h.e)

4.3.3.14. Arapça + Türkçe + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Ahmetoğlu Yeri < Ar. + eT(u: iyelik h.e) + eT: yér(i: iyelik h.e)

Cinkırañ Yanı < Ar.: cinn+ eT + eT: yañ (ı: iyelik h.e)

Cinoğlu Yeri < Ar.: cinn + eT(u: iyelik h.e) eT: yér(i: iyelik h.e)

Emreli Altı < *Ar.: emr + eT: ellig + eT (ı: iyelik h.e)

Mıstı Evaltı < Ar.: Mustafa(kıs.) + eT: eb + eT (ı: iyelik h.e)

Teyfik Bey Yeri < Ar.: Tefik + eT: beg + eT: yér(i: iyelik h.e)

4.3.3.15. Arapça + Türkçe + Arapça kuruluşuyla oluşan yer adları

Emreli Altı < *Ar.: emr + eT: ellig + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Musabey caddesi < Ar. + eT: beg + Ar.: ca:dde(si: iyelik h.e)

Osmançayır Mahallesi < Ar. + T. + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

4.3.3.16. Arapça + Türkçe + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Emiroğlu Köyü < Ar.: emr + eT(u: iyelik h.e) + F.: kûy(ü: iyelik h.e)

4.3.3.17. Arapça + Farsça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Bezirhane Karşı < Ar.: bezir + F.: ħa:ne + eT

Çam- Meşe Ormanı < Ar.: şam' - F.: mîşe + eT(ı: iyelik h.e)

4.3.3.18. Farsça + Türkçe + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Çınar Geriş Yolu < F.: çena:r + eT: keriş + eT (u: iyelik h.e)

Çınar Öteyüz < F.: çena:r + eT + eT

Gavur Üstyanı < F.: gebr + T. + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

Yabaneriği Yanı < F.: beya:ba:n + eT: erük(i: iyelik h.e) + eT: yañ(ı: iyelik h.e)

4.3.3.19. Farsça + Türkçe + Arapça kuruluşuyla oluşan yer adları

Çayağzı Mevki < F.: ça:y + T. (ı: iyelik h.e) + Ar.: mevki'

Çayıçi Mahallesi < F.: ça:y + eT(i: iyelik h.e) + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

Köyiçi Mevki < F.: kûy + eT(i: iyelik h.e) + Ar.: mevki'

4.3.3.20. Farsça + Arapça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Kelahmet Lögöbü < F. + Ar. + T. (löp: yans.)

4.3.3.21. Farsça + Farsça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Çınar Köyiçi < F.: çena:r + F.: kûy + eT(i: iyelik h.e)

4.3.3.22. Farsça + Farsça + Arapça kuruluşuyla oluşan yer adları

Köseköy mahallesi < F.: kûse + F.: kûy + Ar.: maha:ll(si: iyelik h.e)

4.3.3.23. Farsça + Moğolca + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Kelağa Yeri < F. + M.: aka + eT: yér(i: iyelik h.e)

4.3.3.24. Farsça + Bilinmeyen + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Çınar Mityeri < F.: çena:r + ? + eT: yér(i: iyelik h.e)

4.3.3.25. Farsça + Bilinmeyen + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Çınar Esköyü < F.: çena:r + ? + F.: kûy (ü: iyelik h.e)

4.3.3.26. Moğolca + Farsça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Ağaköy üstü < M.: aka + F.: kûy + T. (ü: iyelik h.e)

4.3.3.27. Çince + Farsça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Yinci Köy Karşısı < Ç.: çen-çu > eT (T.T.: inci) + F.: kûy + eT(sı: iyelik h.e)

4.3.3.28. Bilinmeyen + Farsça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Çerkez Köyaltı < ? + F.: kûy + eT(ı: iyelik h.e)

Soğköy İçi < ? + F.: kûy + eT(i: iyelik h.e)

Soğköyü Altı < ? + F.: kûy(ü: iyelik h.e) + eT (ı: iyelik h.e)

4.3.4. Dört kelimeden oluşan yer adlarının kökenleri

4.3.4.1. Türkçe + Farsça + Farsça + Türkçe kuruluşuyla oluşan yer adları

Görköy Köyünü < eT: kör + F.: kûy + F.: kûy + eT: öñ(ü: iyelik h.e)

4.3.4.2.Farsça + Türkçe + Arapça + Farsça kuruluşuyla oluşan yer adları

Çayıçi Kasımbağı < F.: ça:y + eT(i: iyelik h.e) + Ar. + F. (i: iyelik h.e)

4.3.5. Kökeni bilinmeyen yer adları

Babanat	Balaycık	Bayguda ⁷³
Beynit	Cinnos	Cöve
Dinomos	Dömsel	Galasa/Kalasa ⁷⁴
Geday ⁷⁵	Gediya ⁷⁶	Gerçe
Gerdüç	Ginemos / Ginomos	Gözyüvez
Gümerit	Güverkit	Hardas
Hatlöbü	Haynaz	Kavan ⁷⁷ cık
Kemert	Köçet	Köpükara
Kulam ⁷⁸	Kurvana	Löraç
Luap	Marbel	Oğnaz
Salok	Savay	Siyem
Toğulcalak/Tohulcalak	Tokalaç ⁷⁹	Tosonos
Tosos		

⁷³ Bayagut (zengin tüccar) (Clauson, 1972, s. 385) kelimesi ile köken ilişkisi olabilir.

⁷⁴ *Kalasa/Galasa (<Kalas < Galati): Boğdan eyaleti. Kalas iskelesi vasıtasıyla Romanya ve Avusturya'dan gelen malum keresteye de ülkemizde Kalas denmiştir (Sezen, 2017, s. 403).

⁷⁵ Farsça *gedâ* (*yoksul, fakir*) kelimesi ile ilişkili olabilir.

⁷⁶ Farsça *gedâ* (*yoksul, fakir*) kelimesi ile ilişkili olabilir.

⁷⁷ Kayalıklarda biten dikenli bir ot (DS, 2009, s. 2688).

⁷⁸ Arapça *gulâm* (*erkek köle*) (Tietze, 2017, s. 293) kelimesiyle ilişkili olabilir.

⁷⁹ 1. Tabaklanmış deri artıklarının ıslatılıp topak yapıldıktan sonra yakılmak için kurutulmuş durumu; 2. Düz olmayan, eğri (öküz boynuzu vb. şeyler için); 3. Eğrilmeden önce bilezik biçimi verilmiş yün topağı (DS, 2009 s. 3949).

5. TÜRKEİ YER ADLARI SÖZLÜĞÜ

aca (<aça<eçü): Ata, atalar, ecdat, eslaf (Çağbayır, 2007, s. 1360). 1. Amca; 2. Abla; 3. Anneanne, nine; 4. Güçlü kuvvetli, başladığı işi başaran (DS, 2009, s. 35).

andan: 1. Ondan sonra; sonra. 2. Yine; tekrar. 3. O takdirde; o zaman. 4. Bunun üzerine. 5. Ondan ötürü. 6. Madem ki; sonra; bakalım (Çağbayır, 2007, 248). Ondan, ondan sonra (Tietze, 2017, s. 391).

aşlama: 1. Aşı yapılmış fidan. 2. Aşılanmış armut. 3. Yeni dikilmiş fidan (Çağbayır, 2007, s. 336).

avlo (< avlu): 1. Koridor, hol; 2. Evlerin bodrum ya da zemin katındaki salon; 3. Kiler; 4. Kışlık küçük evlerin karşısında büyük yazlık ev (DS, 2009, s. 390).

ağurt (< avurt): Yanağın ağız boşluğu hizasına gelen bölümü (TS, 2005, s. 150).

ayal: Karı, eş (TS, 2005, s. 155).

ayen: Demir (Çağbayır, 2007, s. 381).

ayvaz: 1. Koca, erkek eş; 2. Gemilerde hasta bakıcı; 3. Karşılık, bedel; 4. Kör, bir gözü kör; 5. Güzel, yakışıklı; 6. Saçsız, kel; 7. Sağır; 8. Hoyrat, kaba (DS, 2009, s. 433).

balaban: Şişman, gülbüz (Acar, 2015, s. 14); (Far. bâlâ (yüksek) *bân (ses) (küçük davul) 1. Hazar doğusu Türklerinde kullanılan dokuz delikli bir tür zuma; baraban. 2. Büyük davul ve bu davulun tokmağı; köş. 3. Sokak sokak gezdirilerek oynatılan ayı. 4. Atmaca ve doğan cinsi bir yırtıcı kuşun yöresel adı; alıcı kuş; çakır doğan; üsküflü doğan. (Falco peregrinus). 5. Balıkçılğillerden, yurdumuzun hemen her bölgesinde dört mevsim rastlanan, kamışlık ve bataklıklarda yaşayan, buralarda yuva yaparak kuluçkaya yatan, çoğunlukla alaca karanlıkta ve gece ortaya çıkan, sırtı siyah, diğer bölgeleri sarı, siyah ve kahverengi karışımı tüylerle kaplı bir kuş, (Bofaurus stellaris). 6. Örümcek. 7. Mayıs böceği. 8. Kağıt tekerleğinin çıkmaması için mazının ucuna takılan çivi; kama, 9. Yapının üstüne atılan kalın ağaç kiriş. 10. Çok iri yapılı; kocaman. 11. (Çocuk için) şişman; gülbüz. 12. Yakışıklı; yiğit. 13. Nazlı; cilveli (Çağbayır, 2007, s. 447).

balay < bolaki/bolayki/bolaykim: Bari, keşki, inşallah; belki (Tietze, 2017, s. 755).

bedel: 1. Erkeğin kız tarafına evlenirken verdiği para; 2. Kendisine mira kalan kimse, varis (DS, 2009, s. 594).

bek: Sert, katı, sağlam, kuvvetli (DS, 2009, s. 600).

belem: 1. Çavuş üzümü; 2. Kayık, sandal (DS, 1965, s. 610).

berk: 1. Sert, katı, sağlam, kuvvetli; 2. Kuvvetle, şiddetle sıkı olarak, sağlam bir şekilde; 3. Yüksek sesle (DS, 2009, s. 635).

bulak: 1. Kaynak; 2. Çeşme; 3. Su başı, pınar başı, içinde çeşme bulunan yeşillik (DS, 2009, s. 785).

bozan: Sürülmemiş, boz tarla; bozlak (Çağbayır, 2007, s. 666).

bük: 1. Dere, ova ve ırmak kenarındaki sık çalı, saz, söğüt gibi ağaç topluluğu; ağaçlık; ormanlık; sık ağaçlık; fundalık. 2. Ağaç, çalı vb. orman gibi bitki topluluklarının en sık olduğu yer (Çağbayır, 2007, s. 718). 1. Sık çalılık, fundalık; 2. Yem, lokma, nasip (TrS, 2009, s. 738). 1. Ovada veya dere kıyısında çalı ve diken topluluğu, 2. Böğürtlen, 3. Akarsu kıyılarındaki verimli tarlalar, 4. Dönemeç (TS, 2005, s. 333).

cavlak: “Cavalak” yer adının “Cavlak” kelimesinden geldiğini düşünmekteyiz. “Cavlak” kelimesi de “1. Çıplak ve saçsız kafalı; dazlak. 2. Soyunmuş; çıplak. 3. (Kuş ve kümes hayvanları için) tüysüz; tüyü dökülmüş. 4. Saçını, sakalını, hatta kaşlarını tıraş ettirerek çıplak denecek bir kıyafetle diyar diyar dolaşan Kalenderî dervîşi. 5. Çıplak olarak.” anlamları ile açıklanmaktadır (Çağbayır, 2007, s. 761).

cünüt: 1. Bataklık (Acar, 2015, s. 32; DS, 2009, s. 1027).

çağıl: 1. Çakıl, çakıl taş yığını, duvar; 2. İri taş yığını (Acar, 2015, 37).

çatak: 1. İki yol veya derenin birleştiği, birbirine kavuştuğu yer; kavşak. 2. İki dağ yamacının kesişmesi ile meydana gelmiş dere; iki tepe arasındaki geçit. 3. Su akıntılı yerler. 4. Dağlardaki derin dereler. 5. Çapraşık; iç içe girmiş; karışık; girift; arabesk. 6. (Meyve için) yapışık; ikiz; çatal. 7. (Kişi için) varıp ona buna çatan; kavgacı (Çağbayır, 2007, s. 897).

çevlik: Etrafı çevrilmiş bahçe veya tarla (Tietze, 2017, s. 199).

çındık: Ağzı kapaklı bakır kap (Çağbayır, 2007, s. 968).

çındık (~çıntık): Küçük parça (Acar, 2015, s. 37).

çitak: 1. (Sığır için) boynuzları düzgün bir hilali andıran. 2. Dağda yaşayan ve odunculukla geçinen; dağlı. 3. Huysuz, kavgacı; ağzı bozuk. 4. Kaba saba, düzgün konuşamayan; şivesi bozuk kimse. 5. Açık göz; kurnaz (Çağbayır, 2007, s. 978).

kalık: 1. Kalmış, artmış, eskimiş; 2. Evlenme çağı geçmiş, evde kalmış kız (TS, 1981, s. 439).

kalık (~kaluk): Ormandan, fundalıktan açılarak tarlaya eklenen yer (Acar, 2015, s. 98).

karantı: Böğürtlen (DS, 2009, s 2652).

karantı (~karantu): Karamsı, karamtırak (DS, 2009, 2653).

kavan: Kayalıklarda biten dikenli bir ot (DS, 2009, s.2688).

kavas: 1. Elçilik ya da konsolosluklarda görevli güvenlik personeli. 2. Elçilik hademesi. 3. Buğday ölçülen şinik (Çağbayır, 2007, s. 2479).

kavlak: 1. Kabuğu dökülmüş; kabuğu soyulmuş. 2. Tüyü, kılı dökülmüş. 3. (Kış için) güneş yakması sonucu derisi soyulmuş. 4. Sakalsız; tüysüz. 5. Aptal; budala; sersem. 6. (Hayvan için) tüyü dökülmüş. 7. (Çocuk için) büyüyememiş; gelişememiş. 8. Boş; yararsız; içi boş. 9. (Deri için) pul pul olmuş. 10. (Toprak için) kuraklıktan gevremiş. 11. (Kişi için) çıplak; soyunmuş. 12. (Ceviz için) yeşil kabuğu soyulmuş. 13. Kurumuş çam ağacı; içi çürük kurumuş ağaç. 14. Yaşlı ve zayıf öküz (Çağbayır, 2007, s. 2481).

kavlak (~gavlak): Çınar ağacı (Acar, 2015, s. 66).

kavuk: 1. İçi boş şey; içi boş kap. 2. Oyuk; çukur (Çağbayır, 2007, s. 2487).

kelemen (~keleme): Sürülmeden bırakılmış tarla, bakımsız bahçe ya da bağ; ormandan elde edilen tarla (Tietze, 2017, s. 212).

kepe: 1. Zayıf. 2. Kötü; fena (Çağbayır, 2007, s. 2552).

kertil: 1. İnişli yokuşlu yol (Acar, 2015, s. 102); 2. Geçit, boğaz; 3. Engin, uçsuz bucaksız; 4. Verimsiz toprak. (DS, 2009, 2758).

keş: 1. Yağı alınmış süttten veya yoğurttan yapılan peynir; 2. Kış için kurutulan yağsız, tuzsuz yoğurt; 3. Ayyaş, esrarkeş, aptal (TS, 2005, s. 1147).

kırañ: Kenar, kıyı, uç, sınır, etraf (TrS, 2009, s. 2497).

kırçın: Kinci (Çağbayır, 2007, s. 2618).

koğuz: 1. Üzüm salkımları arasında bulunan çürük taneler; 2. Eksik, içerisi sıkıştırılarak doldurulmamış, gevşek bırakılmış (DS, 2009, 2904).

Kuruvaz (<kurgaz): Kuru, zayıf, cılız (DS, 2009, s.3008).

kuz (~guz): 1. Bir dağın kuzey yamaçları; güneş görmeyen soğuk yer; gölgeli ve serin yer; kuzey. 2. Nemli, ıslak yerler (Çağbayır, 2007, s. 2876). Güneş almayan yer (Acar, 2015, s. 79).

lök: 1. Ağır, battal; 2. Bir cins erkek deve (TS, 1981, s. 544).

meran (< maran (?)): 1. Yılanlar. 2. Sebze ekilen tarla parçası; evlek (Çağbayır, 2007, s. 3060).

muta: 1. Geçici kazanç (TS, 2005, s. 1424); 1. Küfe, 2. Fındık çubuğundan yapılan ot, saman sepeti (DS, 2009, 3226).

namazla (<namazlağı): Üstünde namaz kılınan kilim, post vb. şeylerden yapılmış seccade (Çağbayır, 2007, s. 2486).

obruk: İçinde su biriken çukur yer, doğal kuyu (TS, 2005, s. 1487). 1. Çöken, kayan toprak, kayşa; 2. Küçük çukur; 3. Dağlar ve tepeler arasındaki derin ve büyük çukurlar (DS, 2009, 3263).

oprundu/tu/ru (< obrulmak): Kaymak, göçmek (Acar, 2015, s. 125).

orun: Yer, oturulacak yer (DS, 2009, 3292).

ören: Virane, harabe (TrS, 2009, s. 3115); Şenlik (Acar, 2015, s. 130); Eski yapı veya şehir kalıntısı, harabe, virane (TS, 2005, s. 1546).

örencik: Yaylalarda hayvanların sulandığı su başı (Çağbayır, 2007, s. 3709).

öz: 1. Dere, çay; 2. Sulak, verimli yer (TS, 2005, s. 1554).

palamar: 1. Bir gemiyi iskelede sabit bir yere bağlamakta kullanılan, çok sayıda bükümlü ipi büküm yönünün tersinde bükerek elde edilen kalın ip. 2. Eskiden savaşlarda silah olarak kullanılan yeya yük kaldırmaya yarayan uzun sırtlara verilen ad (Çağbayır, 2007, s. 3756).

poyra: 1. Araba tekerleğinde dingilin geçtiği ve parmakların bağlandığı yuvarlak bölüm; göbek. 2. Su değirmeninde oluktan gelen basınçlı suyu çarka yönlendiren dar ağaç boru. 3. Değirmen çarkı. 4. Çeşme. 5. Çeşme yalağı. 6. Yer altına döşenen ağaç su borusu (Çağbayır, 2007, s. 3889).

sağniç (<sağacak): Süt ya da yoğurt kabı (DS, 2009, 3514).

sancak: Osmanlı yönetim teşkilatında ilden küçük, ilçeden büyük olan, bir beyin veya hanedan mensubunun idaresine verilen yönetim birimi; mutasarrıflık, liva.

say: Cilalı, parlak (TrS, 2009, s. 3347); Düz, ince, yassı taş (TS, 2005, s. 1713). 1. İri büyük kaya; 2. Ekime elverişsiz, altında taş, kum ve kil tabakası bulunan toprak (DS, 2009, s. 3558).

sazak: Sazlık, bataklık (TrS, 2009, s. 3360).

semyye: Soy sop; klan (Çağbayır, 2007, s. 4139).

seyli (<seyil): 1. Kuytu, ılık yer; 2. Büyü (DS, 2009, s. 3597).

siyem: El açıkken, baş parmak ucu ile işaret parmağı ucu arasındaki uzaklığı esas alan ölçü birimi (Çağbayır, 2007, s. 4272).

siyaz (< siyez): 1. Kaplıcaya benzeyen, hayvan yemi olarak kullanılan bir çeşit tahıl; 2. Biçimsiz, sevimsiz, çirkin (insan ve hayvan için); 3. Uyuşuk (DS, 2009, s. 3653).

soğ: Hayvan derisi parçası, gön (DS, 2009, s. 3656).

sökü: 1. Ormandan ya da meradan açılan tarla. 2. Orman (Çağbayır, 2007, s. 4315).

sulan: Bataklık, sazlık, sulu yer (DS, 2009, s. 3693).

tokalaç: 1. Tabaklanmış deri artıklarının ıslatılıp topak yapıldıktan sonra yakılmak için kurutulmuş durumu; 2. Düz olmayan, eğri (öküz boynuzu vb. şeyler için); 3. Eğrilmeden önce bilezik biçimi verilmiş yün topağı (DS, 2009 s. 3949).

topuz: 1. Köke yakın yerinde birkaç yaprağı olan, sapının tepesindeki kurşuni renkli dikenleri soyularak yenilebilen, meyveli bir çeşit bitki; 2. Ucu yumru biçiminde yuvarlak değnek vb. şeyler; 3. Büyük taş ya da demirci çekici, balyoz (DS, 2009, s. 3968).

toy: 1. Genç olduğu için görgüsüz ve beceriksiz olan; 2. Ağırlanacak çağrılılar için hazırlanan yemek, ziyafet; 3. Göçebe kuşlardan, leylekten iri, eti için avlanan, kızıl tüylü bir kuş, taraklıkuş (TS, 1981, s. 798).

yapalak: Bir cins baykuş (TS, 1981, s. 848); Kısa boy (DS, 2009, s. 4816).

yüvez: Bir tatarcık türü (DS, 1979, s. 4335).

6. YER ADI BİLİMİ TERİMLER SÖZLÜĞÜ⁸⁰

antropotoponim: Şahıs adından oluşan yer adı.

fitotoponim: Bitki ve ağaç adlarından oluşan yer adı.

hidronim: Doğal veya suni su nesne adı.

horonim (<Yu. hoga “el, ülke”): Her bir arazinin ülke, vilayet, bölge, şehir vs. idari ve doğal arazinin özel adı.

limnonim (<Yu. limno “göl” + onim “ad”): Göl ve nehir adı.

litonim (<Yu. litus “sahil” + onim “ad”): Sahilboyu doğal nesnelerin (taş, kaya, körfez vs.) adı.

onomastika (<Yu. onomastika “ad verme sanatı, medeniyeti”): 1. Özel adları inceleyen bilim dalı.

oronim (<Yu. oros “dağ” + onim “ad”): Dağ adı.

oykonim (<Yu. oykos “mesken, yurt, ev” + onim “ad”): Her tür yerleşim yeri adı.

toponim (<Yu. topos “yer; mesken, bölge, vilayet, ülke; saha, mekân, coğrafi bölge): Bütün coğrafi nesnelerin, bölgelerin özel adı.

7. SONUÇ

Sinop ili Türkeli ilçesine bağlı 33 köyün yer adlarının araştırma ve incelemelerinde yer adının veriliş nedenleri (semantik tasniften hareketle), adı oluşturan ses birimlerinin niteliği, adda meydana gelen ses olayları vs. yönlerinden incelenmesi ile çalışmanın yönü belirlenmiştir.

Çalışmamızda Türkeli’nin yer adı/yerleşim yeri adı verme eğilimlerinin neler olduğunun, yer adlarının morfolojisinin, yer adlarının semantik tasnifinin elimizdeki veriler ölçütünde değerlendirmesini yaptık. Çalışmanın sonucunda yer adı seçiminin altında yatan nedenlerin oldukça çeşitlilik gösterdiğini açıkça ifade edebiliriz.

⁸⁰Sözlük kısmı, Yavuz ve Şenel’in (2013) *Yer Adları (Toponim) Terimleri Sözlüğü* adlı çalışmasından alınmıştır.

Tarihi süreç içerisinde çeşitli nedenlerle değiştirilen yer adlarının eski şekilleri tespit edilmiştir. Bu eski yer adları yararlanılan kaynaklardan teyit edilse de birçoğunun bugün hâlâ sıklıkla kullanılıyor olması dikkate değer bir durumdur. Bu durumdan hareketle değiştirilen yer adlarına sıkı sıkıya bağlılık, eskiyi yaşatma ve dilde kullanıldığı müddetçe o yer adlarını koruma eğiliminin olduğunu söyleyebiliriz.

Yörede genel eğilim, tarihten gelen eski yer adlarının her ne sebeple değiştirilmiş olursa olsun eski şekliyle kullanılmaya devam edilmesi yönündedir. Yöre halkının özellikle ileri yaştaki sakinlerinde bu kullanımların yaygın olması normalken, genç kesimde de bu yer adlarını eski şekilleriyle kullanımı oldukça dikkat çekmektedir. Zaman içerisinde adı değiştirilen yer adlarının neredeyse hiç değişmemişçesine eski şekilleri ile sık kullanımı, değişikliklerin yörede yaşayan yerel halk nezdinde olmadığı yorumunu yapmamızı haklı kılar.

Yer adlarındaki Türkçe kökene ait olmayan kelimelerin özellikle oralarda uzun yıllar yaşamış olan diğer etnik gruplarla bağlantısı muhakkak ki vardır. Özellikle Sinop'un bazı ilçe ve köylerinde nüfus mübadelesi öncesi Rum nüfusu dikkat çekecek düzeydedir. Bu doğal süreçte her iki dilin birbiri üzerinde etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Her ne kadar Türkeli köylerinde Rum nüfusun Rumca değil de Türkçe konuştuğu yönünde tespitler mevcut olsa da dillerdeki kelime alış-verişini, karşılıklı etkileşimi hiçe saymak mümkün değildir. Bunun yansımaları dilde ve kültürün çeşitli boyutlarında olduğu gibi yer adlarında da görülür.

Yer adı verme eğilimindeki farklılıklar çeşitli sebeplere dayanır. Çalışmamıza konu olan bölgedeki yer adlarının tespitlerinden hareketle yer adı seçme tercihinde fiziki çevrenin etkisi diğer etmenlere görece daha fazladır. Bu yönüyle bakacak olursak yer adı verme işi çevreden esinlenerek yapıldıysa, komşu olan ama iki farklı fiziki çevreye sahip yerde bile bu çevresel farklılıklar adların yapısında oldukça belirgin olarak görülür.

Yörede yerleşim birimine ait kavramlar net ve kesin çizgilerle birbirinden ayrılmış değildir. Köy ismiyle anılan mahallelerden bunu açık şekilde görebiliriz. Bu sebeple kavramları temel anlamından ziyade yörede kullanıldığı şekilde ele aldık. Örneğin Memişköy olarak adlandırılan yerleşim birimi köye değil, aksine Yapraklı köyüne bağlı bir mahalleye işaret eder.

Tasniflemelerin genel bir sonucuna varmak gerekirse, anlamsal açıdan oldukça çeşitli kategoriye aldığımız yer adları genel manada coğrafi temelli adlar almış bunun yanı sıra

yer-yön ifade eden tamlamaların niceliği de oldukça fazladır. Köken bakımından baktığımızda ise, yer adlarının büyük oranı Türkçe kelimelerden oluşurken Türkeli yer adlarında Arapça, Farsça, Yunanca ve başkaca dillere ait kelimelerin varlığına da elbette ki rastladık. Özellikle Rumlarla uzun yıllar iç içe yaşamış olmanın etkisi yer adlarında bölge bazlı olarak kendini daha çok gösterir. Yapısı bakımından genel bir çerçeve sunmak gerekirse, yer adları büyük oranda birleşik yapıdadır ve daha çok belirtisiz isim tamlaması yoluyla oluşmuşlardır.

KAYNAKLAR

- Acar, E. (2015). *Sinop Yöresi Söz Varlığı*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Acar, E. (2016). Sinop ve Yöresi Ağızlarında Mantar Adları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 9 (43). s. 7-27.
- Acar, E. (2018). Sinop ve Yöresi Ağızlarında Kıpçak Türkçesi Dil Unsurları. *Yeni Türkiye*. 24(99). s. 648-652.
- Acar, E. (2022). Sinop ve Yöresi Ağızlarında Bitki Adları. *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*. S.31. s. 56-69.
- Acar, E. (2023). Sinop'ta Ad Verme Gelenekleri ve Şahıs Adları. *XV. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (19-21 Ekim 2023)*. s. 747-754.
- Acar, K. (2010). Kuzeybatı Anadolu Manav Türkmen Ağızları Üzerine Birkaç Not. *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*. 12(2). s. 1-7.
- Acıpayamlı, O. (1992). *Türk kültüründe “ad koyma folkloru”nun morfolojik ve fonksiyonel yönlerden incelenmesi*. IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri (Cilt IV, s. 1-14). Ankara, Türkiye: Ofset Repromat Matbaası.
- Aksan, D. (1974). Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Araştırmalar. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*. 21-22(1973-1974). s. 185-193.
- Aytmatov, C. (2018). *Gün Olur Asra Bedel*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Başkan, Ö. (1971). Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 18, s. 237-251.
- Clauson, G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford: Oxford University Press.
- Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük: Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı*. Cilt 1-4. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Demir, C. (2019). Birinci Dünya Savaşı ve Millî Mücadele Yıllarında Sinop Rumları: Tehcir ve Mübadele. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXXIV(2), s. 443-474.
- Derleme Sözlüğü*. <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 19.02.2024]
- Dönmez, Ş. (2004). Yeni Arkeolojik Bulguların Işığında İ.Ö. 2. Binyılda Sinop. *Belleten*, LXVIII(251), s. 1-28.

- Ebûlgazi Bahadır Han. (1974?). *Şecere-i Terâkime: Türklerin Soy Kütüğü*. (Haz. Muharrem Ergin). İstanbul: Tercüman Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2004). *Başlangıcından Yirminci Yüzyıla: Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçay Yayınları.
- Eren, H. (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi.
- Ergin, M. (2011). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Etimoloji Sözlüğü*. <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 03.06.2023]
- Gökalp, Z. (2007). *Kitaplar 1* (Haz. Şevket Beysanoğlu, Yusuf Çotuksöken, M. Fahrettin Kırzioğlu, Mustafa Koç, M. Sabri Koz). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gökdağ, B. A. (2007). Kençekler ve Kençekçe. *Dil Araştırmaları*, 1(1), s. 97-108.
- Gökmenoğlu, T. (1989). *Sinop ve İlçeleri: Ayancık Rehberi*. İstanbul: Usta Matbaacı.
- Gökyay, O. Ş. (2006). *Dedem Korkudun Kitabı*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Gülbetekin, M. (2017). *Yer Adları: Mekânın Hafızası*. Ankara: Hitabevi Yayınları.
- Gülensoy, T. (1995). *Türkçe yer adları kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Gülensoy, T. (1998). Anadolu Yer Adlarına Genel Bir Bakış. *Folkloristik: Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı* (s. 41-48). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Matbaası.
- Gümüşçü, O. (2010). *Tarihi Coğrafya*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 30.06.2023]
- Gündüz Önal, A., ve Şenel, M. (2016). Yer Adları (toponimi) Açısından Divanü Lûgat-ı Türk. *Karadeniz*, (32), s. 64-74.
- Holat, H. (2019). *Elmalı'nın Yer Adları* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- <http://nisanyan1.blogspot.com/2019/01/turkiyede-yunanca-yer-adlar-1.html> [Erişim tarihi: 16.01.2024]
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Abhazlar> [Erişim Tarihi: 15.05.2023]
- <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/kaya> [Erişim tarihi: 21.01.2023]
- <https://www.tuik.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 03.08.2023]
- İç İşleri Bakanlığı, (1977). *Yeni Tabii Yer Adları 1977*, İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Seri: 3, S. 1, Ankara.
- İskender Kılıç, P., Ünlü, M., ve İpek, N. (2016). *Ayandon Kazasının 1841 Yılı Nüfus Defteri*. In C. Yılmaz (Ed.), *Türkeli -Mekân, Nüfus, Tarih* (ss. 67-300). Trabzon: Serander Yayınları.
- Kalyeta*. <https://www.kalyeta.com/?pnum=52&pt=F>. [Erişim Tarihi: 23.09.2023]
- Karacan, N. (2014). *Sinop İli Yerleşim Yeri Adları Üzerine Bir Dil İncelemesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Afyonkarahisar Üniversitesi.
- Karaoğlu, G. G. (2020). Toprağın Dili: Ad Bilimi Çerçevesinde Sinop İli İlçe Köyleri Adları Üzerine Bir İnceleme. *Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 5(3), s. 1-12.
- Korkmaz, Z. (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü* (Genişletilmiş 2. Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Köylerimiz 1 Mart 1968 Gününe Kadar*. (1968). Ankara: Başbakanlık Basımevi D.S.İ.
- Kütükoğlu, M. S. (2012). Osmanlıdan Günümüze Yer Adları. *Belleten*, 76(275), s. 147-166.

- Nişanyan, S. (2018). *Nişanyan Sözlük: Çağdaş Türkçenin Etimolojisi*. İstanbul: Liber Plus Yayınları.
- Nişanyan, S. (2023). *Türkiye Yer Adları Sözlüğü: Index Anatolicus* (2. baskı). İstanbul: Liberus Kitap.
- Oğuz, M. Ö., & Ersoy, P. (2007). *Türkiye’de 2006 Yılında Yaşayan Taş Kesilme Efsaneleri: Mekânlar ve Anlatılar*. Gazi Üniversitesi THBMER Yayını. Ankara.
- Öz, M. (2009). Sinop. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)* (Cilt 37, 252-256). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Özçelik, S. (2002). Ayırıklaşma terimi, tanımı ve örneklerinin tasnifi üzerine. *İlmi Araştırmalar*, S. 14, s. 131-144.
- Sertkaya, O. F. (2019). Orun Kelimesinin Etimolojisi Üzerine. *Türk Dili Dergisi*, S. 810. s. 4-9.
- Sezen, T. (2017). *Osmanlı Yer Adları*. Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (Yayın No: 26)
- Şahin, C. (2016). Çerkes göçleri ve Çerkeslerin Anadolu’da yurt edinme arayışları: Sakarya-Maksudiye Köyü örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), s. 2782-2816.
- Şahin, D. (2022). “KÜTÜK” sözcüğünün etimolojik serüveni. *STAD Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), s. 63-75.
- Şahin, İ. (2013). Türkiye Yeradbiliminde Terim ve Tür Sınıflandırması Sorunları. *Avrasya Terim Dergisi*, 2013, 1 (1). s. 46-58.
- Şahin, İ. (2015). Türkiye yeradbiliminde leksik-semantik sınıflandırma meselesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(1), s. 10-21.
- Şahin, İ. (2023). *Adbilim*. Ankara: Pegem Akademi.
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı 10. Bölge Müdürlüğü (2013). “Sinop Doğa Turizmi Master Planı”.
- Tapar, D. (2023). Türkiye’de Yer Adları Bilimi Hakkında Yapılmış Çalışmalar Üzerine Kaynakça Denemesi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 11, s. 1101-1121.
- Tietze, A. (2017). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati*. Cilt 1-10. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Yayınları.
- Top Yılmaz, S. (2021). Türkiye toponimi çalışmalarında semantik tasnif sorunu üzerine bir değerlendirme. *DTCF Dergisi*, 61(2), s. 1123-1161.
- Tunçel, H. (2000). *Türkiye’de İsmi Değiştirilen Köyler*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), s. 23-34.
- Türk Dil Kurumu (1965). *Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (6 Cilt)*. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu (1977). *Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (6 Cilt)*. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu (1979). *Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (6 Cilt)*. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu (1981). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Tarama Sözlüğü (6 Cilt)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (6 Cilt)*. Ankara: TDK.
- Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi*, 5 Aralık 1989, Sayı: 20363, Sayfa: 12.
- Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi*, 6 Aralık 2012, Sayı: 28489, Geçici Madde 2.

- Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar (Türkiye'nin Tarihsel Coğrafyası ve Tarihsel Adları Üzerine Alfabetik Düzendeki Bir İnceleme)*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Ülkütaşır, M. Ş. (1931), "Sinop'ta Adlar, Adlarla Alakadar Âdet ve Telâkkilere Dair Notlar", *Atsız Mecmua*, 1(7), s.164-167.
- Ünal, M. A. (2014). *Osmanlı Devrinde Sinop*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Ünal, V. Z. (2013). *Türkeli İlçe Analizi*, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. *Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu*. <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 03.08.2023]
- Yağmur, Ö. (2014). Höbek Köyü Yer Adları Üzerine Bir İnceleme. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 49(49), s. 243-264.
- Yakupoglu, C. (2007). *Kuzeybatı Anadolu'nun Sosyo-Ekonomik Tarihi -XIII-XV. Yüzyıllar-* [Yayımlanmamış Doktora Tezi], Gazi Üniversitesi.
- Yavuz, S., & Şenel, M. (2013). Yer Adları (Toponim) Terimleri Sözlüğü. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(8), s. 2239-2254.
- Yediyıldız, B. (1984). Türkiye'de Yer-Adı Verme Usulleri. *Türk Yeradları Sempozyumu Bildirileri (11-13 Eylül 1984)*. (ss. 25-41). Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Yılmaz, B. (2019). *Sinop Merkez, Erfelek, Gerze, Dikmen İlçeleri Yer Adları Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Yılmaz, C. (2010). Türkiye'de Tarihçiler ve Coğrafyacılar Tarafından Farklı Anlamalarda Kullanılan Bir Terim: Divan, *Historical Studies*, c. 2, s. 273-390.
- Yılmaz, C. (2020). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Sinop'ta İdarî Sınır Değişiklikleri ve Devlet-Millet İlişkisi. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), s. 55-77.
- Yılmaz, C., İpek, N., Ünlü, M., ve İskender Kılıç, P. (2016). *Türkeli: -Mekân, Nüfus, Tarih*. Trabzon: Serander Yayınları.
- Yusifov, Y., & Kerimov, S. (2017). *Toponiminin Esasları Üzerine Bir İnceleme* (Çev. Serdar Yavuz) (2. Baskı). Elazığ: Asos Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Eda DEMİR

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lise : Şehit Ersoy Gürsu Anadolu Lisesi, 2014

Lisans : Selçuk Üniversitesi, 2019

Yüksek Lisans : Sinop Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve
Edebiyatı Anabilim Dalı, 2024

Mesleki Deneyim

İş Yeri : Bitlis Eren Üniversitesi, Araştırma Görevlisi, 2023